

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA VEŘEJNÉ EKONOMIKY

Legislativní a ekonomické aspekty spojené se vznikem a rozšiřováním sociálních služeb
Legislative and Economic Aspects Related to Establishment and Expansion of Social Services

Student: Bc. Jana Hamšíková
Vedoucí diplomové práce: Ing. Eliška Skřídlovská

Ostrava 2014

Zadání diplomové práce

Student: **Bc. Jana Hamšíková**
Studijní program: **N6202 Hospodářská politika a správa**
Studijní obor: **6202T055 Veřejná ekonomika a správa**
Specializace: **00 Veřejná ekonomika a správa**
Téma: **Legislativní a ekonomické aspekty spojené se vznikem a rozšiřováním sociálních služeb**
Legislative and Economic Aspects Related to Establishment and Expansion of Social Services

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
 2. Neziskové organizace a sociální služby
 3. Charakteristika vybrané neziskové organizace a náplň její činnosti
 4. Platforma pro vznik nebo rozšíření sociální služby
 5. Závěr
- Seznam použité literatury
Seznam zkratk
Prohlášení o využití výsledků diplomové práce
Seznam příloh
Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

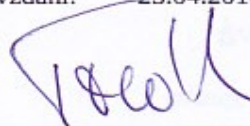
- REKTOŘÍK, Jaroslav et al. *Organizace neziskového sektoru: Základy ekonomiky, teorie a řízení*. 3. aktual. vyd. Praha: EKOPRESS, s. r. o., 2010. 188 s. ISBN 978-80-86929-54-5.
- KRÁLOVÁ, Jarmila a Eva RÁŽOVÁ. *Sociální služby a příspěvek na péči k 1. 7. 2012*. 4. aktual. vyd. Olomouc: ANAG, 2012. 464 s. ISBN 978-80-7263-748-5.
- BOUKAL, Petr et al. *Fundraising pro neziskové organizace*. Praha: Grada Publishing, a. s., 2013. 264 s. ISBN 978-80-247-4487-2.
- STEJSKAL, J., H. KUVÍKOVÁ a K. MAŤÁTKOVÁ. *Neziskové organizace - vybrané problémy ekonomiky: se zaměřením na nestátní neziskové organizace*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2012. 172 s. ISBN 978-80-7357-973-9.

Formální náležitosti a rozsah diplomové práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

Vedoucí diplomové práce: **Ing. Eliška Skřídlovská**

Datum zadání: 22.11.2013

Datum odevzdání: 25.04.2014

doc. Ing. Petr Tománek, CSc.
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová
děkanka fakulty

Prohlášení

„Prohlašuji, že jsem celou práci, včetně všech příloh, vypracovala samostatně“.

V Ostravě dne: 14. 7. 2014

..*Jana Hamšíková*.....

Jana Hamšíková

Poděkování

Děkuji vedoucí práce Ing. Elišce Skřídlovské za odborné vedení a metodickou pomoc při zpracování diplomové práce.

Obsah

1 Úvod	4
2 Neziskové organizace a sociální služby	6
2.1 Model sociální politiky České republiky	6
2.2 Nestátní neziskové organizace	11
2.3 Legislativa a zdroje financování nestátních neziskových organizací.....	15
2.4 Sociální služby	19
2.5 Úhrada sociálních služeb.....	29
2.6 Obecně prospěšná společnost, nadace, nadační fond a ústav.....	34
3 Charakteristika vybrané neziskové organizace a náplň její činnosti.....	35
3.1 Nadace Jana Pivečky ve Slavičíně	35
3.1.1 Historie Nadace Jana Pivečky	37
3.1.2 Vývoj a charakteristika poskytovaných služeb	39
3.2 Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež KamPak?	41
3.2.1 Vznik a vývoj Nízkoprahového zařízení KamPak?	42
3.2.2 Náplň poskytování sociální služby.....	45
3.2.3 Přímá práce s uživateli	48
3.2.4 Hospodaření NZDM KamPak?	55
4 Platforma pro vznik nebo rozšíření sociální služby	67
4.1 Fundraising.....	67
4.2 Potřeba vzniku nové sociálně terapeutické dílny	72
4.3 Podmínky registrace.....	77
4.4 Povinnosti poskytovatelů sociálních služeb	88
4.5 Smlouva o poskytnutí sociální služby v sociálně terapeutické dílně	89
5 Závěr.....	92
Seznam použité literatury	
Seznam zkratk	
Seznam tabulek	
Seznam grafů	
Seznam obrázků	
Prohlášení o využití výsledků diplomové práce	
Seznam příloh	

1 Úvod

Úloha státu je v sociální oblasti nezastupitelná. Sociální politika musí reagovat na problémy, které přicházejí s transformací společnosti. Nezaměstnanost, inflace, růst příjmové diferenciací a jiné, dříve málo viditelné aspekty života čím dál více postihují nejslabší články společnosti. Jsou jimi osoby závislé na pomoci jiných, ať už se jedná o děti, dospělé či seniory. Jakkoli se stát snaží zvýšit aktivní chování obyvatel v řešení problémů, u těchto skupin obyvatel je v současné době sociální síť nezastupitelná. Sociální politika si klade za cíl v nejobecnější poloze péči o blahobyt lidu. Přispívá k zajištění základního, alespoň minimálního příjmu občanů, zajištění co nejlepšího zdraví a dobrého vzdělání. Snaží se kladně ovlivnit způsob života člověka, rozvoj jeho dispozic a tvůrčích sil a jeho uplatnění a společenskou užitečnost. Angažovanost státu je nezastupitelná, ať už poskytuje pomoc přímo v roli legislativní ochrany jakkoli znevýhodněných skupin obyvatel nebo prostřednictvím státních nebo nestátních subjektů, které se tak řadí do oblasti sociální pomoci. Sociální pomoc je poskytována formou finančních dávek různého typu pro osoby potřebné ve stavu nouze, či nezaopatřené, a formou sociálních služeb. Tyto mohou poskytovat instituce veřejnoprávní nebo soukromoprávní, vždy však stát vystupuje jako záruka dodržování základních lidských práv.

Postupem času se tak rozvinula síť neziskového sektoru, která pod záštitou státu poskytuje na různých úrovních služby více či méně potřebným. Sociální oblast je neustále v popředí zájmu společnosti, a proto je také tato práce zaměřena na poskytování sociálních služeb.

Druhá část práce se bude zabývat neziskovými organizacemi a sociálními službami v obecné rovině. Je zde nastíněna problematika neziskového sektoru, historie a jeho rozčlenění. Důležité jsou i cíle sociální politiky, jejich financování a legislativní zabezpečení. Část kapitoly o sociálních službách je zaměřena na jejich rozdělení a vnitřní organizaci. Tato část práce se zabývá oblastí velmi obsáhlou a je téměř nemožné ji zde ve stručnosti plně vyčerpat.

Třetí část práce se bude zabývat charakteristikou vybrané neziskové organizace a náplní její činnosti. Pro účel této práce byla zvolena Obecně prospěšná společnost při Nadaci Jana Pivečky ve Slavičíně a její Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež KamPak? Tato organizace je v místním regionu jediná, která se zabývá poskytováním služeb pro rodinu, děti a mládež v poměrně širokém rozsahu a neustále má snahu své aktivity

rozšiřovat. Profil vybrané společnosti a náplň jejích aktivit doplní zhodnocení její hospodářské činnosti.

Úkolem čtvrté části bude vytvoření platformy pro vznik nebo rozšíření sociální služby. V teoretické rovině bude popsána potřeba vzniku nové sociální služby a rozpracovány podmínky její registrace. Při bližším pronikání do dané problematiky se ukazuje, jak náročné je podobnou službu vytvořit a také zajistit nezbytné podmínky pro její činnost.

2 Neziskové organizace a sociální služby

2.1 Model sociální politiky České republiky

Významnou součástí transformace naší společnosti po roce 1989 je i systémová změna naší sociální politiky. Sociální politika bývalé ČSSR byla koncipována jako univerzální, relativně velkorysá, opírající se o téměř výlučný monopol státu v této oblasti. Byla založena na státním paternalismu a na téměř úplném vyloučení ostatních subjektů ze sociální politiky. Nejvíce se tato politika blížila redistributivnímu typu s jistými negativními politickými modifikacemi. Nová sociální politika musí reagovat na nové sociální problémy přicházející s transformací společnosti (nezaměstnanost, chudoba, růst příjmové diferenciaci, inflace, liberalizace cen). Nová podoba naší sociální politiky se utváří postupně, nejpomaleji se mění myšlení lidí. Z minulosti mají hluboce zakořeněný sklon k rovnostářství a solidarismu a přetrvávají u nich tendence spoléhat se na stát, který by podle nich měl plně vyřešit všechny jejich sociální problémy. Nově se tvořící koncepce sociální politiky se snaží zvýšit aktivní chování obyvatel v řešení svých problémů. Budou zeslabeny prvky redistributivního typu – tj. omezena sociální velkorysost státu při současném posílení výkonových a reziduálních prvků s cílem zavést úspornou sociální politiku odpovídající ekonomickým zdrojům státu. V novém systému je potřeba obnovit individuální odpovědnost za vlastní osud a životní standard a podpořit tak aktivní postoje a motivaci k práci a výkonnosti.

Roli státu v sociální politice lze považovat za nezastupitelnou. V žádném státě se nevyskytuje úplně čistý typ sociální politiky, kdy v různých státech jeden z typů převažuje. Sociálně politická opatření státu jsou zákonodárnými akty a mají všeobecný dosah. Váží se buď na všechny obyvatele státu, nebo na všechny příslušníky specificky vymezených skupin. Stát také disponuje ve srovnání s ostatními subjekty poměrně značnými zdroji.

Stát plní v oblasti sociální politiky dvojí úlohu:

- formuje všeobecné ladění společnosti, což je v podstatě východisková koncepční úroveň,
- zajišťuje naplňování uvedeného ideového rámce různými sociálními politikami prostřednictvím jednotlivých praktických opatření a politických kroků.

Z tohoto hlediska jsou státní sociální politikou veškerá politická vyjednávání, rozhodování a uskutečňování určitých rozhodnutí, která se nějakým způsobem dotýkají suverenity a bezpečí lidí a zdrojů (materiálních i duchovních), která suverenitu a bezpečí zajišťují.

Obsahem novodobé státní sociální politiky je v nejobecnější poloze péče o blahobyt lidí. V současné době jde o to, aby stát přispíval hlavně k zajištění dobrého vzdělání, dobrého zdraví a nezbytného, alespoň minimálního příjmu všem občanům. Vlastní naplňování těchto úkolů se liší v závislosti na ekonomických a společenských podmínkách, na kulturní vyspělosti a tradicích různých zemí v jednotlivých vývojových etapách. To se nejvýrazněji odráží v cílech a úkolech sociální politiky.

Cíle státní sociální politiky

Pro účely státní sociální politiky lze cíle charakterizovat jako žádoucí, chtěné stavy sociálního systému v budoucnosti. Vždy jde o určitý soubor cílů, kterými je naplňován cíl obecný, tj. rozvoj člověka, způsob jeho života, rozvoj jeho dispozic a tvůrčích sil. Tvorba a formulace cílů je vždy určitý druh rozhodování, při kterém mají významnou úlohu dva procesy:

- znalost a hodnocení reality řízeného systému,
- vytříbení představ příslušných subjektů o užitečnosti a prospěšnosti stavu systému v budoucnosti.

Tak jako existují různé názory na úlohu státní sociální politiky a míru angažovanosti státu v této oblasti, vyskytují se také různé a mnohdy rozdílné názory na cílové zaměření sociální politiky.

Typy (modely) sociální politiky

Podle míry účasti státu na tvorbě a řízení sociální politiky a podle intenzity přerozdělovacích procesů a podle dalších hospodářských, politických a ideologických kritérií se rozlišují určité typy (modely) sociální politiky.

První typ

První typ je označován jako redistributivní (nebo také univerzalistický, nebo občanský) s dominantní rolí státu. Do svého působení zahrnuje celou populaci bez ohledu na to, zda je sociálně potřebná. Vyžaduje značný rozsah redistribuce a výrazně omezuje, někdy až ruší aktivity nestátních subjektů). Tomuto typu politiky jsou blízké skandinávské státy, Dánsko, Nizozemsko a některé další státy. Jde o blízký typ sociální politiky v bývalé ČSSR a některých dalších státech tzv. socialistického bloku východní Evropy s tím, že zde o něm

nelze hovořit jako o typu občanském, protože nebyl založen na demokratickém uspořádání společnosti.

Druhý typ

Druhý typ je nejčastěji nazýván jako výkonový či korporativní. Vychází z toho, že sociální potřeby mají být primárně uspokojovány na základě pracovního výkonu a zásluh. Je založen na širší kooperaci občanů a zpravidla také na aplikaci sociálního pojištění. Míra redistribuce je zde ve srovnání s prvním typem nižší a stát garantuje pouze základní společensky uznaná minima potřeb a vytváří prostor pro působení nestátních subjektů. Tomuto typu sociální politiky se blíží SRN, Rakousko, Francie.

Třetí typ

Třetí typ se zpravidla označuje jako reziduální. Spoléhá téměř výhradně na trh a jeho instituce a na rodinu. Role státu jako subjektu sociální politiky je značně potlačena, míra redistribuce je zde ze všech typů nejnižší. Sociální politika liberálního státu poskytuje občanům jen nezbytnou pomoc, kterou nemůže poskytnout nikdo jiný a snaží se neochuzovat svou sociální štedrostí daňové poplatníky (např. USA, blíží se k němu Velká Británie).

Objekty a subjekty sociální politiky

Pod pojmem objekty sociální politiky rozumíme jednak všechny obyvatele dané země, jednak určité skupiny lidí a jednotlivce. Jsou to ti, kterým jsou opatření sociální politiky určena, na něž jsou orientována. Některá opatření sociální politiky jsou učena pro všechny (právo na zdravotní péči, rovný přístup ke vzdělání). Jiná jsou určena pouze pro některé obyvatele, jejich skupiny nebo jednotlivce (rodiny s dětmi, nezaměstnaní, nemocní, zdravotně postižení atd.).

Subjekty sociální politiky – sociální politika je realizována různými subjekty, které za ni nesou zodpovědnost před objekty sociální politiky. Hlavním subjektem, který do značné míry určuje pojetí, obsah, cíle a úkoly sociální politiky v daném čase a na daném území je stát. Kromě státu existuje řada dalších subjektů, které pečují o sociální politiku zpravidla na nižších úrovních a v jednotlivých územních celcích státu. Obecně lze dělit subjekty na státní a nestátní a nestátní dále na tržní a na ostatní netržní.

K subjektům sociální politiky patří:

- **Stát a jeho orgány.** Významnou roli má parlament, který na základě zvoleného programu a koncepce vytváří a schvaluje legislativní opatření, která mají rozhodující význam pro sociální politiku státu i ostatních nestátních subjektů. Vláda a správní orgány státu zodpovídají za uskutečňování konkrétní sociální politiky v daném čase. Tyto orgány mají charakter republikový, územní nebo regionální (např. MPSV, ústřední i územní orgány sociálního zabezpečení, úřady práce apod.).

- **Zaměstnavatelé, kteří jsou povinni zabezpečovat opatření stanovená státem a jeho orgány** (podílí se na sociálním pojištění zaměstnanců, jsou povinni dodržovat Zákoník práce, spolupracují s úřady práce). Vývoj si vynutil vedle zákonných i další tzv. „dobrovolná“ sociální opatření směřující ke svým zaměstnancům, která lze označit jako „firemní sociální služby“ nebo „firemní sociální politiku“.

- **Zaměstnavatelské, zaměstnanecké a odborové orgány** – např. různé komory zaměstnavatelů, zaměstnanecké, profesní svazy, odborové svazy a orgány, orgány tripartity apod.

- **Místní komunity, obce, jejich orgány a instituce.** Obce jsou typickými a nejmenšími samosprávnými jednotkami státu. Mají svou sociální politiku ze zákona i z vlastního samosprávného rozhodnutí. Mohou být pověřeny plněním úkolů sociální politiky ústřední státní správy (přenesená působnost).

- **Občanské iniciativy** (např. Výbor dobré vůle, Život 90), dobročinné organizace, charitativní instituce apod. Jejich činnost se v současné době rozvíjí.

- **Církvě** – kromě bohoslužebné funkce mají významnou roli v oblasti mravní, v péči o zdraví, v péči o handicapované občany, v oblasti výchovné, vzdělávací, charitativní a dalších oblastech.

- **Občané, rodiny, domácnosti.** Zde je přirozené široké pole působnosti pro řešení řady sociálních situací a pro poskytování vzájemné pomoci.

V naší republice probíhá v současnosti proces, kdy se posiluje v sociální politice úloha nestátních subjektů. Mohlo by to vést k dojmu o oslabování úlohy státu v sociální politice. Ve skutečnosti nejde o oslabení úlohy státu, ale o změnu role státu. U státu je posilován jeho význam pro vytváření podmínek, předpokladů, pravidel pro samostatné sociální chování ostatních subjektů. Naopak je omezován jeho význam jako přímého poskytovatele nejrozličnějších sociálních dávek, podpor a služeb.¹

Pojem nezisková organizace

Pojem neziskový sektor je všeobecně zaužíván, avšak jeho přesná definice v našem právním systému chybí. Je důležitou součástí života vyspělých států v oblasti ekonomické, veřejné i politické. Každý stát má díky své historické svébytnosti poněkud odlišné podmínky vzniku a dalšího rozvoje neziskového sektoru. Ve výsledné podobě je založen na podobných principech jako v ostatních státech přibližně stejné hospodářské a politické úrovně. Obdobně je tomu tak i v ČR, kde je rozvoj neziskového sektoru maximálně podporován a jsou zajišťovány podmínky pro jeho stabilitu a další aktivity.

Neziskový sektor tvoří organizace, které nejsou založeny na principu ekonomického zisku, případně jej opět vkládají k podpoře vlastní činnosti. Je charakterizován různorodostí, která zasahuje téměř do všech oblastí lidské činnosti.

Historie neziskového sektoru

Ve formě různých, zejména charitativních organizací, je možné dohledat počátky neziskových organizací hluboko v historii. První záznamy o charitativních spolcích lze dohledat už ve 13. století, kdy se zabývaly nejčastěji péčí o chudé a potřebné. Vznikaly hlavně jako součást obcí náboženských. V podobném duchu vznikala později církevní dobročinná sdružení, která se zabývala zejména sociální pomocí týkající se základní zdravotní péče a školské výuky.

V přibližně stejné podobě spolky přetrvávaly až do dvacátých let minulého století, kdy byl po vzniku samostatného Československého státu přijat nový způsob zakládání dobrovolných a dobročinných spolků. Občanský zákoník umožnil dát rámeček charitativním,

¹ Projekt: *K naplnění předpokladů pro výkon činnosti v sociálních službách*. [cit. 8. 4. 2014]. Dostupný z WWW: <http://granty.vses.cz/dokument/Socialni%20politika.pdf>

tělovýchovným, kulturním i náboženským aktivitám, které nabyly dosud nebývalého rozsahu. Činnost většiny z nich ukončila 2. světová válka, kdy vesměs nebyly podporovány spolky s možností sdružování občanů. Po válce a únoru 1948 byly zakládány spíše organizace „masového“ typu, například odborové hnutí, organizace žen a tělovýchovné jednoty. Ve velmi malé míře se prosazovala pouze některá občanská sdružení, např. Charta 77, nebo tzv. petiční občanské iniciativy, které však byly systematicky pronásledovány.

Sametová revoluce v roce 1989 přinesla podstatné změny v možnostech sdružování občanů. Vznikla řada organizací navazujících na meziválečné tradice, vznikala občanská sdružení, nadace i nové politické strany. 27. března 1990 přijalo československé Federální shromáždění „zákon o právu shromažďovacím“ a „zákon o sdružování občanů“. Tím se otevřel rámec vzniku neziskového sektoru. Ten ve velmi krátké době nabyl nebývalého rozmachu, zejména co se týče veřejně prospěšné činnosti; právní úpravou postupně dochází k upřesňování zákonů a ke konsolidaci nadací.

V roce 1995 došlo k vymezení pojmu obecně prospěšná společnost. K dalším změnám došlo po reformě územní a veřejné správy – od roku 2002 - 2004 dochází ke změnám v organizačním uspořádání krajů, ke zrušení okresů a k dalším decentralizačním procesům. V těchto souvislostech dochází k přesunu kompetencí orgánů státní správy, které vykonávaly okresní úřady, na krajské úřady a obce s rozšířenou působností.

Přijímání dalších zákonů a jejich úprav vedlo k podpoře přijetí nového občanského zákoníku, který vymezuje a pozměňuje pojetí právních forem neziskových organizací.

2.2 Nestátní neziskové organizace

Nestátní neziskové organizace existují téměř ve všech oblastech činnosti naší společnosti. Hlavní přínos je v jejich různorodosti a v širokém záběru aktivit. Přestože nestátní nezisková organizace není oficiální právní termín, jedná se o pojem natolik zaužívaný, že je běžný v označování organizací i v praxi veřejné správy.

Členění neziskových organizací

Charakteristika organizací působících v neziskovém sektoru není jednoznačně definována. Nejčastěji se vychází z definice uvedené v zákoně č. 586/1992 Sb., o dani z příjmů §18,

odstavec 7, že jde o organizace charakterem právnické osoby, která nebyla zřízena nebo založena za účelem podnikání. V citovaném zákoně je dále uvedeno, že se jedná o následující typy organizací:

- zájmová sdružení právnických osob,
- občanská sdružení včetně odborových organizací,
- politické strany a hnutí,
- státem uznávané církve a náboženské společnosti,
- nadace a nadační fondy,
- obce,
- kraje,
- organizační složky státu a územních správních celků,
- příspěvkové organizace,
- státní fondy,
- obecně prospěšné společnosti,
- veřejné vysoké školy.²

Z hlediska členění neziskových organizací připadá jako jedno z nejlepších z praktického hlediska rozdělení do těchto skupin:

1. neziskové **soukromoprávní** organizace **vzájemně prospěšné** (např. občanská sdružení, zájmová sdružení právnických osob, profesní komory apod.),
2. neziskové **soukromoprávní** organizace **veřejně prospěšné** (obecně prospěšné společnosti, nadace a nadační fondy, politické strany a politická hnutí, církve a náboženské společnosti),
3. neziskové **veřejnoprávní** organizace **typu organizačních složek a příspěvkových organizací státu a samosprávných územních celku** (obce, kraje, svazky obcí, Ústavní soud ČR, Nejvyšší kontrolní úřad, apod.),
4. neziskové **ostatní veřejnoprávní organizace** (Český rozhlas, Česká televize, veřejné vysoké školy, státní fondy, Česká národní banka, státní podniky apod.),
5. neziskové **soukromoprávní** organizace **typu obchodních společností a jim podobných** (jde o výjimečné případy neziskových organizací – společnost s ručením

² REKTORÍK, J. a kol. *Organizace neziskového sektoru: základy ekonomiky, teorie a řízení*. 3. aktualizované vyd. Praha: Ekopress, 2010. 188 s. ISBN 80-861 19-41-6.

omezeným, akciová společnost, družstvo, společenství vlastníků jednotek (bytových)).³

V současné době se lze setkat v ČR nejčastěji se čtyřmi formami nestátních organizací:

- občanská sdružení,
- nadace a nadační fondy,
- obecně prospěšné společnosti,
- církevní právnické osoby zřizované náboženskou společností.

1. 1. 2014 vstoupil v platnost nový občanský zákoník a zákon o obchodních korporacích, který nahradil dosavadní obchodní zákoník.

Nejrozšířenější forma neziskových organizací, kterou představují občanská sdružení, přestává od 1. 1. 2014 existovat, protože zákon č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů byl zrušen.

Ze současných občanských sdružení se stávají spolky a jako nová právní forma budou fungovat jako zapsané spolky označované zkratkou v názvu z. s. Pro zavedení dokumentace podle nové právní úpravy mají stávající sdružení tři roky. Pokud tomuto nařízení nevyhoví, budou se moci transformovat na další novou formu ústav nebo sociální družstvo. Obojí jsou podle nového občanského zákoníku podmnožinou korporací, jak bude znázorněno níže.

Nadace a nadační fondy procházejí také novou právní úpravou, protože zákon 227/1997 Sb., o nadacích a nadačních fondech byl zrušen. Staly se tak podmnožinou tzv. fundací, což jsou sdružení majetku sloužící ke konkrétně vymezenému účelu.

Obecně prospěšné společnosti by měla nahradit nová právní forma ústav. Jsou to v podstatě právnické osoby ustavené za účelem poskytování a provozování veřejně prospěšné činnosti a služeb. Na rozdíl od spolku nemá ústav členskou základnu. Stávající obecně prospěšné společnosti se nemusí transformovat a mohou i nadále fungovat. Nemohou však vznikat nové, protože zákon č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech byl zrušen. Pokud dojde k transformaci, vznikne z obecně prospěšné společnosti ústav nebo sociální družstvo.

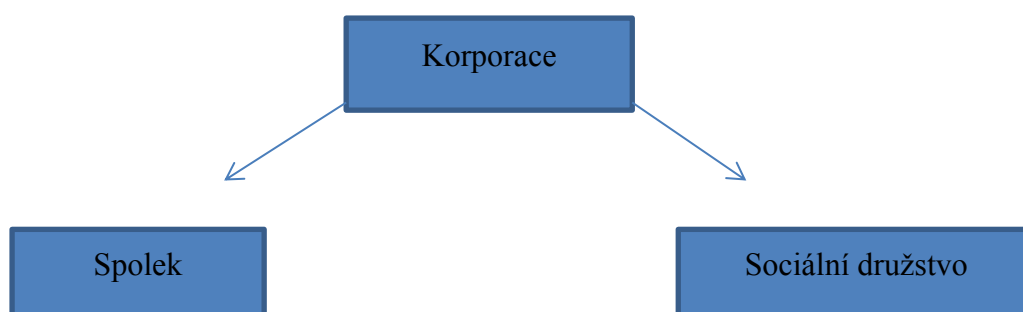
³ REKTOŘÍK, J. a kol. *Organizace neziskového sektoru: základy ekonomiky, teorie a řízení*. 3. aktualizované vyd. Praha: Ekopress, 2010. 188 s. ISBN 80-861 19-41-6.

Církevní právnické osoby a církevní neziskové organizace nedoznávají v nové úpravě změn a zůstávají ve své současné formě.

V ČR nyní tedy existují tyto formy neziskových organizací:

- spolky,
- ústavy,
- obecně prospěšné společnosti,
- nadace,
- nadační fondy,
- evidované právnické osoby (církevní).

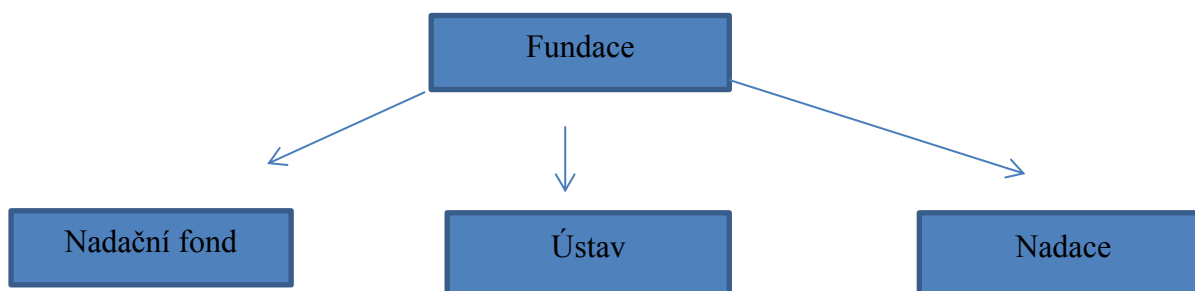
Obr. č. 1: Korporace

Zdroj: vlastní zpracování, Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

O spolku a sociálním družstvu se pojednává v příloze. **Příloha č. 1: Spolek a sociální družstvo.**

Obr. č. 2: Fundace

Zdroj: vlastní zpracování, Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

2.3 Legislativa a zdroje financování nestátních neziskových organizací

Legislativní prostředí nestátních neziskových organizací zasahuje do všech oblastí sociální i finanční sféry. Řeší problémy dotýkající se ochrany lidských práv, vzdělávání, zdravotní péče, péče o seniory, drogové závislé, sociálních služeb, ale i oblasti jejich financování a veřejné sféry. Zákony a jejich pozdější úpravy tedy řeší v podstatě registraci, organizační strukturu i hospodaření. Nelze opomenout využívání např. zákonů o účetnictví, o daních z příjmů, o církvích a náboženských společnostech, občanský zákoník a řadu jiných. Zde budou zohledněny pouze některé, přímo se dotýkající dané tematiky, protože není možné uvádět všechny změny a pozdější znění zákonů:

- Občanská sdružení se řídí zákonem č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů, ve znění pozdějších předpisů,
- Obecně prospěšné společnosti zákonem č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech, ve znění pozdějších předpisů,
- Nadace a nadační fondy zákonem č. 227/1997 sb., o nadacích a nadačních fondech a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů,
- Církevní právnické osoby zákonem č. 3/2002 Sb., o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností, ve znění pozdějších předpisů.

Neziskové organizace by ovšem nemohly fungovat bez součinnosti jiných právních úprav, z nichž je důležité zmínit alespoň:

- zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 536/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě a změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 117/2001 Sb., o veřejných sbírkách, ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 218/2002 Sb., o hospodářském zabezpečení církví a náboženských společností, ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů.

Legislativní rámec neziskových organizací je doplněn řadou vyhlášek a nařízení vlády.

V současné době je tato oblast upravena novým občanským zákoníkem (zákon č. 89/2012 Sb.) a zákonem o obchodních korporacích (č. 90/2012 Sb.).

Nový občanský zákoník tedy zcela ruší:

- zákon č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů, ve znění pozdějších předpisů a nahrazuje jej novou právní úpravou,
- zákon č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech, kdy již vzniklé společnosti budou moci dále existovat a budou se řídit dosavadními právními předpisy (podle § 3050 nového občanského zákoníku), ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 227/1997 Sb., o nadacích a nadačních fondech, ve znění pozdějších předpisů.

Možnost transformace na obecně prospěšnou společnost upravuje:

- zákon č. 68/2013 Sb., o změně právní formy občanského sdružení na obecně prospěšnou společnost, ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob, ve znění pozdějších předpisů.

Na doplnění údajů a zavedení dokumentace podle nové právní úpravy či na možnost transformace mají stávající neziskové organizace 3 roky.

Některé právní úpravy již zde uváděné bude nutné pro přehlednost zmínit i v dalších částech této práce.

Zdroje financování

Poslání a udržitelnost fungování neziskové organizace vyžaduje specifický způsob financování, a to jak zajištění finančních zdrojů, tak jejich udržitelnost. Za zajišťování zdrojů je zodpovědný management organizace. Právě financování organizací představuje pravděpodobně největší riziko provozu. Je proto ideální, aby nebylo závislé pouze na jednom zdroji, ale bylo rozloženo do několika oblastí. Většinou převládá financování ze 2 až 3 objemově významných zdrojů, ostatní bývají spíše doplňující.

Mezi principy financování neziskových organizací patří:

- vícezdrojovost,
- samofinancování a fundraising,
- neziskovost a neziskové rozdělování zdrojů,
- osvobození od daní.

Vícezdrojovost se v dnešní době stala realitou financování neziskové organizace, protože jen tak je možné docílit alespoň částečné nezávislosti na jednom zdroji a tím i omezit negativní důsledek dopadu selhání tohoto zdroje. Stává se proto přímo nutností v maximální míře využívat i další, včetně vlastních zdrojů financování.

Veřejné zdroje poskytují instituce:

- státní správa,
- samospráva,
- mezinárodní instituce.

Neveřejné zdroje poskytují:

- nadace,
- podnikatelské subjekty,
- individuální dárci a sponzoři,
- církve a náboženské společnosti.

Samofinancování a fundraising

K samofinancování lze přidružit příjmy z vlastní činnosti, jako je např. prodej vlastních výrobků, členské příspěvky (týká se to hlavně občanských sdružení). Čím vyšší je míra samofinancování, tím vyšší je míra nezávislosti organizace. Možností je i doplňková podnikatelská činnost, jejíž zisky však musí být vždy využity pouze k podpoře hlavního poslání neziskové organizace. Většina organizací je proto odkázána na fundraising, což je aktivní získávání vnějších finančních i nefinančních zdrojů. Jeho výsledkem je získávání finančních prostředků, hmotných i nehmotných zdrojů, například věcných darů, dobrovolnické práce, či organizační pomoci.

Neziskovost

Jak už bylo zmíněno, všechny příjmy musí být použity na úhradu činnosti a poslání organizace, na rozdíl od podnikatelského sektoru, kde je možné vygenerovaný zisk rozdělit mezi vlastníky podnikatelského subjektu. Proto je u neziskových organizací tolik důležitý princip zachování transparentnosti, aby bylo možno sledovat jak aktivity, tak také využití finančních zdrojů.

Osvobození od daní

Jedná se nejčastěji o osvobození od daní z příjmů, např. od daní z nemovitostí nebo daní darovacích, nebo je možné uplatňovat snížení daňové povinnosti v různé výši.

Veřejné zdroje

Nejvýznamnějším zdrojem financování neziskových organizací je financování z veřejných rozpočtů. Jsou poskytovány jako účelově zaměřené dotace na stanovené potřeby organizace nebo jen na konkrétní jednorázové akce. Hlavními oblastmi dotační politiky jsou tělesná výchova a sporty, kultura, životní prostředí a udržitelný rozvoj, sociální služby, zahraniční aktivity, národnostní menšiny a etnické skupiny, romská menšina, péče o zdraví a zahrnutí prevence, rizikové chování, protidrogová politika, ochrana spotřebitele, vzdělávání a lidské zdroje, děti a mládež, rodinná politika.

Nejvyšší procento z celkové výše dotací je dlouhodobě poskytováno ze státního rozpočtu, následují rozpočty krajské a obecní, kdy státní rozpočet činí až 55%, rozpočty obcí 25%, krajské rozpočty kolem 15% objemu tohoto typu financování. Zbytek činí ostatní příjmy, např. státní fondy.⁴

Příspěvky ze zdrojů EU získávají organizace zejména k financování investičních projektů na regionální úrovni. Některé nestátní organizace mohou využívat tyto prostředky zapojením se do těchto programů.

Daňové zvýhodnění je sice pojem zavedený jako jedna z možností financování neziskových organizací a je i přesně právně vymezen, objem financí takto získaných je však velmi úzký a nepředstavuje podstatný objem.

Neveřejné zdroje

Nadace a nadační fondy jsou sdružení založená přímo za účelem poskytování podpory předem stanovených aktivit. Každá nadace je přímo zaměřená na určitou oblast, v rámci které si vybírá vhodné projekty humanitárního, sociálního,

⁴ STEJSKAL, J.; KUVÍKOVÁ, H.; MAŽÁTKOVÁ, K. *Neziskové organizace - vybrané problémy ekonomiky*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2012. 172 s. ISBN 978-80-7357-973-9.

preventivního nebo vzdělávacího směru. Získávání prostředků je poměrně náročné, zejména co se týká vyvíjení vlastních aktivit, bývá však poměrně efektivní.

Podnikatelské subjekty představují v rozpočtu také určité procento objemu financí neziskových organizací. Firmy a podniky běžně nestátní organizace trvale nepodporují, avšak jsou ochotny ve větší či menší míře poskytovat finanční dary, hmotné dary, případně slevy na služby a zboží. Právníkové osoby mají možnost odvést výši daní na veřejně prospěšné účely do výše 5% základu daně.⁵

Individuální dárcovství nepředstavuje také rozhodující zdroje financování, je však o to důležitější, že se jedná o dobrovolnou pomoc. Jedná se nejčastěji o formu finančního daru, jednorázového či opakovaného, hmotného nefinančního daru nebo poskytnutí dobrovolnické služby.

V posledních letech jsou drobné finanční dary poskytovány třeba formou dárcovské textové zprávy. Jedná se vesměs o malé částky, které však ve výsledku představují milionové hodnoty a bývají využity na konkrétní humanitární pomoc.

Stejně tak fungují i **sbírky pořádané církvemi**, kdy bývá finanční přínos v celkovém rozpočtu organizací spíše symbolický, z hlediska lidské solidarity však rozhodně malý není.⁶

2.4 Sociální služby

Sociální služby v užším, rezortním pojetí jsou v současnosti v ČR součástí státního systému sociálního zabezpečení. Legislativa je zařazuje do oblasti tzv. sociální pomoci. Sociální pomoc kromě sociálních služeb zahrnuje také finanční a věcné dávky, poskytované lidem, kteří se ocitli ve stavu hmotné nouze. Dalšími součástmi systému sociálního zabezpečení jsou podle dikce příslušných zákonů sociální pojištění a státní sociální podpora čili dávky poskytované především rodinám s nezaopatřenými dětmi.

⁵ STEJSKAL, J.; KUVÍKOVÁ, H.; MAŤÁTKOVÁ, K. *Neziskové organizace - vybrané problémy ekonomiky*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2012. 172 s. ISBN 978-80-7357-973-9.

⁶ STEJSKAL, J.; KUVÍKOVÁ, H.; MAŤÁTKOVÁ, K. *Neziskové organizace - vybrané problémy ekonomiky*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2012. 172 s. ISBN 978-80-7357-973-9.

Sociální služby však mohou být poskytovány i mimo státní sociální pomoc - mohou být hrazeny příjemcem na základě kontraktu jako jakákoli jiná služba a jejich poskytovatelem může být i nestátní subjekt, který je uživateli poskytuje bezplatně.

Sociální služby chrání občana tím, že v jeho prospěch něco konají. Poskytuje je instituce veřejnoprávní nebo soukromoprávní (nestátní organizace mají soukromoprávní povahu). I v druhém případě je však stát - jako garant dodržování základních lidských práv - povinen formou periodického prověřování činnosti těchto subjektů a přidělováním licencí zaručit občanům, že tyto instituce budou vykonávat to, k čemu se zavázaly.

V současných evropských státech byly v rámci sociálního státu (státu veřejných sociálních služeb) vytvořeny i jiné způsoby sociální ochrany znevýhodněných, než jakým je přímé poskytování sociálních služeb. V principu jsou dva.

První spočívá v tom, že občan se musí povinně pojistit pro případ sociálních událostí, o nichž se předpokládá, že je vlastními silami nezvládne. Může se pro tyto případy také dobrovolně připojistit, případně je možné, aby na jeho pojištění přispíval i zaměstnavatel.

Další způsob se zakládá na tom, že stát občanům poskytuje dávky v situacích, na které se nepojišťovali, ale zákonodárce o nich soudí, že je v nich pomoc z veřejných rozpočtů žádoucí a nutná. Ty mohou být netestované - pak se poskytují každému, koho definovaná událost potká, nebo testované - poskytují se v závislosti na příjmu žadatele.⁷

Legislativní zabezpečení sociálních služeb

Každá společnost má svůj právní řád. Ten zaručuje občanům základní práva a svobody, jako jsou právo na zdraví, na práci, na vzdělání a jeho dostupnost, právo na bydlení, svobodu shromažďování a řadu dalších. Standardní úroveň práv v rozvinutých zemích zaručují mezinárodní dohody o lidských právech. V zemích s podobným hospodářským a politickým systémem platí vesměs podobný právní řád a bývají zaručeny i stejné svobody, práva a sociální výhody.

⁷ MATOUŠEK, O. a kol. *Sociální služby: legislativa, ekonomika, plánování, hodnocení*. 1. vyd. Praha: Portál, 2007. 184 stran, ISBN 978-80-7367-310-9.

Toto v naší zemi zaručuje právní řád, zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky a zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod. Od jejich znění se odvíjejí ostatní platné zákony a ustanovení.

Legislativní zabezpečení sociálních služeb a jejich poslání i působnost se historicky mění podle platné státní politiky. V poválečném období vešel v platnost zákon č. 55/1956 Sb., o sociálním zabezpečení, podle kterého všechnu sociální péči zajišťoval stát. Postupně byly zrušeny dosud fungující ústavy a zařízení církevní a tento stav zůstal neměnný po několik desetiletí. V 60. letech se rozšířila pečovatelská služba, vznikaly manželské poradny, kluby důchodců a v malém rozsahu stacionární zařízení.

Po roce 1989 došlo k mohutnému nárůstu nestátních neziskových organizací, které se zabývaly i poskytováním sociálních služeb. Byly založeny podle zákona č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů, později jako obecně prospěšné společnosti podle zákona č. 245/1997 Sb., o obecně prospěšných společnostech. Také církve začaly opět zřizovat a provozovat domovy důchodců, domovy pro matky s dětmi, azylové domy a hospice. Dosavadní právní úprava se začala brzy jevit jako nevyhovující a množství vydávaných dalších předpisů urychlilo přijetí zákona 108/2006 Sb., o sociálních službách. Zákon přinesl řadu pozitivních změn:

- v zákoně byl upraven tzv. příspěvek na péči, jehož prostřednictvím si má ten, kdo potřebuje sociální služby, tyto obstarat a uhradit,
- byla přijata nová kategorizace sociálních služeb. Sociální služby jsou děleny na služby sociální péče (služby pečovatelské, jejichž prostřednictvím se pečuje o osobu, která není schopna se plně postarat sama o sebe) a služby sociální prevence (služby pro osoby se sociálními problémy, jejichž prostřednictvím se má klientovi napomáhat znovu se integrovat do společnosti),
- do vztahu mezi poskytovatelem a příjemcem sociálních služeb byl zaveden smluvní princip - o poskytování sociálních služeb se uzavírá smlouva,
- pro poskytovatele sociálních služeb byl zaveden systém registrace u krajských úřadů, bez níž není možné sociální služby provozovat. Tento tzv. registrující orgán má rovněž pravomoc provádět inspekci poskytování sociálních služeb, při níž se hodnotí především kvalita poskytovaných služeb,

- zákon stanoví rovněž předpoklady pro výkon povolání sociálního pracovníka, aby byla zaručena standardní kvalita poskytovaných sociálních služeb přímo ze strany sociálního pracovníka.⁸

Přehled právních předpisů upravujících sociální služby a příspěvek na péči

- zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách,
- vyhláška č. 505/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách (prováděcí vyhláška).

Předpisy související

- zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád,
- zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník,
- zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích,
- zákon č. 552/1991 Sb., o státní kontrole,
- zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře,
- zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění,
- zákon č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů,
- vyhláška č. 134/1998 Sb., kterou se vydává seznam zdravotních výkonů s bodovými hodnotami,
- zákon č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky (zákon o azylu) a další zákony.⁹

Všechny uvedené zákony jsou ve znění pozdějších předpisů.

Podle nového Občanského zákoníku a zákona O obchodních korporacích, který nahrazuje dosavadní Obchodní zákoník, došlo k poměrně rozsáhlým úpravám zákonů i v oblasti sociální péče. Důležité změny již byly zmíněny v kapitole o neziskových organizacích, proto zde budou jen pro úplnost stručně zopakovány hlavní body. Zákon č. 89/2012 Sb. ruší:

- zákon č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů a nahrazuje jej novou právní úpravou,

⁸ MATOUŠEK, O. a kol. *Sociální služby: legislativa, ekonomika, plánování, hodnocení*. 1. vyd. Praha: Portál, 2007. 184 stran, ISBN 978-80-7367-310-9.

⁹ KRÁLOVÁ, J.; RÁŽOVÁ E. *Sociální služby a příspěvek na péči k 1. 7. 2012*. 4. aktualizované vyd. Olomouc: ANAG, 2012. 464 s. ISBN 978-80-7263-748-5.

- zákon č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech,
- zákon č. 223/1997 Sb., o nadacích a nadačních fondech.

Nově nabývají platnosti zákon č. 68/2013 Sb., o změně právní formy občanského sdružení a zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob.

Zřizovatelé a poskytovatelé sociálních služeb

Podmínky zřízení a poskytování sociálních služeb vymezuje zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. Poskytovateli služeb jsou obce a kraje jako samosprávné územní celky a jimi zřizované právnické osoby, další právnické osoby, fyzické osoby, ministerstvo a jím zřízené organizace.

Obec zjišťuje potřeby poskytování sociálních služeb osobám nebo skupinám osob na svém území, spolupracuje s dalšími obcemi, kraji a s poskytovateli sociálních služeb. Zajišťuje dostatek informací a kontakty mezi poskytovatelem a osobou. Může zpracovat střednědobý plán rozvoje sociálních služeb ve spolupráci s krajem, poskytovateli sociálních služeb na území obce a za účasti osob, kterým jsou poskytovány sociální služby. Spolupracuje s krajem při přípravě a realizaci střednědobého plánu rozvoje sociálních služeb kraje. Za tím účelem sděluje kraji informace o potřebách poskytování sociálních služeb, o možnostech uspokojování těchto potřeb prostřednictvím sociálních služeb a o jejich dostupných zdrojích. Obecní úřad s rozšířenou působností zajišťuje osobě, které není poskytována sociální služba, a je v takové situaci, kdy neposkytnutí okamžité pomoci by ohrozilo její život nebo zdraví, poskytnutí sociální služby nebo jiné formy pomoci, a to v nezbytném rozsahu. Koordinuje poskytování sociálních služeb a poskytuje odborné sociální poradenství osobám ohroženým sociálním vyloučením, spolupracuje se zařízeními pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy, správními úřady a územními samosprávnými celky. Zjišťuje a zprostředkovává možnost poskytnutí sociálních služeb osobě umístěné ve zdravotnickém zařízení.

Kraj v rámci samostatné působnosti zjišťuje potřeby poskytování sociálních služeb na svém území včetně zajišťování dostupnosti informací o možnostech a způsobech poskytování sociálních služeb na svém území, spolupracuje s obcemi, dalšími kraji a s poskytovateli sociálních služeb při zprostředkování kontaktu mezi poskytovatelem a osobou, zpracovává střednědobý plán rozvoje sociálních služeb ve spolupráci s obcemi na území kraje

a informuje obce na území kraje o výsledcích zjištěných v procesu plánování. Při zpracování plánu kraj přihlíží k informacím obce, sleduje a vyhodnocuje plnění plánů rozvoje sociálních služeb za účasti zástupců obcí, zástupců poskytovatelů sociálních služeb a zástupců osob, kterým jsou sociální služby poskytovány, informuje ministerstvo o plnění plánů rozvoje sociálních služeb a zajišťuje dostupnost poskytování sociálních služeb na svém území v souladu se střednědobým plánem rozvoje sociálních služeb. Krajský úřad zajišťuje ve spolupráci s ostatními poskytovateli sociálních služeb a obecním úřadem obce s rozšířenou působností, příslušným podle místa hlášeného pobytu osob, poskytnutí sociálních služeb v případě, kdy poskytovatel sociálních služeb ukončil poskytování sociálních služeb z důvodu zrušení jeho registrace, pozbytí její platnosti, popřípadě z jiného důvodu, a osoby, kterým tento poskytovatel dosud poskytoval sociální služby, se nacházejí v bezprostředním ohrožení jejich práv a zájmů a nejsou schopny samy si zajistit pokračující poskytování sociálních služeb. Koordinuje poskytování sociálních služeb osobám, jejichž práva a zájmy jsou ohroženy trestnou činností jiné osoby, přičemž spolupracuje s obecními úřady obcí s rozšířenou působností. Na území svého správního obvodu koordinuje poskytování sociálních služeb a realizuje a koordinuje činnosti sociální práce vedoucí k řešení nepříznivé sociální situace a k sociálnímu začleňování osob.

Ministerstvo práce a sociálních věcí může zřídit zařízení sociálních služeb jako státní příspěvkovou organizaci. Ministerstvo vydá zřizovací listinu tohoto zařízení. Státní příspěvková organizace vzniká dnem stanoveným ve zřizovací listině. Zřizovací listina musí dále obsahovat všechny náležité údaje, označení zřizovatele státní příspěvkové organizace, název, sídlo a identifikační číslo osoby státní příspěvkové organizace, vymezení účelu, pro který se organizace zřizuje, předmět hlavní činnosti, označení statutárního orgánu a vymezení základní organizační struktury, vymezení majetku České republiky, který ministerstvo svěřuje státní příspěvkové organizaci při jejím zřízení. Ministerstvo rozhoduje o rozdělení, sloučení, nebo splynutí s jinou státní příspěvkovou organizací. Rozhoduje také o jejím zrušení a o vypořádání majetku, práv a povinností. Státní příspěvková organizace zaniká dnem stanoveným v rozhodnutí o jejím zrušení.

Povinnosti poskytovatelů sociálních služeb

- všichni poskytovatelé sociálních služeb, fyzické i právnické osoby, musí mít oprávnění k poskytování sociálních služeb, které vzniká rozhodnutím o registraci. O registraci rozhoduje krajský úřad, případně ministerstvo jako registrující orgán,

- poskytovatel sociálních služeb je povinen před započítáním jejich poskytování uzavřít pojistnou smlouvu pro případ odpovědnosti za škodu způsobenou při poskytování sociálních služeb. Toto pojištění musí být sjednáno po celou dobu, po kterou poskytuje sociální služby,
- musí zajišťovat dostupnost informací o druhu, místě, okruhu osob, jimž poskytují sociální služby, o kapacitě poskytovaných sociálních služeb a o způsobu poskytování sociálních služeb,
- informovat zájemce o sociální službu o všech povinnostech, které by pro něho vyplývaly ze smlouvy o poskytování sociálních služeb, o způsobu poskytování sociálních služeb a o úhradách za tyto služby,
- vytvářet při poskytování sociálních služeb takové podmínky, které umožní osobám, kterým poskytují sociální služby, naplňovat jejich lidská i občanská práva, a které zamezí střetům zájmů těchto osob se zájmy poskytovatele sociální služby,
- zpracovat vnitřní pravidla zajištění poskytované sociální služby, včetně stanovení pravidel pro uplatnění oprávněných zájmů osob,
- zpracovat vnitřní pravidla pro podávání a vyřizování stížností osob, kterým poskytují sociální služby,
- plánovat průběh poskytování sociální služby podle osobních cílů, potřeb a schopností osob, kterým poskytují sociální služby, vést písemné individuální záznamy o průběhu poskytování sociální služby a hodnotit průběh poskytování sociální služby za účasti těchto osob, je-li to možné s ohledem na jejich zdravotní stav a druh poskytované sociální služby, nebo za účasti jejich zákonných zástupců nebo opatrovníků a zapisovat hodnocení a jeho výstupy do písemných individuálních záznamů,
- vést evidenci žadatelů o sociální službu, se kterými nemohl uzavřít smlouvu o poskytnutí sociální služby,
- dodržovat standardy kvality sociálních služeb,
- uzavřít s osobou smlouvu o poskytnutí sociální služby,
- přednostně poskytnout sociální službu dítěti, kterému byla soudem nařízena ústavní výchova, výchovné opatření nebo předběžné opatření,
- neprodleně písemně oznámit obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností ukončení poskytování pobytové služby sociální péče osobě, která se může bez další pomoci a podpory ocitnout v situaci ohrožující její život a zdraví, pokud tato osoba s takovým oznámením souhlasí,

- všechny informace, zápisy a oznámení musí být podány ve formě srozumitelné při všechny osoby.

Financování sociálních služeb

Sociální služby jsou:

- za prvé financovány přímo od jejich uživatelů (úhrada za stravu, ubytování a péči s využitím příspěvku na péči) a
- za druhé z dotačních řízení ze státního rozpočtu, rozpočtu kraje a obce. Finanční prostředky by měly být rozdělovány mezi jednotlivé poskytovatele sociálních služeb v souladu se schváleným komunitním plánem rozvoje sociálních služeb v daném území. Vedle výše zmíněných zdrojů mohou poskytovatelé sociálních služeb využívat i platby od zdravotních pojišťoven (u služeb, kde to zákon o sociálních službách stanovuje), ze Strukturálních fondů Evropské unie, nadací a nadačních fondů, sponzorů a dalších dárců. Jednotliví poskytovatelé sociálních služeb, kteří splňují podmínky registrace k poskytování sociálních služeb, mají tak s platností zákona o sociálních službách rovný přístup ke všem finančním zdrojům.¹⁰

O úhradě sociální péče přímo od jejich uživatelů bude pojednáno v další podkapitole.

Dotace ze státního rozpočtu se poskytuje na zajištění poskytování sociálních služeb poskytovatelům sociálních služeb, kteří jsou zapsáni v registru.

Poskytuje se k financování běžných výdajů souvisejících s poskytováním sociálních služeb v souladu se zpracovaným střednědobým plánem rozvoje sociálních služeb a je poskytována prostřednictvím rozpočtu kraje. Činnost krajů je činností vykonávanou v přenesené působnosti.

Žádost o poskytnutí dotace na příslušné následující rozpočtové období předkládá krajský úřad ministerstvu. **Žádost obsahuje zejména:**

- a) název kraje, jeho sídlo, identifikační číslo a číslo účtu,
- b) zpracovaný střednědobý plán rozvoje sociálních služeb, který obsahuje ekonomickou analýzu v plánu identifikovaných potřeb a způsob jejich finančního zajištění,

¹⁰ *Financování*. [cit. 9. 4. 2014]. Dostupný z WWW: <http://socialnipecerbrno.cz/texty/8/financovani/>

c) výši požadavku na dotaci.

Výše dotace v úhrnu za jednotlivé kraje se stanoví na základě:

- a) celkového ročního objemu finančních prostředků rozpočtovaných v závazném ukazateli pro příslušný rozpočtový rok,
- b) zpracovaného střednědobého plánu rozvoje služeb kraje,
- c) počtu vyplácených příspěvků a jejich finančního objemu,
- d) počtu poskytovatelů sociálních služeb, kteří jsou zapsáni v registru, a jejich kapacit,
- e) kapacit sociálních služeb poskytovaných ve zdravotnických zařízeních lůžkové péče.

Krajské úřady se podílejí na finanční kontrole využití dotací.

Krajům se poskytuje ze státního rozpočtu účelově určená dotace na financování běžných výdajů souvisejících s poskytováním základních druhů a forem sociálních služeb v rozsahu stanoveném základními činnostmi u jednotlivých druhů sociálních služeb. Kraj rozhoduje o poskytnutí finančních prostředků z dotace poskytovatelům sociálních služeb, kteří jsou zapsáni v registru, a předkládá ministerstvu žádost o poskytnutí dotace na příslušný rozpočtový rok. Žádost obsahuje název kraje, identifikační číslo a číslo účtu, na který bude dotace vyplacena, popis způsobu rozdělení a čerpání dotace, seznam poskytovatelů sociálních služeb s uvedením sociálních služeb, na které je dotace požadována, požadovanou výši dotace na příslušný rozpočtový rok a předpokládaný požadavek na výši dotace na následující 2 rozpočtové roky, který vyplývá ze střednědobého plánu rozvoje sociálních služeb kraje. Součástí žádosti je střednědobý plán rozvoje sociálních služeb kraje, který obsahuje ekonomickou analýzu v plánu identifikovaných potřeb a způsob jejich finančního zajištění.

Obcím s rozšířenou působností poskytuje dotace Ministerstvo práce a sociálních věcí. Dotace ze státního rozpočtu je poskytována prostřednictvím rozpočtu kraje. Tato činnost krajů je činností vykonávanou v přenesené působnosti.

Ministerstvo dále poskytuje účelové dotace poskytovatelům sociálních služeb, kteří jsou zapsáni v registru. Dotaci lze poskytnout na podporu sociálních služeb, které mají celostátní či nadregionální charakter, na činnosti, které mají rozvojovou povahu, zejména na vzdělávání pracovníků v sociálních službách, na podporu kvality sociálních

služeb a na zpracování střednědobých plánů krajů a plánů obcí v oblasti sociálních služeb, v případě mimořádných situací (živelní pohroma, požár, ekologická nebo průmyslová havárie).

Na financování činností sociálních služeb se mohou podílet také programy financované v rámci Strukturálních fondů Evropských společenství a dalších programů Evropských společenství.

Na poskytnutí dotace není právní nárok.¹¹

Formy poskytování sociálních služeb jsou uvedeny v **Příloze č. 2: Formy poskytování sociálních služeb.**

Sociální služby zahrnují:

- a) sociální poradenství,
- b) služby sociální péče,
- c) služby sociální prevence.

O základním členění sociálních služeb je pojednáno v **Příloze č. 3: Základní členění sociálních služeb.**

¹¹ Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů.

2.5 Úhrada sociálních služeb

Tab. 2.1 - Vývoj nákladů na sociální služby podle základního členění 2011 – 2012
(v tis. Kč)

Druh dávky/Rok	2011	2012
Důchody celkem	359 098 199	372 752 588
Nemocenské dávky celkem	21 505 374	19 377 138
Dávky státní sociální podpory celkem	36 094 392	35 554 337
Dávky pomoci v hmotné nouzi celkem		7 800 123
Dávky osobám se zdravotním postižením celkem		1 532 718
Ostatní sociální dávky celkem	2 515	2 114
Příspěvek na péči podle zákona o sociálních službách celkem		18 428 327
Státní politika zaměstnanosti celkem	17 837 132	15 275 420
Transfery územním rozpočtům na dávky	25 298 074	
Úhrnem	459 835 687	470 722 765

Zdroj: vlastní zpracování, Statistická ročenka z oblasti práce a sociálních věcí 2012

Údaje v tabulce názorně přibližují stav jednotlivých služeb.

Sociální služby se poskytují podle § 71 odst. 1 zákona o sociálních službách osobám bez úhrady nákladů nebo za částečnou nebo plnou úhradu nákladů. Podle těchto pravidel lze rozdělit sociální služby do několika okruhů:

- sociální služby bez úhrady nákladů,
- sociální služby za úhradu nákladů:
 - úhrada za sociální služby v pobytových zařízeních sociálních služeb,
 - úhrada za základní činnosti u dalších druhů sociálních služeb,
 - úhrada specificky stanovená podle jednotlivých druhů sociálních služeb.

Sociální služby poskytované bez úhrady nákladů

Bez úhrady nákladů se poskytují:

- a) sociální poradenství,
- b) raná péče,
- c) telefonická krizová pomoc,
- d) tlumočnické služby,
- e) krizová pomoc,
- f) služby následné péče, s výjimkou základních činností,
- g) sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi,
- h) sociálně aktivizační služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením,

- i) terénní programy,
- j) sociální rehabilitace, s výjimkou základních činností,
- k) sociální služby, v kontaktních centrech a nízkoprahových zařízeních pro děti a mládež,
- l) služby sociálně terapeutických dílen, s výjimkou základní činnosti,
- m) sociální služby poskytované v intervenčních centrech.

Sociální služby poskytované za úhradu nákladů

Úhradu nákladů za poskytování sociálních služeb hradí osoba ve výši sjednané ve smlouvě uzavřené s poskytovatelem služby.

Úhrada za sociální služby v pobytových zařízeních sociálních služeb

Jedná se o tato zařízení:

- a) týdenní stacionáře,
- b) domovy pro osoby se zdravotním postižením,
- c) domovy pro seniory,
- d) domovy se zvláštním režimem,
- e) zdravotnická zařízení ústavní péče při poskytování sociálních služeb.

Ve výše uvedených pobytových zařízeních sociálních služeb hradí osoby úhradu za ubytování, stravu a za péči poskytovanou v rozsahu sjednaném ve smlouvě o poskytování sociálních služeb.

Úhrada za ubytování a stravu

Výše úhrady za ubytování a stravu není stanovena pevnými, ale maximálními částkami. Konkrétní výše úhrady u jednotlivých klientů je sjednána ve smlouvě o poskytnutí sociálních služeb a stanoví se z jeho příjmu podle výše částek úhrady s ohledem na povinnost ponechání minimálního zůstatku příjmu klienta. Částky minimálního zůstatku příjmu jsou stanoveny individuálně v různé výši v závislosti na výši jeho příjmu. Pokud klient nemá žádné příjmy rozhodné podle zákona o životním a existenčním minimu (nevznikl mu nárok na důchod z důvodu nesplnění podmínek pro přiznání nároku), úhrada za ubytování a stravu se nestanoví. Klient může požádat o dávku pomoci v hmotné nouzi.

Příspěvek na živobytí a doplatek na bydlení jsou považovány za příjmy rozhodné pro stanovení úhrady za sociální služby. Zákon připouští také spoluúčast jiných osob na úhradě nákladů. Spolupodílet se může fyzická nebo právnická osoba, která souhlasí s uzavřením smlouvy o spoluúčasti, podmínkou není ani příbuzenský vztah. Je-li rozhodujícím příjmem klienta pobytového zařízení důchod, provádí se výkon rozhodnutí o úhradě sociálních služeb srážkami z důchodu.

Úhrada za péči

Základní činnosti, které se považují za péči pro účely stanovení úhrady, jsou např. zvládání běžných úkonů péče o vlastní osobu, pomoc při hygieně, výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti, sociálně terapeutické činnosti, pomoc při uplatňování práv a při obstarávání osobních záležitostí. Úhrada za péči se hradí z příspěvku na péči. Pokud klientovi nárok na příspěvek nevznikl, hradí tyto služby poskytovatel ze svých příjmů v rámci fakultativních činností.

Úhrada za sociální služby poskytované dítěti v pobytových zařízeních sociálních služeb

Jsou-li pobytové sociální služby poskytovány nezaopatřenému dítěti, hradí je rodič nebo osoba povinná výživou dítěte. Výjimku ze zákona představuje úhrada za pobyt dítěte s nařízenou ústavní výchovou, kdy není uzavírána smlouva o poskytnutí sociální služby, ale dítě je do domova přijato a umístěno na základě rozhodnutí soudu. O úhradě za pobyt, stravu a péči stanoví rozhodnutí obecní úřad obce s rozšířenou působností podle místa trvalého pobytu dítěte.

Úhrada za základní činnosti u dalších druhů sociálních služeb

Další skupinou sociálních služeb, které mají stejný princip stanovení úhrady nákladů za jejich poskytování, tj. úhradu za základní činnosti v rozsahu stanoveném smlouvou. Jedná se o tyto sociální služby:

- a) osobní asistence,
- b) pečovatelská služba,
- c) tísňová péče,
- d) průvodcovské a předčitatelské služby,
- e) podpora samostatného bydlení,
- f) odlehčovací služby,
- g) služby v centrech denních služeb,

- h) služby v denních stacionářích,
- i) pobytové služby v centrech sociálně rehabilitačních služeb,
- j) služby v chráněném bydlení.

Maximální výši úhrady za základní činnosti stanoví u každého druhu sociální služby prováděcí právní předpis. Vždy je zohledněna nezbytná doba k zajištění úkonů. Tyto služby ze zákona nehradí např. účastníci odboje, osoby, které byly zařazeny v tábore nucených prací.

Úhrada specificky stanovená podle jednotlivých druhů sociálních služeb

Jedná se o úhrady za služby v azylových domech, domech na půl cesty, sociálně terapeutických dílnách, terapeutických komunitách, noclehárnách, nízkoprahových denních centrech a pobytové služby následné péče. Zde jsou upravena pravidla pro stanovení úhrady s ohledem na specifické podmínky poskytování těchto služeb. Osoby hradí úhradu za ubytování a stravu, nebo pouze za stravu.

Výše úhrady za fakultativní činnosti (např. nadstandardní služby, manikúra, vybavení pokoje) je upravena vnitřními pravidly poskytovatele.¹²

Sociální pracovníci

Tab. 2.2 - Vývoj počtu sociálních pracovníků v zařízeních sociálních služeb

Rok	Průměrný počet zaměstnanců
2012	41 362,9
2011	41 175,8
2010	40 384,8
2009	39 497,5
2008	38 114,5

Zdroj: vlastní zpracování, Statistická ročenka z oblasti práce a sociálních věcí, ČSÚ 2008-2012

Z tabulky počtu sociálních pracovníků v zařízeních sociálních služeb je zjevné, že s rozšiřováním sociálních služeb narůstá meziročně také počet zaměstnanců.

¹² KRÁLOVÁ, J.; RÁŽOVÁ E. *Sociální služby a příspěvek na péči k 1. 7. 2012*. 4. aktualizované vyd. Olomouc: ANAG, 2012. 464 s. ISBN 978-80-7263-748-5.

Sociální pracovník vykonává sociální šetření, zabezpečuje sociální agendy včetně řešení sociálně právních problémů v zařízeních poskytujících služby sociální péče, sociálně právní poradenství, analytickou, metodickou a koncepční činnost v sociální oblasti, odborné činnosti v zařízeních poskytujících služby sociální prevence, depistážní činnost, poskytování krizové pomoci, sociální poradenství a sociální rehabilitace, zjišťuje potřeby obyvatel obce a kraje a koordinuje poskytování sociálních služeb. Předpokladem k výkonu povolání sociálního pracovníka je plná svéprávnost, bezúhonnost, zdravotní způsobilost a odborná způsobilost podle tohoto zákona. Odbornou způsobilostí je vyšší odborné nebo vysokoškolské vzdělání se zaměřením na sociální práci, sociální politiku, sociální pedagogiku, sociální péči, sociální patologii, právo nebo speciální pedagogiku. Zaměstnavatel je povinen zabezpečit sociálnímu pracovníku další vzdělávání formou specializačního vzdělávání, účasti v kurzech s akreditovaným programem, odborné stáže, účasti na školicích akcích a konferencích.

V sociálních službách vykonávají odbornou činnost:

- a) sociální pracovníci,
- b) pracovníci v sociálních službách,
- c) zdravotničtí pracovníci,
- d) pedagogičtí pracovníci,
- e) manželští a rodinní poradci a další odborní pracovníci, kteří přímo poskytují sociální služby.

Pracovník v sociálních službách vykonává přímou obslužnou péči o osoby v ambulantních nebo pobytových zařízeních sociálních služeb spočívající v nácviku jednoduchých denních činností, pomoci při osobní hygieně a oblékání, manipulaci s přístroji, pomůckami, prádlem, udržování čistoty a osobní hygieny, podporu soběstačnosti, posilování životní aktivizace, vytváření základních sociálních a společenských kontaktů a uspokojování psychosociálních potřeb. Zajišťuje základní výchovnou nepedagogickou činnost spočívající v prohlubování a upevňování základních hygienických a společenských návyků, působení na vytváření a rozvíjení pracovních návyků, manuální zručnosti a pracovní aktivity, provádění volnočasových aktivit zaměřených na rozvíjení osobnosti, zájmů, znalostí a tvořivých schopností formou výtvarné, hudební a pohybové výchovy, zabezpečování zájmové a kulturní činnosti. Dále zajišťuje pečovatelskou činnost v domácnosti osoby spočívající ve vykonávání prací spojených s přímým stykem s osobami s fyzickými a psychickými

obtížemi, komplexní péči o jejich domácnost, zajišťování sociální pomoci, provádění sociálních depistází pod vedením sociálního pracovníka, poskytování pomoci při vytváření sociálních a společenských kontaktů a psychické aktivizaci, organizační zabezpečování a komplexní koordinování pečovatelské činnosti a provádění osobní asistence.¹³

2.6 Obecně prospěšná společnost, nadace, nadační fond a ústav

Postavení a právní poměry obecně prospěšné společnosti upravuje zákon 248/1995 Sb. ze dne 28. září 1995 o obecně prospěšných společnostech a o změně a doplnění některých zákonů. Zákon nabyl účinnosti 1. 1. 1996. Od 1. 1. 2014 vstoupil v platnost nový Občanský zákoník a zákon O obchodních korporacích. Změny se dotýkají i neziskových organizací. Obecně prospěšné společnosti by měly časem nahradit ústavy, nadace nebo nadační fondy, které budou rovněž tak poskytovat různé druhy veřejně prospěšných služeb. Stávají se tak podmnožinou fundací, které představují sdružení majetku sloužící ke konkrétně vymezenému účelu. Přestože byl zákon 248/1995 Sb. o obecně prospěšných společnostech 1. 1. 2014 zrušen, mohou dále fungovat a budou se řídit dosavadními právními předpisy. Není však možné zakládat nové obecně prospěšné společnosti. Stávající se tak mohou transformovat na již zmíněné ústavy, nadace nebo nadační fondy.

O obecně prospěšných společnostech, nadacích, nadačních fondech a ústavech je pojednáno v **Příloze č. 4: Obecně prospěšná společnost, nadace, nadační fond a ústav.**

¹³ Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů.

3 Charakteristika vybrané neziskové organizace a náplň její činnosti

Nadace byla založena 27. 1. 1996 zřizovatelem Janem Pivečkou. Sídlem nadace je Slavičín, Horní náměstí 111.

8. 2. 2008 byla zapsána do rejstříku obecně prospěšných společností v oddílu O, vložka 347 jako Vzdělávací, sociální a kulturní středisko při Nadaci Jana Pivečky, o.p.s. obecně prospěšná společnost, jejímž účelem bylo **poskytování obecně prospěšných služeb zaměřených na provozování Vzdělávacího střediska při Nadaci Jana Pivečky ve Slavičíně (dále „NJP“) a poskytování služeb zaměřených na pomoc osobám opouštějícím dětské domovy a osobám v přechodné tíživé sociální situaci.**

1. 4. 2009 bylo otevřeno Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež KamPak? jako klíčová aktivita Obecně prospěšné společnosti při Nadaci Jana Pivečky. Je registrovanou sociální službou podle zákona 108/2006 Sb.

Příloha č. 11: Zobrazení vztahu Nadace Jana Pivečky a poskytovaných sociálních služeb graficky zobrazuje vztah mezi Nadací Jana Pivečky, obecně prospěšnou společností při Nadaci Jana Pivečky a poskytovanými sociálními službami.

Činností Nadace Jana Pivečky ve Slavičíně a Nízkoprahovým zařízením pro děti a mládež KamPak? se bude zabývat další část práce.

3.1 Nadace Jana Pivečky ve Slavičíně

Vize nadace

V návaznosti na historickou tradici, spojující ve Slavičíně jméno Pivečka nejenom s podnikáním a obchodem, ale také s podporou věcí veřejných a lidem prospěšných, zejména ve vztahu k mládeži, vytvořit lepší občanskou společnost.

Poslání a role Nadace

Vycházejíc z filozofie vnesené do nadace jejím zakladatelem Janem Pivečkou, je aktivita nadace zaměřena především na podporu níže uvedených principů:

- vedení mládeže k úctě, pravdě, lidským právům, etice a morálce,
- vytváření prostoru pro zapojení mládeže do aktivních tvůrčích programů,
- ochrana kulturních a historických tradic a životního prostředí,

- vytváření prostoru pro prosazení a šíření hodnot spojených s rozvojem zdravé občanské společnosti.

Logo Nadace Jana Pivečky je uvedeno v **Příloze č. 5: Logo Nadace Jana Pivečky „Nikdy se nevzdávej“**.

Cíle podporované Nadací

- podpora a pomoc výchově a vzdělávání mladých lidí, žáků, studentů a ostatní mládeže v České republice s důrazem na výchovu a vzdělávání v oblasti kultury, ekonomiky, podnikání a obchodu, se zaměřením na zlínský a slavičinský region,
- podpora a pomoc mezinárodní výměně studentů, žáků a učňů a mezinárodním studentským a vzdělávacím akcím,
- podpora udržování a rozvoj podnikatelského a životního odkazu rodiny Pivečkových ve Slavičíně,
- podpora ochrany přírody a životního prostředí zlínského a slavičinského regionu, ale i jiných lokalit,
- podpora a pomoc v oblasti kultury v České republice, s důrazem na zlínský a slavičinský region,
- podpora a pomoc obecně prospěšným cílům ve zlínském a slavičinském regionu, ale i v jiných místech v České republice.

Účel Nadace

Účelem Nadace je soustřeďovat hmotné prostředky, úsilí osob, materiální, organizační a jinou pomoc na podporu vytyčených cílů.

Předmět činnosti Nadace

- finanční, materiální, organizační a jiná pomoc přípravě a realizaci vybraných programů a akcí realizovaných Nadací k dosažení a na podporu vytyčených cílů, včetně vlastní realizace těchto akcí,
- spolupráce s příslušnými státními, veřejnoprávními institucemi a soukromými osobami za účelem společné podpory sledovaných cílů,
- spolupráce se školami, školskými zařízeními, školskými a obecními úřady v oblastech týkajících se naplňování cílů Nadace,

- pořádání různých výchovných, vzdělávacích, kulturních, sociálních a obdobných akcí za účelem naplňování cílů Nadace,
- pomoc při prosazování mravního a morálního kodexu mladého člověka,
- výměna zkušeností s jinými osobami (subjekty) obdobného druhu a zaměření, zejména spolupráce s obdobnými neziskovými organizacemi,
- pořádání a vyhlašování výročních cen, studentských soutěží, soutěžních akcí apod. k podpoře rozvoje tvůrčí individuality mladého člověka.

Filozofie Nadace

- pomáhat konkrétním lidem, kteří pomoc potřebují a zaslouží si ji, vysvětlovat filozofii nadace, založené na lidství a pomoci toho, kdo může pomoci tomu, kdo pomoc potřebuje,
- pěstovat v lidech, kterým je pomoc poskytována pocit resp. potřebu chovat se obdobně, to znamená pomáhat v budoucnu (až jim to situace dovolí) dalším lidem a tak předávat štafetu lidství a humanismu dál,
- pěstovat v lidech, kterým je pomoc poskytována pocit sounáležitosti s dalšími lidmi, kteří působí v nadaci nebo s nadací spolupracují,
- nadace se svou filozofií nezištné pomoci snaží o vytvoření pyramidálního efektu. Nadace pomůže nebo jinak prospěje konkrétní osobě, přičemž nemá jiný požadavek, než aby ten, kdo pomoc obdržel, se v budoucnu choval obdobně a sám pomáhal dalším lidem.

3.1.1 Historie Nadace Jana Pivečky

Nadace byla založena Janem Pivečkou, podnikatelem a nezávislým poradcem pro obuvnický průmysl. Jan Pivečka se v roce 1990 vrátil po 44letém pobytu v zahraničí do své rodné vlasti. Už jeho první cesta do tehdejšího Československa a setkání se studenty ho přimělo uvažovat o tom, jak pomoci motivovat mladé lidi, podpořit je a umožnit jim získat zahraniční zkušenosti. Navrhl, že bude-li mu vrácena obuvnická továrna ve Slavičíně, která patřila Pivečkově rodině před rokem 1948, založí nadaci, která bude podporovat mladé lidi v Československu a tato nadace bude financována ze zisku této obuvnické továrny. Privatizační a restituční politika v ČR však nebyla příznivá a Jan Pivečka po zdoluhavých jednáních obdržel pouze nepatrné množství akcií tohoto podniku bez šance na ovlivnění jeho chodu. To mu ovšem nezabránilo uskutečnit ideu vzniku nadace. Ještě dříve před jejím založením byl kontaktován mladými ochránci přírody se žádostí o pomoc, a proto jim pronajal jeden ze svých domů za symbolickou částku 1 Kč ročně. Tak vznikla klubovna, kterou využívají dodnes. Postupně se přidávaly další žádosti o pomoc,

kteřé financoval z poradenské činnosti v zahraničí. Další aktivity vyústily v založení nadace s jeho jménem. Vznikla 27. listopadu 1996 vkladem zřizovatele ve výši 150 000 Kč. Finanční prostředky dříve získávala mimo jiné z darů zřizovatele, v současnosti hlavně z darů jiných právnických a fyzických osob, z pronájmu, z projektů podporovaných Evropskou unií a grantů jiných institucí a benefičních akcí. Kromě nejnutnějších nákladů na provoz a Nadací realizovaných programů poskytuje formou nadačních příspěvků finanční pomoc jiným právnickým a fyzickým osobám, především školám, studentům a zájmovým kolektivům mladých lidí. Nadační jmění je v současné době 969 080 Kč. Celé nadační jmění složil zakladatel Jan Pivečka. V průběhu let se nadační aktivity rozvrstvily do tří základních oblastí. První je motivace, výchova a vzdělávání mladých lidí a podpora jejich volnočasových aktivit, druhou je rozvoj a vytváření zdravé občanské společnosti a třetí podpora trvale udržitelného rozvoje. Výchovu a vzdělávání mládeže uskutečňuje prostřednictvím Vzdělávacího, sociálního a kulturního střediska při Nadaci Jana Pivečky, o.p.s., Slavičín, které bylo založeno v roce 2007. Druhou oblastí působení o.p.s. je poskytování sociálních služeb, jejíž hlavní aktivitou je provozování nízkoprahového zařízení KamPak? ve Slavičíně a Valašských Kloboukách, který byl založen v roce 2009. Této organizaci bude věnována další část práce. Podpoře trvale udržitelného rozvoje se věnuje od roku 2007 projekt **Příhraničním vzděláváním k efektivnímu sociálnímu začlenění v regionech Slavičín – Dubnica**.¹⁴

Správní, řídící a kontrolní orgány nadace

Zřizovatelem nadace je, dnes už zesnulý, Jan Pivečka. Statutárním orgánem je devítičlenná správní rada s předsedkyní. Byla zřízena čtyřčlenná grantová komise. Vedení účtů a daňové poradenství zajišťuje externí účetní spolu s revizorem účtů. Nadace má zajištěno také právní poradenství. Chod nadace zajišťují čtyři zaměstnanci v čele s výkonnou ředitelkou a dva pravidelní dobrovolníci, kteří nejsou členy správní rady ani komise.

Vývoj poskytovaných služeb

Činnost Nadace Jana Pivečky začínala skromně, od spolupráce s mladými ochránci přírody přes podporu talentovaných jednotlivců a organizování výtvarných soutěží pro mladé designery až po širokou škálu současných aktivit. Většina aktivit z minulých let úspěšně

¹⁴ Nadace Jana Pivečky. [cit. 30. 4. 2014]. Dostupný z WWW: <http://www.pivecka.cz>

přetrvala do současnosti a udržuje si stálý standard kvality, ba co víc, těší se ještě větší oblibě než v minulosti. Za velmi úspěšné lze považovat organizování výtvarné soutěže pro studenty Střední umělecké průmyslové školy „Veselá bota“, organizování soutěže pro žáky základních škol „Pohádková bota“, organizování dětského vánočního jarmarku ve Slavičíně, spoluorganizace literární soutěže středních škol Zlínského kraje, spolupořadatelství soutěže pro děti se zdravotnickou tematikou „Helpíkův pohár“, spolupráce se všemi typy škol a dětskými domovy - přednášky, diskusní fóra, provozování Malého studia Slavičín a vydávání dětských novin, pořádání sociálně integračních kurzů, rozšiřující se ekologické aktivity a celou řadu dalších. Toto široké rozvrstvení aktivit vedlo k rozdělení aktivit do tří základních programů:

- výchova a vzdělávání,
- vytváření zdravé občanské společnosti,
- ekologie.

Práce nadace se postupně profilovala zejména do prvních dvou oblastí, kde vznikaly nové projekty. V oblasti ekologie se soustředila na již běžící dlouhodobé projekty.

3.1.2 Vývoj a charakteristika poskytovaných služeb

U každého z výše uvedených programů je uvedeno pouze několik typických ukázek činnosti, které jsou vesměs dlouhodobého charakteru a navazují na dobré tradice z dřívějších let.

Výchova a vzdělávání

Aktivity nadace směřovaly k motivaci různých cílových skupin s cílem podporovat celkovou vzdělanost v regionu napříč věkovou strukturou. Kromě tradičních a dlouhodobých projektů pro žáky a studenty se nadace zaměřila na projekty určené pro cílové skupiny sociálně a zdravotně handicapovaných osob. Pokračovala i v podpoře mladých talentů a v zapojování žáků a studentů do řešení problémů místní komunity.

Cena Nadace Jana Pivečky - nadace ve spolupráci s Českou obuvnickou a kožedělnou asociací a společností Brněnské veletrhy a výstavy, a.s. realizovala v roce 2012 soutěž pro mladé návrháře obuvi a doplňků z kůže "Cena Nadace Jana Pivečky". Navazuje na dlouholeté soutěže „Veselá bota“ a „Fantastická bota“, které nadace vyhlašovala v minulosti. Výtvarná soutěž pro žáky prvního stupně ZŠ na téma "Čím bych chtěl/a být ". Smyslem soutěže je podpořit a zviditelnit zejména malé vesnické školy, které

se neustále potýkají s řadou problémů – od všeobecného úbytku žáků a nutnosti vyučovat spojené ročníky až po ohrožení samotné existence škol.

Literární soutěž středních škol Zlínského a Trenčianského kraje - prostřednictvím soutěže nadace získává názory studentů na různá společenská témata. Ani v tomto ročníku nechyběla kategorie Poezie na volné téma. **Helfíkův kotár** – jedná se o soutěž mladých zdravotníků z 5. tříd, kde poskytují první pomoc při ohrožení zdraví nebo života. Partnery soutěže jsou i Policie ČR a Autoklub Zlín. **Diskusní fórum mládeže 2012** – je realizován nadací ve spolupráci se zlínským ROTARY Klubem.

V besedách jsou organizována široká diskusní fóra s odborníky ve svých oborech, účastní se i pozoruhodné osobnosti regionu. Besedy, workshopy a výchovně vzdělávací akce – tradičně se v sídle nadace uskutečňují besedy s dětmi v rámci projektů „Toulky historií Slavičína“, který realizuje místní Dům dětí a mládeže ve spolupráci s městskou knihovnou a „Slavičín – moje město“, do kterého jsou zapojeny děti ze Základní školy Vlára Slavičín. Příhraničním vzděláváním k efektivnímu sociálnímu začlenění v regionech Slavičín – Dubnica. Projekt příhraniční spolupráce byl v roce 2012 finančně ukončen a zároveň začalo pětileté období udržitelnosti. Na obou stranách hranice probíhaly vzdělávací a motivační aktivity, zaměřené na zvyšování znalostí, dovedností a schopností cílových skupin. Na české straně to byli nezaměstnaní, sociálně a zdravotně handicapovaní a osoby na mateřské nebo rodičovské dovolené. Nadále bylo možné denně bezplatně využívat v PC učebně počítače.

Edukační program domácí péče - projekt je určen osobám, které pečující v domácích podmínkách o osobu se zdravotním znevýhodněním – tělesným, mentálním nebo kombinovaným. Je přiřazen i Edukační program pro diabetiky.

Vytváření zdravé občanské společnosti

Spolupráce NJP s dětskými domovy ve Zlínském kraji - nadace dlouhodobě spolupracuje s dětskými domovy v regionu, zejména s domovy Vizovice – Chrástěšovská, Valašské Klobouky - Smolina a Zlín – Burešov. V rámci této spolupráce dochází k vzájemným návštěvám a účasti na akcích, uspořádaných nadací nebo domovem.

Výchova dobrovolníků pro místní komunitu – nadace oslovuje zájemce o pozici dobrovolníka a zapojuje je do další práce.

Čtyřboj ženských družstev o pohár města Slavičína - smyslem je organizovat ve Slavičíně sportovní akci určenou výhradně ženám všech věkových kategorií, zejména těm, které nejsou registrovány jako aktivní sportovkyně.

Pohádkový les - smyslem akce je nabídnout rodinám možnost trávit společně volný čas. Její význam je dán také počtem dobrovolníků, kteří se každoročně podílí na organizaci. Dalším přínosem je propojení různých typů neziskových a zájmových organizací ve prospěch místní komunity.

Ekologie

Pivečkův lesopark - v oblasti ekologie se nadace zaměřuje zejména na Pivečkův lesopark a jeho údržbu. Lesopark je v současné době jednou z dominant Slavičína, která je hojně navštěvována turisty. Kromě individuálních návštěvníků je lesopark centrem organizovaných akcí, které pořádá nadace, město i další organizátoři.¹⁵

3.2 Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež KamPak?

Použité údaje a informace jsou čerpány z výročních zpráv o.p.s. při Nadaci Jana Pivečky z let 2009 – 2013.

NZDM je klíčovou aktivitou obecně prospěšné společnosti. Je registrovanou sociální službou podle zákona 108/2006 Sb. Cílem zařízení je minimalizovat rizika související se způsobem života dospívajících mladých lidí a mladých dospělých od 15 do 26 let, ohrožených sociálně patologickými jevy, umožnit jim lépe se orientovat v jejich sociálním prostředí a řešit jejich problémy, pomáhat mládeži v obtížných životních situacích, a v situacích ohrožení sociálním vyloučením.

Služby jsou poskytovány všem jedincům z cílové skupiny dle jejich specifík, s důrazem na vlastní individualitu jedince – a to bez ohledu na původ, náboženské vyznání, politickou orientaci, sociální postavení, rasu, sexuální orientaci či pohlaví. Přístup

¹⁵ Výroční zpráva za rok 2012, Vzdělávací, sociální a kulturní středisko při Nadaci Jana Pivečky, o.p.s.

do nízkoprahového zařízení není pro uživatele služby omezen financemi. Návštěvníci mají svobodu volby, a to jak při pohybu v prostorách zařízení, tak ve volbě vykonávaných činností.

Principy poskytování služby

Principy služby jsou nezávislost, diskrétnost, bezplatnost, nestrannost a dostupnost. Specifickým principem služby je nízkoprahovost a anonymita, což znamená, že poskytovatel služby při kontaktu s uživatelem služby nevyžaduje žádná osobní data a zároveň usiluje o maximální snižování sociálních, psychologických i dalších bariér, které by uživatelům bránily službu vyhledat.

Forma poskytování služby

Služby nízkoprahového zařízení jsou poskytovány ambulantně v rozsahu 36 hodin týdně pro přímý kontakt s uživateli. Provozní doba jednotlivých pracovišť nízkoprahového zařízení činí 18 hodin týdně.

Cílová skupina

Cílovou skupinu Nízkoprahového zařízení KamPak? představuje mládež a mladí dospělí ve věku 15 až 26 let ze Slavičína nebo Valašských Klobouk a přilehlého okolí, nacházející se v nepříznivé sociální situaci. Služby sociální prevence jsou zde poskytovány mladým lidem, jež jsou ohrožení nebo již zasažení sociálně – patologickými jevy, pocházejícím ze sociálně znevýhodněného prostředí a neorganizované mládeži projevující se ve svém chování rizikově.

3.2.1 Vznik a vývoj Nízkoprahového zařízení KamPak?

Zařízení bylo otevřeno 1. 4. 2009. Zaměření na cílovou skupinu 15 – 26 let znamenalo především vytvořit v první fázi atraktivní nabídku volnočasových aktivit, které byly prostředkem k navázání kontaktu s cílovou skupinou. Paralelním krokem bylo aktivní vyhledávání mladých lidí, kteří svým způsobem života nebo narušeným či chybějícím sociálním zázemím patří do cílové skupiny ohrožených sociální patologií a jejich pozvání do zařízení a informování o tom, jaké služby zařízení nabízí. Důležitým úkolem sociálních a pedagogických pracovníků bylo získat postupně důvěru uživatelů, aby mohla být naplno rozvinuta i sociální práce s nimi. Toto se velmi dobře začalo dařit po cca 6 měsících provozu, kdy se ustálila skupina asi 30 pravidelných uživatelů, s kterými byly

uzavřeny dohody písemné nebo ústní dohody a byly stanoveny jejich individuální cíle. Pro evidenci uživatelů byl zabezpečen software IS PEPA, do kterého se provádí denní záznamy. Zároveň byl vytvořen i vnitřní informační systém pro vzájemné informování pracovníků o průběhu směn a předávání důležitých informací o uživatelích.

Nízkoprahové zařízení **KamPak?** je umístěno v prostorách Vzdělávacího, sociálního a kulturního střediska při Nadaci Jana Pivečky, o.p.s. ve Slavičíně. K dispozici je zajištěna klubová místnost a nealko bar, relaxační místnost, herna a výtvarný ateliér, kancelář NZDM, sloužící také jako místnost pro individuální kontakt s uživatelem, dále počítačová učebna a zahrada (vše včetně sociálního zařízení). V případě příznivého počasí je možné využívat k realizaci aktivit nízkoprahového zařízení přilehlé pozemky, stejně tak jako Pivečkův lesopark, který je ve vlastnictví Nadace Jana Pivečky. V roce 2010 prošly vnitřní prostory objektu, ve kterém pracoviště sídlí, rozsáhlou rekonstrukcí, v rámci které byla vyměněna okna, vybudováno topení a vznikla zde rovněž nová učebna, která slouží ke školní přípravě. Většina prostor je upravena ve stylu graffiti.

7. 12. 2011 bylo otevřeno nové pracoviště nízkoprahového zařízení KamPak? ve Valašských Kloboukách. Město poskytlo pro účely zařízení budovu i finanční prostředky pro počáteční období, což byly jednoznačně klíčové a rozhodující faktory pro realizaci tohoto záměru. V budově je uživatelům k dispozici několik místností, které jsou zařízení a vybaveny odpovídajícím zázemím. Zařízení rovněž využívá menší venkovní prostranství budovy. Kontaktní místnost, tedy prostor pro společná setkávání uživatelů a pracovníků, je doplněna kuchyňkou a vybavena stolním fotbalem, stolními hrami a PC s dataprojektorem. Dále je v zařízení herna s ping-pongovým stolem a šípkami, učebna s PC a připojením na internet a hudební zkušebna. Hudební zkušebna je vybavena základní hudební technikou a nástroji a je velmi často vyhledávanou a oblíbenou aktivitou uživatelů.

Pro socioterapeutickou práci s uživateli je vhodně zařízena terapeutická místnost, která slouží individuálnímu kontaktu pracovníků a uživatelů nebo jejich blízkých osob. Administrativní zázemí služby je organizováno do kanceláře pracovníků. Dlouhodobá poptávka po takovém zařízení ve Valašských Kloboukách ze strany cílové skupiny i odborné veřejnosti byla oprávněná. V roce 2012 došlo k posílení personální skupiny i k dořešení technických záležitostí provozu.

Personální obsazení NZDM KamPak?

Tab. 3.1 - Personální obsazení NZDM KamPak? v roce 2009-2013

Kategorie	2009	2010	2011	2012	2013
ředitelka	1	1	1	1	1
sociální pracovník	4	4	5	6	7
pedagogický pracovník	1	2	1	1	1
supervizor				1	1
lektori	11	7	4	10	13
externí pracovníci	2	2	3	4	4

Zdroj: vlastní zpracování, Výroční zpráva 2009-2013

V době svého vzniku, v roce 2009, pracovalo v nízkoprahovém zařízení 5 pracovníků včetně vedoucí, která současně pracovala jako jeden ze čtyř sociálních pracovníků. Byl zaměstnán 1 pedagogický pracovník, 11 lektorů a 2 externí pracovníci. S nárůstem programových aktivit a se zřízením pracoviště ve Valašských Kloboukách docházelo postupně k rozšiřování počtu sociálních pracovníků a lektorů výuky. V roce 2013 byl pracovní tým složen z vedoucí, 7 sociálních pracovníků, 1 pedagogického pracovníka, 1 supervizora, 1 lektora výtvarné dílny a 12 lektorů kurzů pro dospělé i děti. Externě spolupracuje účetní a daňový poradce, právní poradce a správce sítí. Všichni sociální a pedagogičtí pracovníci včetně většiny lektorů jsou vysokoškolsky vzdělání.

Pracovníci Nízkoprahového zařízení KamPak? vykonávají svoji činnost v souladu se zákonem č. 108/2006 Sb. o sociálních službách. Předpokladem k tomu je znalost této normy a dalších právních předpisů, upravujících podmínky provozu zařízení. Jeho činnost musí být vykonávána mimo jiné také v souladu se standardy kvality sociálních služeb. Při zpracování metodik práce o.p.s. spolupracuje s Mgr. Dagmar Pitnerovou, Ph.D. z Univerzity Palackého v Olomouci, která pracovníkům poskytuje odbornou metodickou pomoc a supervizi. Metodika reflektuje charakter služby a zákonné předpisy. Pracovníci se pravidelně zúčastňují vzdělávacích akcí, školení a seminářů organizovaných Zlínským krajem, které se vztahují k poskytování sociálních služeb a možnostem získávání finančních prostředků z dotačních řízení. Rovněž jsou organizovány metodické porady a metodická soustředění, kde jsou řešeny úpravy stávajících metodik přímé práce a nastavení pravidel služby.

Spolupráce s institucemi a propagační aktivity

NZDM spolupracuje s těmito institucemi: Město Slavičín, Město Valašské Klobouky, Zlínský kraj, MÚ Luhačovice – oddělení sociálně právní ochrany dětí, MÚ Valašské Klobouky - oddělení sociálně právní ochrany dětí, školy a školská zařízení v regionu – ZŠ, SŠ, speciální školy, Středisko výchovné péče DOMEK Zlín, Policie ČR, Probační a mediační služby Zlín, návazné sociální a zdravotní služby v regionu – nízkoprahová zařízení pro děti a mládež, terénní programy, psychologické poradny, psychiatrická léčebna.

Zařízení pro komunikaci se svými uživateli a veřejností užívá vlastní webové stránky na adrese www.kampak-slavicin.cz, kde jsou pravidelně aktualizovány nové informace o zařízení, jeho aktuální nabídka aktivit a kontaktní údaje. Dále užívá profily na sociální síti Facebook, prostřednictvím kterých aktivně komunikuje se svými uživateli virtuální cestou.

Nízkoprahové zařízení KamPak? organizuje celou řadu propagačních akcí, směřujících k oslovení jeho cílové skupiny i široké veřejnosti. Propagační akce mají většinou kulturní charakter, jedná se o organizaci koncertů, účast na kulturních akcích v okolí atd. Zařízení rovněž věnuje pozornost své propagaci před širokou veřejností pravidelnými tiskovými zprávami v místních tištěných a internetových médiích. V roce 2011 se rovněž věnovalo propagaci prostřednictvím samolepek a placek, které jsou distribuovány cílové skupině na propagačních akcích.

3.2.2 Náplň poskytování sociální služby

V nízkoprahovém zařízení KamPak? byly už od doby jeho založení poskytovány sociální služby v maximální možné míře dané především počtem odborných zaměstnanců, a také prostorovým a materiálním vybavením. Tyto služby nabyly postupem času na rozsahu i kvalitě, v současné době se zdají být na hranici svých možností daných zejména finančním krytím jednotlivých aktivit a projektů.

Výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti – na obou pracovištích zařízení jsou dostupné PC s připojením na internet, knihovna s učebnicemi a pestrá nabídka volnočasových aktivit, které jsou pro cílovou skupinu služby atraktivní. Pracovníci umožňují doučování a přípravu k různým zkouškám.

Pomoc při získávání pracovních dovedností a návyků – je poskytována pomoc a poradenství v oblasti hledání vhodného pracovního uplatnění a možností získání kvalifikace. V rámci informačního servisu jsou předávány informace o pracovních pohovorech. Tradičně pracuje několik kreativních dílen, jako malování, pečení, výroba drobných předmětů.

Nácvik a upevňování motorických, psychických a sociálních schopností a dovedností je realizován klubovými besedami, tematicky zaměřenými na aktivity v oblasti primární prevence sociálně patologických jevů. Témata besed byla volena po dohodě s uživateli služby.

Zprostředkování kontaktu se společenským prostředím - aktivity umožňující lepší orientaci ve vztazích odehrávajících se ve společenském prostředí poskytují pracovníci prostřednictvím:

- **individuálních rozhovorů** sociálního příp. pedagogického pracovníka s uživatelem o problematice, která je aktuální,
- **informačního servisu** – jsou dostupné kontaktní údaje na navazující služby a instituce týkající se zejména problematiky látkové a nelátkové závislosti, partnerství a společenských důsledků nezodpovědnosti v oblasti sexuality, trestné činnosti páchané mladistvými a na mladistvých, závaznosti a závažnosti vlastního podpisu – nevýhodné smlouvy, nebankovní úvěrové společnosti, kreditní karty, ručitelské závazky,
- **situační intervence** - sociálně pedagogické práce v situacích, které vznikají v prostorách zařízení.

Sociálně terapeutické činnosti – jsou zajišťovány sociálními pracovníky. Jedná se zejména o:

- **krizovou intervenci** zaměřenou na pomoc a cílenou intervenci zaměřenou na zvládnutí potíží. Intervence obsahuje také návrh opatření směřujících k řešení. Pracovníci NZDM zprostředkují kontakt na odborníka,
- **poradenství** - většinou jde o rozhovor pracovníka s uživatelem v soukromí, kdy pracovník pomáhá vyhodnotit situaci, nabídne radu či možnosti řešení, poskytne

potřebné informace a kontakty. Nejčastěji se zaměřuje na problematiku vztahů, rodiny, sexuálního chování, závislostí a školních problémů,

- **případovou práci** s uživatelem, zaměřenou na řešení jeho konkrétního problému či situace. Probíhá na principu diskretnosti a vzájemné důvěry mezi sociálním pracovníkem a uživatelem. Mezi uživatelem a zařízením je uzavřena dohoda a vedena dokumentace,

- **práci se skupinou** - jako cílené aktivity poskytované malým skupinám uživatelů, které jsou zaměřené na jejich psychosociální rozvoj a začleňování osob ohrožených sociálním vyloučením.

Pomoc při upevňování kontaktu s rodinou - v oblasti zlepšení či obnovy narušených vztahů mezi uživateli a rodinnými příslušníky, zprostředkování kontaktu na odborníka.

Pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí – pracovníci v oprávněných případech nabízejí uživatelům asistovaný doprovod na úřady či na jednání v zájmu uživatele.

Volnočasové a sociálně – aktivizační činnosti - uživatelé NZDM mají k dispozici poměrně pestrnou nabídku volnočasových aktivit – stolní fotbal, ping-pong, šipky, sportovní náradí, možnost vypůjčit si PC s připojením na internet, promítání filmů a dokumentů využitím DVD přehrávače, videa, dataprojektoru, široká nabídka stolních i venkovních společenských her, možnost trávit čas ve venkovních prostorách. Je možné bezplatně navštěvovat výtvarnou dílnu, hudební zkušebnu, a také je k dispozici legální graffiti stěna, která vznikla za podpory Nadace Děti - kultura a sport a Města Slavičín.

Typy projektů NZDM KamPak?

Projekt „**Zkus to jinak!**“ byl realizován v roce 2012. Cílem bylo aktivizovat uživatele NZDM KamPak?, a motivovat je ke společensky přijatelnému a smysluplnému trávení volného času prostřednictvím vícedenních zážitkových kurzů a přispět tím k jejich sebepoznávání, upevňování jejich sociálních dovedností a zručností, budování vztahů mezi uživateli a pracovníky a mezi uživateli navzájem a posilování jejich sebevědomí a pocitu

sounáležitosti a tím působit preventivně zejména na jedince s problematickým rodinným zázemím a zkušenostmi s přestupky a drobnou trestnou činností.

Projekt Atd... pro mládež z dětských domovů představuje tradiční seminář, jehož smyslem je co nejlépe připravit mládež z dětských domovů ve věku 17-20 let na vstup do samostatného života. Důležitými prvky setkání je střet mladých lidí, vychovávaných v DD, s realitou, možnými vzory a konfrontace s povinnostmi dospělého člověka, zodpovědného za svá rozhodnutí.

Projekt Graffiti jako umění se setkal s odezvou v místním regionu prostřednictvím prezentace těchto stylů moderního výtvarného umění široké veřejnosti a zpřístupněním legálních ploch vyhrazených k těmto účelům.

V oblasti vzdělávání bylo opakovaně umožněno 5 vzdělávacích programů:

- základy obsluhy osobního počítače,
- obsluha osobního počítače,
- tvorba www stránek,
- základy podnikání,
- účetnictví a daňová evidence.

Počítačové kurzy jsou organizovány pro začátečníky i pokročilé, stejně tak i kurzy jazykové.

V rámci vzdělávací a volnočasové aktivity pro děti je každoročně uskutečněn

- letní příměstský výtvarný tábor pro děti, kde se děti mohly naučit základní výtvarné techniky jako kreslení, malování, batika, výroba šperků a jiné dovednosti pod vedením lektorů,
- letní příměstský jazykový tábor, zaměřený na konverzaci v anglickém jazyce. Děti se vždy dopoledne věnovaly prohlubování jazykových znalostí a odpoledne zábavným a tradičním táborovým aktivitám.

3.2.3 Přímá práce s uživateli

Zaměření na cílovou skupinu 15 – 26 let znamenalo především vytvořit v první fázi atraktivní nabídku volnočasových aktivit, které byly prostředkem k navázání kontaktu s cílovou skupinou. Paralelním krokem bylo aktivní vyhledávání mladých lidí, kteří svým způsobem života nebo narušeným či chybějícím sociálním zázemím patří do cílové skupiny

ohrožených sociální patologií a jejich pozvání do zařízení a informování o tom, jaké služby zařízení nabízí. Důležitým úkolem sociálních a pedagogických pracovníků bylo získat postupně důvěru uživatelů, aby mohla být naplno rozvinuta i sociální práce s nimi. Postupně došlo ke stabilizaci a upevnění důvěry mezi týmem pracovníků a uživateli do té míry, že byla kapacita zařízení téměř beze zbytku využívána.

Po rozšíření nabídky služeb a úpravě dalších prostor se počet uživatelů ještě navýšil. Přispělo k tomu také otevření nového pracoviště ve Valašských Kloboukách v prosinci 2011. Údaje v následujících tabulkách se vztahují vždy k 31. 12. každého roku. Údaje pro rok 2013 nebyly dodány.

Počty uživatelů s platnou smlouvou a počty zájemců o službu, tedy osob bez platné smlouvy o poskytování sociální služby, jsou pro přehlednost uvedeny v následující tabulce.

Tab. 3.2 – Počet uživatelů a zájemců o služby

	2009	2010	2011	2012
Uživatelé se smlouvou	48	49	40	121
Zájemce o službu			42	15
Celkem	48	49	82	136

Zdroj: Vlastní zpracování údajů získaných z výročních zpráv z roku 2009 - 2012

Počty uživatelů se smlouvou byly ustálené, ke skokovému navýšení došlo díky otevření pracoviště ve Valašských Kloboukách. Údaje o zájemcích o službu z roku 2009 a 2010 nejsou známy, protože se jednalo pouze o ústní dohody a jejich počet nebyl evidován.

Složení uživatelů služby podle pohlaví ukazuje další tabulka.

Tab. 3.3 – Složení uživatelů služby podle pohlaví

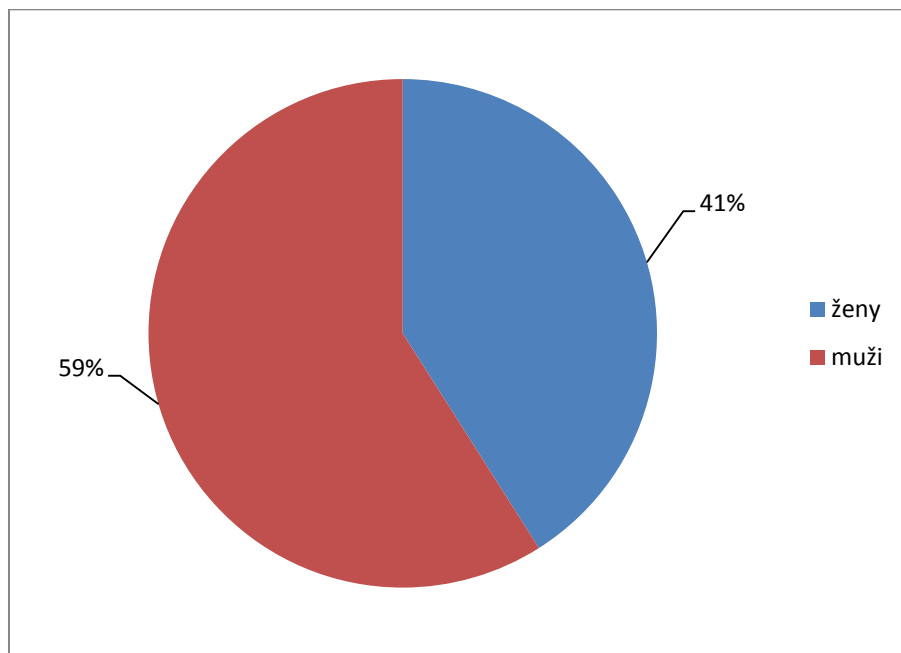
	2009	2010	2011	2012
muži	30	21	25	83
ženy	18	28	15	38
celkem	48	49	40	121

Zdroj: Vlastní zpracování údajů získaných z výročních zpráv z roku 2009 - 2012

Jak je z údajů zřejmé, počet mužů coby uživatelů služeb je stálejší a převažuje téměř v každém roce nad počtem žen. Chlapce a mladé muže pravděpodobně více přitahují

počítačové a sportovní aktivity pořádané zařízením, jsou však také větší cílovou skupinou vyhledávající intervenci. Nárůst zájemců stoupl opět v roce 2012, kdy začaly pracoviště ve Valašských Kloboukách navštěvovat také děti z dětského domova ve Smolině. Rozdíl je dobře vidět i z grafu procentuálního vyjádření průměrného počtu mužů a žen.

Graf 3.1 – Procentní vyjádření průměrného počtu mužů a žen (v %)

Zdroj: Vlastní zpracování údajů získaných z výročních zpráv z roku 2009 - 2012

Mužů coby uživatelů sociálních služeb bylo průměrně 59%, žen 41%.

Složení uživatelů služeb podle věkového rozvrstvení ukazuje tabulka.

Tab. 3.4 – Složení uživatelů služeb podle věku

	2009	2010	2011	2012
Do 15 let	8	8		12
15 – 18 let	33	19	18	57
18 – 26 let	7	22	22	52
celkem	48	49	40	121

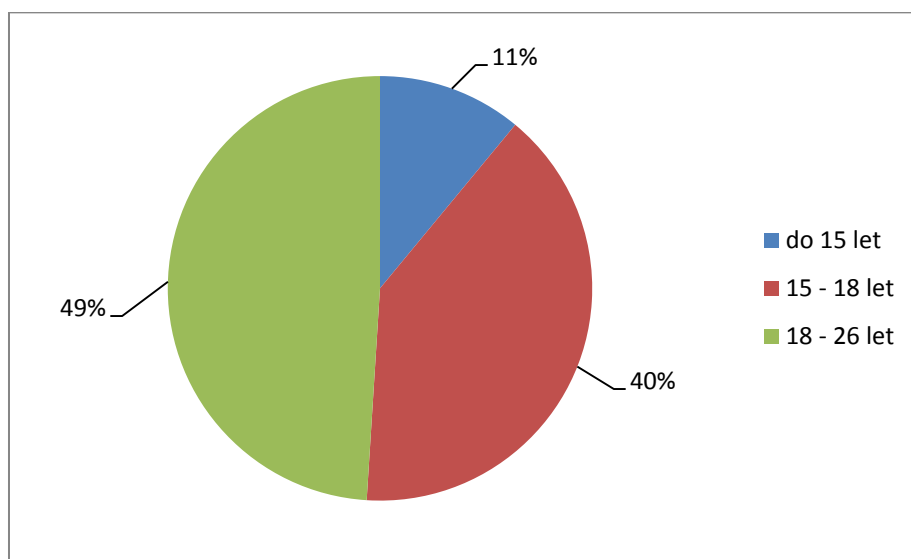
Zdroj: Vlastní zpracování údajů získaných z výročních zpráv z roku 2009 - 2012

Z tabulky vyplývá, že nejmenší zájem o služby a aktivity v KamPak? je u dětí do 15 let, kterých bylo celkem 28. Zájem se přesouvá spíše do vyšších věkových kategorií

a v posledních letech vykazuje ustálené hodnoty. Ve věkové kategorii od 15 do 18 let činí počet zájemců 127, v kategorii od 18 do 26 let 103 smluvních žadatelů.

Je to způsobeno tím, že děti mají více možností uplatnění v různých zájmových kroužcích v rámci školních aktivit, zatímco u dorostu do 18 let a výše zájem o tuto činnost klesá a vyhledávají spíše aktivity typu nabízených služeb. Procentní vyjádření průměrného počtu uživatelů ve sledovaném období ukazuje graf.

Graf 3.2 - Vyjádření průměrného počtu uživatelů služeb (v %)

Zdroj: Vlastní zpracování údajů získaných z výročních zpráv z roku 2009 - 2012

Nejvyšší počet uživatelů z věkové kategorie 15 až 18 let představuje 49 % z celkového počtu uživatelů, 40 % se podílí věková kategorie od 18 do 26 let a kategorie do 15 let zahrnuje zbývajících 11 % uživatelů.

Ukazatele statistiky přímé práce s uživateli služby zaznamenávají počet kontaktů a počet intervencí. Intervence byly zaměřeny na různé typy problémů, které se týkaly nefunkčního rodinného zázemí, narušených vztahů v rodině, ve škole nebo ve vrstevnické skupině, školního neúspěchu, zneužívání návykových látek (zejména alkoholu a THC), partnerských vztahů, přestupků a trestných činů, sexuality, volného času apod. Pracovníci služby častěji spolupracovali s návaznými službami v oblasti veřejné správy i neziskového sektoru a se školskými institucemi. Rovněž bylo zaznamenáno více kontaktů

s blízkými osobami uživatelů, zejména s rodiči, kteří využívali poradenských služeb zařízení.

Počet kontaktů a intervencí uživatelů služeb za sledované období 2009 - 2012.

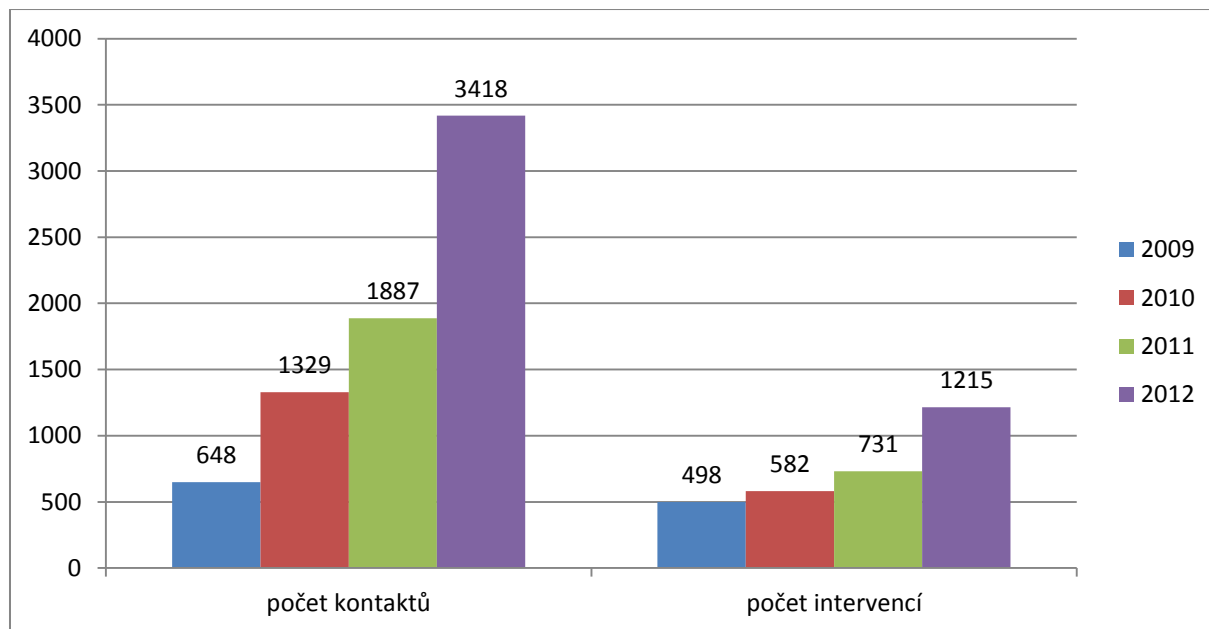
Tab. 3.5 – Počet kontaktů a intervencí uživatelů služeb

	2009	2010	2011	2012
Počet kontaktů	648	1329	1887	3418
Počet intervencí	498	582	731	1215

Zdroj: Vlastní zpracování údajů získaných z výročních zpráv z roku 2009 - 2012

V této oblasti služeb byl v průběhu let zaznamenán každoročně naprosto nečekaný nárůst zájmu. V posledních dvou letech se ustálil na pracovišti ve Slavičíně, přibýly však údaje z pracoviště ve Valašských Kloboukách, které se podílelo počtem 1801 kontaktů a 557 intervencí na výsledném počtu údajů roku 2012 přibližně 50%. Počet intervencí nestoupá tak strmě, meziroční nárůst je však z údajů v tabulce do roku 2011 patrný a v roce 2012 zůstává přibližně na stejné úrovni. Pro názornost jsou tyto údaje zpracovány v grafu.

Graf 3.3 – Počet kontaktů a intervencí uživatelů služeb

Zdroj: Vlastní zpracování údajů získaných z výročních zpráv z roku 2009 - 2012

Pracoviště ve Valašských Kloboukách se stalo téměř okamžitě po svém vzniku velmi vyhledávaným a využívaným. V počtu kontaktů dokonce předčilo i zavedené pracoviště ve Slavičíně, což svědčí o jeho potřebnosti a efektivnosti využití.

Typy problémů uživatelů

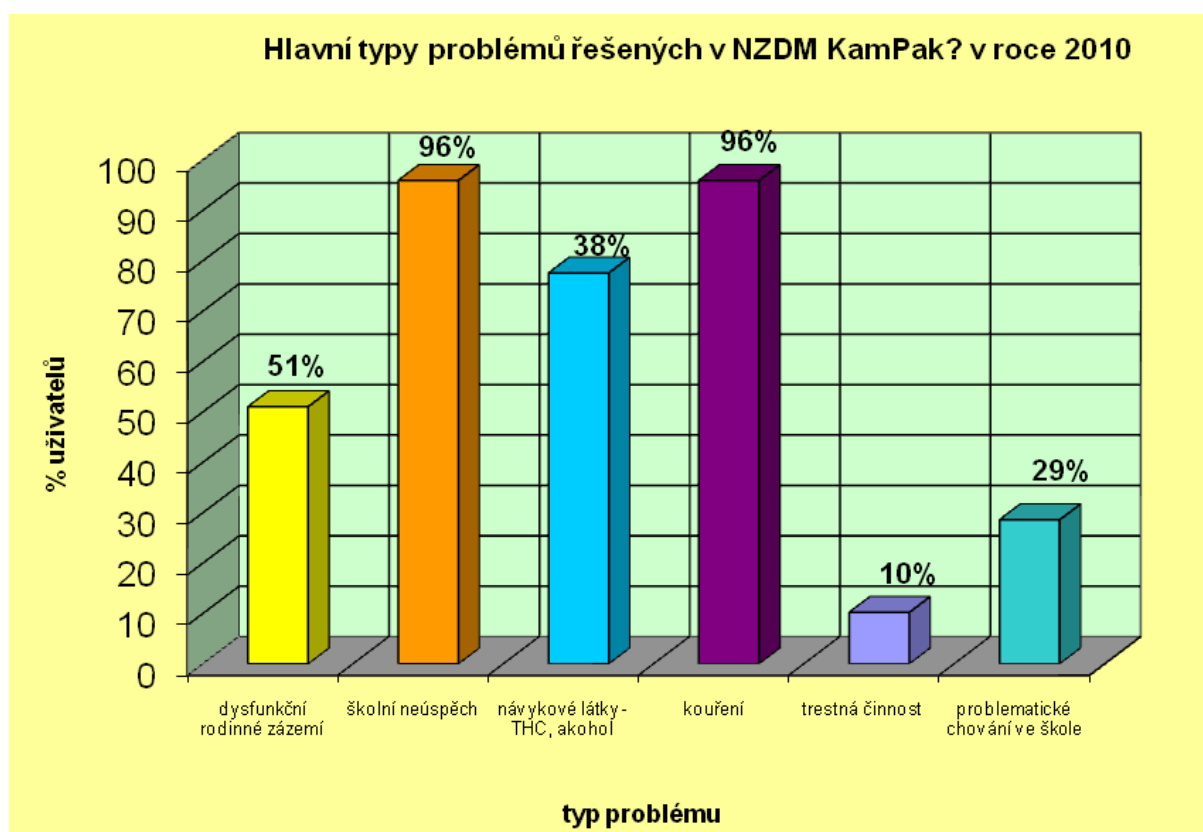
Nejčastěji řešené problémy v NZDM se ve sledovaném období týkaly dysfunkcí rodinného prostředí, školního neúspěchu a zneužívání návykových látek.

Během roku 2011 došlo k úpravě v rozsahu pověření k výkonu SPOD, a to konkrétně ke zrušení bodu „pořádání v rámci poradenské činnosti přednášek a kurzů zaměřených na řešení výchovných, sociálních a jiných problémů souvisejících s péčí o dítě a jeho výchovou“ v pověření.

Konkrétní výkon sociálně právní ochrany dětí je popsán v samostatné výroční zprávě nízkoprahového zařízení KamPak?, která je v souladu se zákonem poskytována OSPOD KÚ ve Zlíně, avšak vzhledem k charakteru údajů tyto údaje nemohou být zveřejněny. Ve výročních zprávách z roku 2011 a 2012 jsou uvedeny pouze ty údaje, které se přímo dotýkají jiné oblasti poskytování služby. Pro další zpracování jsou však nedostatečné.

Graf z roku 2010 vypovídá o tom, jaké procento z celkového počtu 49 uživatelů se potýkalo s konkrétním problémem.

Graf 3.4 Hlavní typy problémů řešených v NZDM KamPak? v roce 2010 (v %)

Zdroj: Výroční zpráva 2010, novější údaje nejsou k dispozici

Pokud jde o konkrétní problémy, které byly řešeny, jednalo se o:

- **dysfunkční rodinné zázemí** – nejčastěji život v neúplné rodině, asociální chování rodičů – alkoholismus, gamblerství a jiné závislosti, promiskuita a nevhodné sexuální chování, nezaměstnanost finanční tíseň, dysfunkční vztahy s jedním nebo s oběma rodiči apod.,

- **školní neúspěch** – nejčastěji nezvládání školních povinností, nezáměr o úspěšné dokončení školy a o školní výsledky a to i ze strany rodičů, přecházení ze školy na školu – často k tomu přispívá i fakt, že pokud uživatel nezvládá nároky jedné školy nebo je z jakéhokoliv důvodu vyloučen, bez problémů je přijat na jinou školu v blízkosti bydliště. Jsou tak uživatelé, kterým je 18 let, a jsou neustále v prvním ročníku středního odborného učiliště,

- **návykové látky** – nejčastější jsou problémy s alkoholem a THC. Vyskytují se ale i experimentace s jinými drogami. Pracovníci se zaměřili u dotyčných uživatelů na objasňování důsledků závislostí a na preventivní aktivity- primární a sekundární prevence,

- **kouření** - 96% uživatelů NZDM pravidelně kouří, v rámci NZDM jsou prosazována omezující pravidla směřující ke snížení počtu vykouřených cigaret a omezení kouření vůbec,
- **trestná činnost** – nejčastější přestupky a trestné činy – vandalismus, jízda autem v opilosti, jízda bez ŘP, drobné krádeže,
- **problematické chování ve škole** – nejčastěji záškoláctví (často s vědomím či přímo podporované rodiči), konflikty s učiteli a spolužáky apod., šikana a násilí, krádeže ve škole, vyloučení ze školy na základě závažných přestupků.

Jak je z údajů v grafu patrné, značná část, 96 % uživatelů služeb, má problémy s pravidelným kouřením, školní docházkou a neúspěchy, 83 % uživatelů má problémy s návykovými látkami a alkoholem. Následuje řešení problémů dysfunkčních rodin s 51 %, 29 % se týká problematického chování ve škole a 10 % uživatelů má už zkušenosti s trestnou činností. Je zjevné, že školní neúspěchy, kouření a užívání návykových látek jdou ruku v ruce s dysfunkčním rodinným zázemím. Přestože údaje z ostatních let sledovaného období nejsou k dispozici, je tento graf důležitý pro celkové pochopení problematiky činnosti KamPak?.

3.2.4 Hospodaření NZDM KamPak?

Kromě obecně prospěšných služeb, k jejichž poskytování byla založena, obecně prospěšná společnost může vykonávat i jiné činnosti ("doplňková činnost") za podmínky, že doplňkovou činností bude dosaženo účinnějšího využití majetku a zároveň tím nebude ohrožena kvalita, rozsah a dostupnost obecně prospěšných služeb. Obecně prospěšná společnost se nesmí účastnit na podnikání jiných osob a mimo území České republiky nesmí zřizovat ani organizační složky. Hospodářský výsledek po zdanění, vykázaný ke konci účetního období, převádí obecně prospěšná společnost v celé výši do rezervního fondu. Rezervní fond používá nejprve ke krytí ztráty vykázané v následujících účetních obdobích. Vlastním zdrojem financování obecně prospěšné společnosti je její jmění. Jmění se tvoří:

- hodnotou vkladů zakladatelů,
- hodnotou přijatých darů a dědictví,
- fondy obecně prospěšné společnosti,
- dotacemi.

Při zajišťování své činnosti se obecně prospěšná společnost může ucházet také o dotace ze státního rozpočtu, z rozpočtu obce, případně z rozpočtů jiných územních orgánů¹⁶ nebo ze státního fondu. Dotace z prostředků státního rozpočtu nebo z rozpočtu jiného územního orgánu státní správy může být obecně prospěšné společnosti poskytnuta na stejnou činnost nebo stejný projekt pouze z jednoho místa. O poskytnutí dotace ze státního rozpočtu žádá obecně prospěšná společnost příslušný orgán státní správy podle charakteru převažující činnosti, kterou nabízí. Orgán, jehož prostřednictvím je dotace poskytována, vyhláší podmínky pro poskytnutí dotace, kontroluje a vyhodnocuje její využití.¹⁷

Následující údaje o hospodaření byly získány z částí výročních zpráv z roku 2009 – 2013. Jsou uvedeny v přílohách jako **Přílohy č. 6, 7, 8, 9, 10.**

Hospodaření NZDM KamPak? je plně závislé na hospodaření zřizovatele, kterým je Vzdělávací, sociální a kulturní středisko při Nadaci Jana Pivečky, o.p.s., a je také jeho součástí. Hospodaření vykazuje typické znaky pro hospodaření obecně prospěšných společností. Námi sledované období je v určitých aspektech pouze čtyřleté, protože NZDM KamPak? bylo založeno až v roce 2009 a poslední výroční zpráva z roku 2013 dosud není celá k dispozici. Bude uveřejněna v souladu se stanovami v červenci 2014.

Následující tabulka ukazuje, jak o.p.s. hospodařila ve sledovaném období 2009 - 2013.

Tab. 3.6 – Hospodaření o.p.s. v letech 2009 – 2013 (v tis. Kč)

	2009	2010	2011	2012	2013
Náklady	333	651	885	1 446	2 752
Výnosy	227	572	945	1 429	2 754
Hospodářský výsledek	-106	-79	60	-16	2

Zdroj: Vlastní zpracování údajů získaných z výročních zpráv z roku 2009 - 2013

S rychlým rozvojem činnosti o.p.s. a založením KamPak? masivně narůstají náklady na činnost. Nejnižší byly v počátku sledovaného období, v roce 2009, kdy byl v dubnu KamPak? založen. Bylo nutné investovat do úpravy nově získaných prostor a to se neobešlo bez dalších investic i v roce 2010. V roce 2011 byly provozní kapacity KamPak?

¹⁶ Zákon ČNR č. 576/1990 Sb., o pravidlech hospodaření s rozpočtovými prostředky České republiky a obcí v České republice (rozpočtová pravidla republiky), ve znění pozdějších předpisů.

¹⁷ Zákon č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech a o změně nebo doplnění některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

ve Slavičíně na hranici únosnosti, a proto došlo k rozšíření prostor a tudíž i k dalším investicím do jejich úpravy. V prosinci 2011 bylo otevřeno další pracoviště KamPak? ve Valašských Kloboukách, které si vyžádalo další vlnu investic v roce 2012 a 2013. Nejnižší náklady byly tedy v roce 2009 a činily 333 000 Kč, nejvyšší byly v roce 2013, kdy činily 2 752 000 Kč. Stouply o více než 800%, což ukazuje na naprosto nečekaný rozvoj celé organizace. Výnosy jsou poněkud ve vleku hektických nákladů, naštěstí nikdy nezažily katastrofální propad a pokaždé se podařilo minusový hospodářský výsledek ustát zejména díky navýšení státních dotací a finanční podpoře dárců, jak bude upřesněno v další části práce. Hospodářský výsledek z roku 2009, který představoval -106 000 Kč se podařilo v dalším roce snížit na -79 000 Kč, a v roce 2011 dokonce přešel do kladných 60 000 Kč. V roce 2012 se dostal opět do minusových hodnot. -16 000 Kč byl ovšem za dané situace a výše rozpočtu i náročnosti financování organizace spíše malý zázrak a ukazoval na velmi dobrý manažerský tým i na uvážlivost při rozdělování dotací a příspěvků. V roce 2013 se jednalo o kladný výsledek 2 000 Kč.

Struktura nákladů

Podrobněji budou zmíněny pouze celkové náklady a nejdůležitější položky z hlavní nebo hospodářské činnosti. Tabulka se zabývá strukturou celkových nákladů za sledované období, údaje o hlavní a hospodářské činnosti jsou uvedeny v tabulkách v příloze.

Tab. 3.7 - Struktura celkových nákladů 2009 – 2013 (v tis. Kč)

	2009	2010	2011	2012	2013
Spotřeba materiálu	85	150	133	124	216
Spotřeba energie			33		90
Prodané zboží	6	6	2	1	
Opravy a udržování		58		5	35
Cestovné		8	12	13	6
Služby	66	145	157	296	496
Mzdové náklady	152	233	419	774	1 319
Zákonné sociální pojištění	22	48	125	226	401
Zákonné sociální náklady	1	1	1	3	4
Jiné ostatní náklady		2	3	4	5
Celkem	333	651	885	1 446	2 752

Zdroj: Vlastní zpracování údajů získaných z výročních zpráv z roku 2009 - 2013

Při podrobnějším zhlédnutí tabulky struktury nákladů a porovnáním s již známými údaji o činnosti organizace je jasné, že náklady víceméně kopírují nárůst činnosti celé obecně prospěšné společnosti. Náklady na spotřebu materiálu se z 85 000 Kč v roce 2009 vyhouply

na 150 000 Kč v roce 2010 a v následujících letech se spíše mírně snížily, ale v roce 2013 stouply na 216 000 Kč. Bylo to dáno rozšířením střediska ve Slavičíně a uvedením rukodělných dílen do provozu. Jejich náklady se poté stabilizovaly a v současnosti pracují na přibližně stejné úrovni nevyžadující zvyšování nákladů. S rozšířením provozních kapacit ve Slavičíně a následným otevřením pobočky ve Valašských Kloboukách došlo vždy ke skokovému nárůstu nákladů jak na služby, tak na mzdové náklady a zákonné sociální pojištění. Nárůst byl nejvyšší v roce 2012 a dosáhl výše 774 000 Kč a v roce 2013, kdy dosáhl výše 1 319 000 Kč díky přijetí dalších zaměstnanců do pobočky ve Valašských Kloboukách. Ostatní sledované náklady, například na prodané zboží, zákonné sociální náklady a jiné ostatní náklady představují minimální položky z celkového objemu nákladů a není proto důležité se jimi zabývat. Náklady na cestovné jsou vzhledem ke vzdálenostem pracovišť a případným místům školení zaměstnanců v oblasti regionu také minimální a nevykazují zvýšený nárůst. Náklady na opravy a udržování se týkají drobných oprav a instalací a jsou vynakládány účelově podle potřeby jednotlivých provozních středisek. Výše uvedené údaje se týkaly zejména nákladů na hlavní činnost, v oblasti nákladů hospodářské činnosti byly položky minimální. Pohybovaly se od nulových nákladů v roce 2011 po 32 000 Kč v roce 2010 a týkaly se zejména mzdových nákladů a nákladů na prodané zboží, v roce 2013 tato položka činila 57 000 Kč.

Struktura výnosů

Struktura výnosů je také uváděna pouze jako celkové výnosy, protože současné uvádění hlavních a hospodářských výnosů by bylo nepřehledné. Tyto údaje jsou uvedeny v tabulkách částí výročních zpráv v příloze.

Tab. 3.8 - Struktura celkových výnosů za období 2009 – 2013 (v tis. Kč)

	2009	2010	2011	2012	2013
Tržby z prodeje služeb	86	107	45	79	164
Tržby z prodeje zboží	7	6	3	1	
Tržby z prodeje materiálu	4	1		1	
Jiné ostatní výnosy		171	681	352	97
Přijaté příspěvky	130	157	66	60	105
Provozní dotace		130	150	937	2 388
Celkem	227	572	945	1 429	2 754

Zdroj: Vlastní zpracování údajů získaných z výročních zpráv z roku 2009 - 2013

Každoročně několikanásobně stoupající náklady na provoz a rozvoj celé organizace i NZDM KamPak? nutí management k zajišťování a získávání stále většího objemu financí. V tomto ohledu je organizace velmi zdatná, protože se jí podařilo i při rozvoji vlastní činnosti a zřízení nového střediska snížit schodek hospodářského výsledku téměř k nule. Ve sledovaném období se podařila získat jak poměrně vysoká částka provozních dotací, tak i nemalá částka od Ministerstva práce a sociálních věcí a od Úřadu práce České republiky. Nezanedbatelnými částkami se podílely i dárcovské organizace jiných sdružení a nadací, a také soukromé osoby. Takto získávané finance se řadí do okruhu hlavní činnosti.

Mezi jiné ostatní výnosy se řadí dotace od Ministerstva práce a sociálních věcí, Úřadu práce České republiky a dotace získané od Evropského sociálního fondu v České republice. V roce 2009 tyto finance čerpány nebyly, v roce 2010 se takto podařilo zajistit 171 000 Kč, v roce 2011 dokonce 681 000 Kč a v roce 2012 poněkud méně, 352 000 Kč a v roce 2013 pouze 97 000 Kč. Přijaté příspěvky zahrnují především finance z grantových programů, projektů jiných nadací, pořádání benefičních akcí a také finance od konkrétních fyzických osob či drobnějších osobních darů. Takto bylo získáno nejvíce 157 000 Kč v roce 2010, následoval rok 2009 se 130 000 Kč. Tento způsob získávání financí je však poměrně nejistý a stojí značné úsilí, proto se organizace začala co nejvíce zaměřovat na získávání dotací dlouhodobějšího charakteru. V následujících dvou letech se výše takto získané částky pohybovala ustáleně kolem 60 000 Kč a v roce 2013 činila 105 000 Kč. Provozní dotace se podařilo získávat ponejvíce od Zlínského kraje, města Valašské Klobouky a města Slavičín. Takto byl zajištěn zejména provoz nově otevřeného pracoviště KamPak? ve Valašských Kloboukách, které se zpočátku potýkalo s finančními problémy. Podařilo se zajistit 937 000 Kč v roce 2012 oproti roku 2010, kdy tato částka činila jen 130 000 Kč a v roce 2011 150 000 Kč, a v roce 2013 2 388 000 Kč.

Do oblasti získávání financí hospodářskou činností patří zejména tržby z prodeje služeb a z doplňkové činnosti, která představuje placené vzdělávací kurzy a letní dětské tábory. Výnosy z prodeje služeb v jednotlivých letech kolísají od nejnižší částky v roce 2011, kdy tato činila 45 000 Kč, až po částku 107 000 Kč v roce 2010 a v roce 2013 164 000 Kč. Tento výkyv byl způsoben tím, že bylo NZDM KamPak? 10. 6. 2009 uděleno pověření k výkonu sociálně právní ochrany dětí. Brzy došlo k nárůstu zájmu o tento typ služby, a to zejména ve zmiňovaném roce 2010. V roce 2011 došlo k úpravě v rozsahu pověření k výkonu sociálně právní ochrany dětí a byl zrušen bod pořádání části přednášek zaměřených

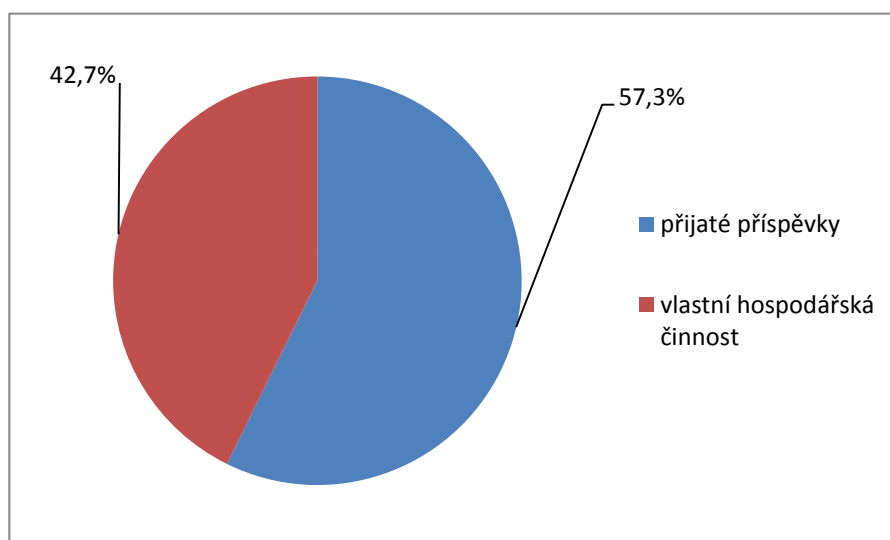
na řešení výchovných, sociálních a jiných problémů. To se projevilo poklesem aktivit v této oblasti a tím i ve značné míře jako pokles z prodeje služeb. Částečné navýšení v roce 2012 způsobilo otevření pobočky KamPak? ve Valašských Kloboukách. Tržby z prodeje zboží a tržby z prodeje materiálu jsou v objemu financí téměř zanedbatelné, v roce 2011, 2012 a 2013 byly tyto příjmy téměř nulové.

Dotace a veřejná podpora

Všechny výše uvedené údaje potvrzují, že obecně prospěšné společnosti by bez státních dotací a financí získávaných z grantů, které představují největší finanční výnosy, nebyly schopny plnit své základní poslání v dané šíři a rozsahu. Přesto je výše přijatých příspěvků nezanedbatelná a spolu s tržbami z prodeje služeb a tržbami z prodeje zboží a materiálu představují zajímavé procento z celkového objemu financí, se kterými nezisková organizace hospodaří.

Tržby z prodeje služeb, zboží a materiálu zde budou uváděny jako tržby z vlastní hospodářské činnosti. Dotace provozní a jiné ostatní výnosy jsou pro přehlednost zahrnuty pod pojmem dotace. Následující grafické zobrazení názorně ukáže změnu ve výši a složení výnosů za jednotlivé roky sledovaného období.

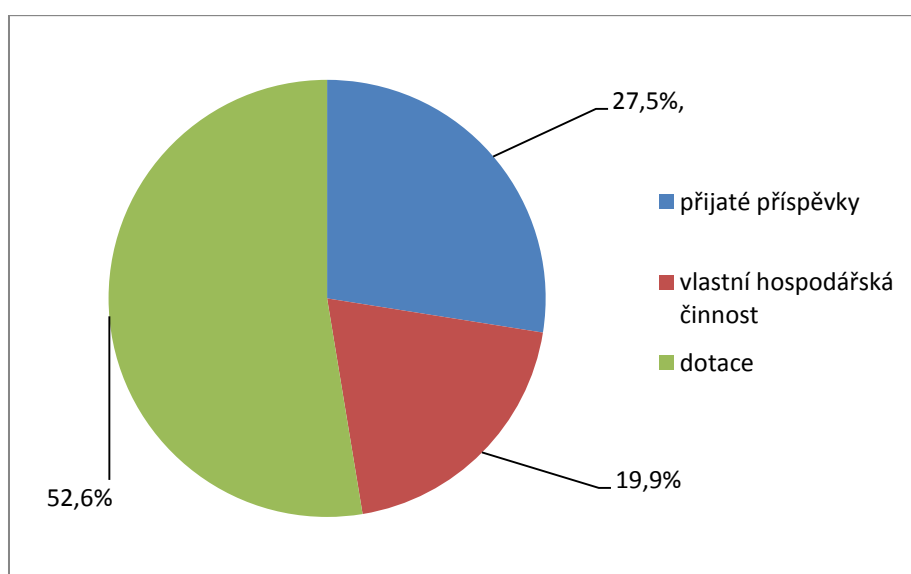
Graf č. 3.5 - Procentní podíl jednotlivých výnosů na celkových výnosech v roce 2009 (v%)

Zdroj: Vlastní zpracování údajů získaných z výroční zprávy 2009

Z grafu je zřetelně vidět, že v roce 2009 organizace financovala svou činnost pouze z přijatých příspěvků a z vlastní hospodářské činnosti. 57,3 % z celkového objemu financí představuje maximální snahu o získávání příspěvků povětšinou od soukromých osob a od podniků v místním regionu. Udržení stávající činnosti je tak možné jen se stálou podporou dárců a další rozvoj činnosti je téměř nemožný, protože další zdroje nejsou dlouhodobě zajištěny. Tržby z vlastní hospodářské činnosti se 42,7 % rozhodně nemohou dostatečně pokrýt ani stávající náklady. Státní dotace v tomto roce čerpány nebyly.

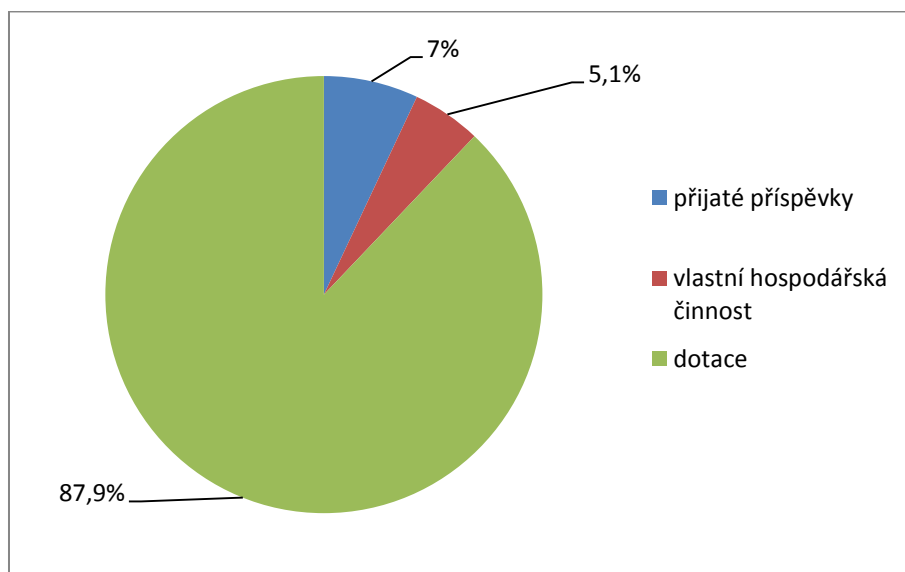
Graf č. 3.6 - Procentní podíl jednotlivých výnosů na celkových výnosech v roce 2010 (v%)

Zdroj: Vlastní zpracování údajů získaných z výroční zprávy 2010

V roce 2010 se díky získání provozních dotací a čerpání státních dotací radikálně mění zastoupení procentních podílů jednotlivých výnosů na výnosech celkových. Dotace přebírají s 52,6 % první místo v celkovém objemu výnosů, a ačkoli se podařilo získat nejvyšší obnos příspěvků za celé sledované období, tvoří už pouze 27,5 % z objemu výnosů. Vlastní hospodářská činnost poklesla na 19,9 % a o to víc byl přínos dotací vítán.

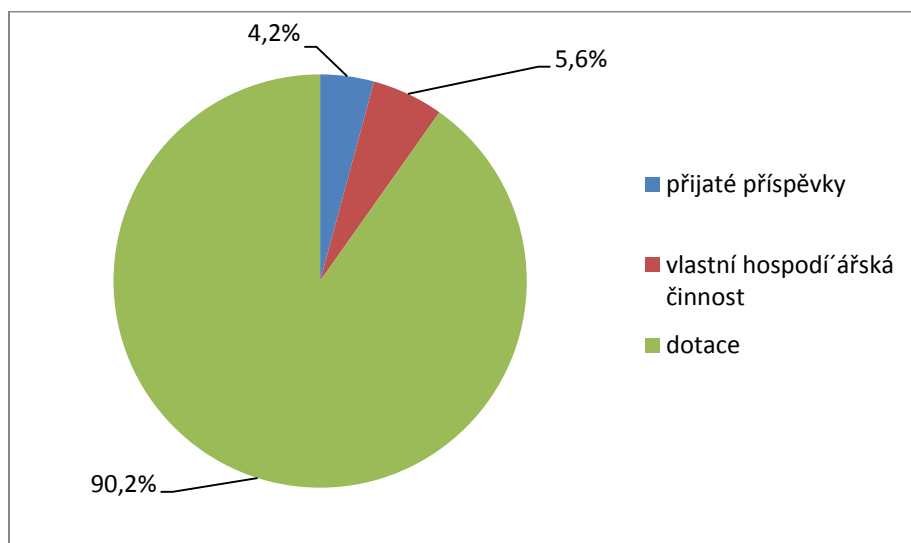
Graf č. 3.7 - Procentní podíl jednotlivých výnosů na celkových výnosech v roce 2011 (v%)

Zdroj: Vlastní zpracování údajů získaných z výroční zprávy 2011

Rok 2011 znamenal další posun ve změně složení výnosů. Dotace představují 87,9 % z celkových výnosů, což mnohonásobně převyšuje zbývající položky z objemu výnosů. Přijaté příspěvky se 7 % a vlastní hospodářská činnost s 5,1 % představují pouze mizivý finanční přínos. Tato změna ve složení objemu výnosů, velmi dobře nastartovaná už v roce 2010, umožnila pracovníkům organizace maximálně se věnovat jejímu poslání a trávit tak kratší dobu složitým a někdy málo efektivním získáváním příspěvků na její činnost. Dotace dlouhodobějšího rázu umožnily také otevření střediska ve Valašských Kloboukách, avšak dotace pro jeho provoz v roce 2012 zajištěny nebyly.

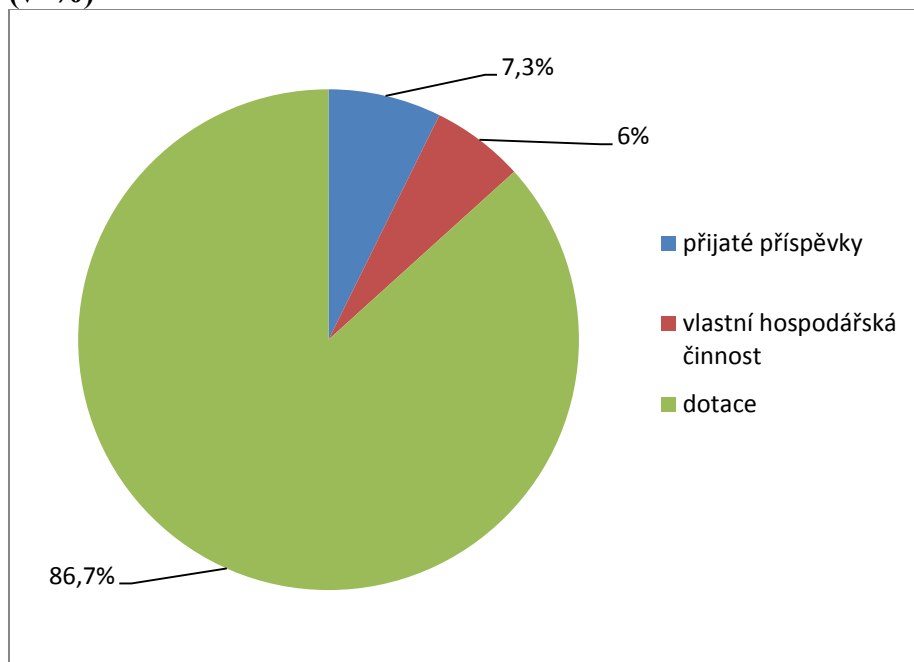
Graf č. 3.8 - Procentní podíl jednotlivých výnosů na celkových výnosech v roce 2012 (v%)

Zdroj: Vlastní zpracování údajů získaných z výroční zprávy 2012

V průběhu roku 2012 se naštěstí podařilo provozní dotace zajistit v potřebné míře a spolu s jinými dotacemi představovaly už 90,2 % z celkového objemu výnosů. Vlastní hospodářská činnost s 5,6 % a přijaté příspěvky se 4,2 % představují opět minimální finanční přínos.

Graf č. 3.9 - Procentní podíl jednotlivých výnosů na celkových výnosech v roce 2013 (v %)

Zdroj: Vlastní zpracování údajů získaných z výročních zprávy 2013

Rok 2013 v podstatě kopíroval stav roku minulého, kdy provozní dotace představovaly 86,7% z celkového objemu výnosů, vlastní hospodářská činnost 6% a přijaté příspěvky 7,3%.

Pro masivní rozvoj vlastní hospodářské činnosti není ze zákona vymezen prostor a výše přijatých příspěvků je také omezena zejména lidskými zdroji a hospodářskou situací jednotlivých konkrétních oslovených partnerů. Činnost neziskové organizace je v současné době v podstatě plně závislá na výši dotací a ostatní zdroje se staly málo významnými. Ačkoli jsou dotace všeho druhu velmi nutným a vítaným zdrojem financování, není tento stav ideální. Jako daleko lepší se jeví vícezdrojové financování s vyšším procentním zastoupením jednotlivých položek z celkových výnosů. Jen tak je možné zajistit chod organizace i při výpadku některého ze zdrojů. Pokud by se při současném stavu, kdy je financování z valné většiny kryto pouze z dotací, nepodařilo zajistit náhradní zdroje, musela by organizace omezit poskytování služeb v současné šíři i rozsahu, případně svoji činnost ukončit.

Finanční zajištění a vnější vztahy

Finanční zajištění činností a projektů, které o.p.s. realizuje, je klíčovou aktivitou managementu organizace. V plnění strategie získávání finančních prostředků se management orientoval zejména na tyto oblasti:

- **přípravu vhodných projektů na získání prostředků z fondů Evropské unie** a dalších mezinárodních fondů, zejména na poli rozvoje sociálních a vzdělávacích aktivit – podpora sociálních služeb z ESF. Projekt „**Společnou cestou**“ představoval inovační přístup k prevenci sociálního vyloučení na středních školách. Předpokládal pilotní odborné působení „sociálně pedagogického poradce“ s odpovídající odbornou kvalifikací přímo v prostorách čtyř vybraných škol a součinnost vedení školy při aktivním vyhledávání jedinců potencionálně ohrožených sociálním vyloučením a jejich aktivizaci k řešení jejich náročné nebo problémové životní situace. Projekt však nebyl hodnotící komisí vybrán. Projekt „**Zkuste to s námi**“ je prioritně určen pro osoby se zdravotním znevýhodněním, které se chtějí uplatnit na trhu práce. Jedná se o osoby, které nemají žádnou nebo mají velmi malou pracovní zkušenost. Cílem je především pomoci účastníkům získat placenou praxi u vybraných zaměstnavatelů. Projekt u výběrové komise uspěl a získal dotaci ve výši 3 912 990,87 Kč. Zahájen byl v březnu 2013. Projekt do Programu Česko – švýcarské spolupráce byl zaměřen na financování provozních nákladů v nově vzniklém pracovišti

nízkoprahového zařízení KamPak? ve Valašských Kloboukách a byl podán začátkem roku 2012.

- **přípravu vhodných projektů ze zdrojů v České republice** - je zaměřena na vhodné grantové programy nadací a nadačních fondů, zejména na spolupráci s Nadací Jana Pivečky, díky které se například daří zkvalitňovat využívané prostory a vybavení, mimořádným přínosem pro o.p.s. je realizace již zmíněné veřejné zakázky Zlínského kraje v oblasti sociální prevence, která probíhala po celý rok 2011. Program prevence kriminality projekt „**Zkus to jinak**“, který je zaměřen na víkendové zážitkové kurzy, byl vybrán ve výběrovém řízení Zlínského kraje a financován 50 000 Kč. Projekt „**Graffiti jako umění**“ byl podpořen 10 000 Kč, a dovybavení hudební zkušebny bylo podpořeno 5 000 Kč od Nadace Synot Uherské Hradiště. Projekt zaměřený na finanční gramotnost neuspěl,

- **získávání dotačních finančních prostředků** - v září 2011 byla úspěšně podána žádost o dotaci na provoz nízkoprahového zařízení v roce 2012 na MPSV, která činila 250 000 Kč, od Zlínského kraje 200 000 Kč, od Města Valašské Klobouky 250 000 Kč a od Města Slavičín 50 000 Kč,

- **pořádání benefičních akcí** - zejména na podporu nízkoprahového zařízení. Podíl na organizaci Turné pro nízkoprahy přinesl NZDM finanční prostředky na vytvoření nových propagačních materiálů. V roce 2012 bylo uspořádáno několik benefičně propagačních koncertů,

- **orientace na získání dárců** – budování důvěry mezi společnostmi a potencionálními dárci by mělo směřovat k dlouhodobé spolupráci. Takto je realizován den otevřených dveří na Rozsvěcování vánočního stromu ve Slavičíně a na Valašskoklobouckém mikulášském jarmeku ve Valašských Kloboukách,

- **vlastní činnost** – zařízení se orientuje též na získávání finančních prostředků na obecně prospěšné projekty doplňkovou činností. Mezi její komerční aktivity patří například placené vzdělávací kurzy a letní dětské tábory.

Vnější vztahy

- **v oblasti vztahů s veřejností a školami** - byla navázána spolupráce se středními školami v regionu Slavičína a Valašskokloboucka, zejména v oblasti prevence sociálně patologických jevů a s vysokými školami na Moravě, zejména v oblasti praxí, stáží, bakalářských a diplomových prací apod.,
- **v oblasti vztahů s orgány veřejné správy** je tradičně klíčovou spolupráce s vedením měst Slavičín a Valašské Klobouky, s Krajským úřadem ve Zlíně, Ministerstvem práce a sociálních věcí a Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy,
- **v oblasti vztahů s potencionálními dárci převládá orientace** na oboustranně prospěšnou spolupráci. Naše úsilí směřuje nejenom k oslovování dárců, ale i k udržení jejich důvěry a ochoty nám pomáhat,
- **v oblasti vztahů s dalšími neziskovými organizacemi** je kladen důraz na udržení stávajících a vytváření nových místních partnerství, která povedou ke zkvalitnění práce neziskového sektoru v regionu a k vytváření zdravé občanské společnosti. Významná je úzká spolupráce zejména s Nadací Jana Pivečky, ale i s dalšími NNO,
- **v oblasti sociální práce** přetrvává spolupráce se sociálními odbory v ORP Luhačovice a Valašské Klobouky, s orgány SPOD a s ostatními členy pracovní skupiny nízkoprahových zařízení pro děti a mládež Zlínského kraje.

4 Platforma pro vznik nebo rozšíření sociální služby

4.1 Fundraising

Definice fundraisingu

Fundraising (do češtiny lze navrhnout překlad „pěstování fondů“) představuje systematické získávání finančních i nefinančních zdrojů, které nezisková organizace potřebuje k realizaci svého poslání prostřednictvím jednotlivých projektů. Jde o průběžnou plánovanou činnost naplňující finančně-ekonomickou strategii neziskové organizace s cílem zajistit zdroje v potřebné výši a struktuře. Důležitým rysem fundraisingu je jeho systematickost a šíře zahrnující jak finanční, tak nefinanční zdroje. Rozčlenění zdrojů na finanční a nefinanční je velmi důležité. Omezení fundraisingového úsilí výhradně na získání finanční podpory je velká chyba. NNO má možnost získávat následující varianty zdrojů.

Fundraiser

Fundraisingové aktivity je nutné personálně zabezpečit. U menších NNO se jimi obvykle zabývá vedoucí nebo ředitel, resp. cel vedení NNO, jeho kompetentní orgány. Velké NNO mohou využívat specializovaného fundraisera.

Definice

Fundraiser je člověk, který se profesionálně zabývá fundraisingem. Může být:

- kmenovým zaměstnancem NNO (v tom případě jde o interního fundraisera);
- externím specialistou najatým na zpracování projektových žádostí, organizaci benefičních akcí, veřejných sbírek či kompletní zajištění fundraisingu (externí fundraiser).

Interní fundraiser je specialista, jehož hlavní činností je shánění zdrojů. U velkých NNO zastává samostatnou pozici, u menších NNO tato profesní pozice obvykle chybí. Fundraisingem se v tomto případě zabývá vedoucí NNO (ředitel, předseda sdružení), případně projektový manažer. V nejširším smyslu jsou „fundraisery“ malé NNO všichni její zaměstnanci. Znovu je třeba zdůraznit, že často opomíjená, ale velmi důležitá je v této souvislosti pozice správní rady.

Externí fundraiser je specialista nebo laik (může být v pozici dobrovolníka nebo brigádníka), který rovněž zajišťuje pro NNO finance (případně hmotné nebo jiné zdroje). Externí fundraiser je fyzickou nebo právnickou osobou smluvně

zavázanou k výkonu fundraisingu pro danou NNO. Podílí se na její činnosti podobně jako ostatní externě zadávané profese, např. ekonom, mzdová účetní, správce webu, správce sítě, právník, reklamní nebo PR agentura atd.

Zásady fundraisingu

Úspěšný fundraising vyžaduje respektování určitých zásad. Jde o tyto zásady:

- zásada komplexnosti,
- zásada začlenění,
- zásada aktivity,
- zásada strategičnosti,
- zásada vzdělávání okolí,
- zásada poděkování,
- zásada optimismu,
- zásada výsledku.¹⁸

Druhy příjmů neziskových organizací můžeme dělit na čtyři hlavní skupiny:

- členské příspěvky,
- příspěvky státního a obecního rozpočtu, fondů a nadací (většinou v podobě grantů),
- dary od občanů a firem,
- tržby z vlastní činnosti.

Je dobré si uvědomit, že každému z těchto zdrojů odpovídá jiná skupina plátců a tedy i jiná veřejnost. Organizace se bude chovat jinak k vlastním členům, od nichž vybírá příspěvky, a jinak k dárcům (sponzorům), od nichž dostává dary, anebo k zákazníkům, od nichž dostává tržby. I soubor všech použitelných fondů a nadací tvoří určitou, vnitřně strukturovanou veřejnost. Úsilím organizace je pochopitelně být se všemi těmito skupinami za dobře, komunikovat s nimi a jednat dostatečně účinně, aby potřebné prostředky na svou činnost skutečně získala. Právě za poslední zmíněnou aktivitou se skrývá fundraising, PR a komunikace pro něj připravují vhodnou „půdu“.

¹⁸ BOUKAL, P. a kol. *Fundraising pro neziskové organizace*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, a. s., 2013. 264 s. ISBN 978-80-247-4487-2

Hlavní způsoby získávání peněžních darů jsou:

- hromadný (formální) adresný nebo neadresný dopis, někdy s vloženou obálkou pro odpověď a/nebo s poštovní poukázkou – tzv. direct mail = **přímý poštovní styk**,
- vyhlášení **veřejné sbírky** sdělovacími prostředky (včetně plakátů a letáků) + **benefiční akce** = výzva předem neurčenému okruhu dárců,
- **osobní dopis či telefonický rozhovor** (tzv. telefonní fundraising) = předpokladem je předcházející znalost dárce, který už dar poskytl, a nyní žádáme o obnovení daru,
- **písemná žádost o grant** = velmi byrokratický postup,
- **fundraising „od dveří ke dveřím“** = nevýhoda vstupování do soukromí potencionálních dárců,
- **osobní návštěva** předem vytipovaných možných dárců = nejúčinnější způsob.

Získávání peněz je dlouhodobý proces. Měl by proto začínat efektivním plánováním a končit podrobným zhodnocením, na jehož základě si můžeme zjistit, které z výše uvedených metod jsou nejúčinnější a nejvíce vyhovují oběma stranám. Při **plánování fundraisingu** by se měl dodržet následující postup:

- definovat poslání organizace – stručně, jasně, výstižně, aby s ním byl srozuměn každý člen organizace a uměl ho reprodukovat,
- určit konkrétních a měřitelných cílů – dárci bude jasné, že jsou dosažitelné,
- vypracovat realizačního a časového plánu aktivit, na základě čehož se zpracuje roční rozpočet,
- ověřit, zda naše organizace skutečně reaguje na potřeby ve společnosti,
- uvažovat o zapojení dobrovolníků do fundraisingových akcí,
- vybrat pro danou situaci nejvhodnější fundraisingové metody,
- sestavit seznamu možných zdrojů,
- specifikovat okruh dárců,
- požádat o dar,
- informovat dárce o použití jeho daru,
- snažit se o obnovení a/nebo zvýšení daru.

Okruhy dárců

Pozornost všech neziskových organizací se obrací na tzv. potencionální dárce neboli ty, kteří by mohli něco dát. Užitečné je proto rozdělení potencionálních dárců na ty, kteří:

- **mají vyhrazené prostředky** na dobročinnou činnost a poskytují je neziskovým organizacím – spojeno s vyšším stupněm byrokracie při přidělování prostředků,
- **nemají vymezené prostředky** na dané cíle, ale v případě, že je zaujmou, poskytnou je – pružnější a operativnější vyjednávání, obtížnější přesvědčování o tom, že právě naše organizace je ta, do které se vyplatí investovat, často požadují protislužbu.

Pro stanovení postupu, jak s kterým dárce pracovat, je další rozdělení na ty, kteří:

- **dávají poprvé,**
- **dali již v minulosti** – dobré při potřebě okamžité finanční výpomoci \Leftarrow kratší doba na představování organizace dárce.

Motivy dárců:

- se dají rozdělit do několika skupin, které se pochopitelně mohou vyskytnout současně:

- **marketingové účely** – firma od sponzoringu očekává obchodní efekt – buď přímé zvýšení poptávky, nebo alespoň zlepšení image; i nově získané kontakty mohou být pro rozvoj firmy užitečné,
- **širší podnikové cíle** – velké podniky investují do činností, které se jim po čase zhodnocují, podporují např. zařízení, která slouží i jejich zaměstnancům, působí propagačně na zájemce o zaměstnání, apod.,
- ve vedení firmy se prosadila **atmosféra altruismu**, společenské odpovědnosti, občanské morálky – firma chce být dobrým sousedem (přispívá např. místním organizacím vč. charity) nebo občanem, chce něco dávat zpět do komunity, v níž působí a díky níž působí,
- **negativní motivy**, jako např. praní špinavých peněz, snížení daňového základu, osobní prospěch a sláva, pocit moci, distribuce již nijak využitelných výrobků, splnění povinnosti dávat (např. ze státních zdrojů, apod.).

Dříve než oslovíme vybraného dárce, je dobré si ujasnit následující otázky:

- je vůbec solventní?
- jaké širší marketingové cíle sleduje?

- do čeho chce dlouhodobě investovat?
- nachází v dobré situaci, aby se u něj prosadila myšlenka altruismu?¹⁹

Platforma pro vznik sociální služby

Při sbírání informací k této práci jsem docházela do Nadace Jana Pivečky ve Slavičíně a po vzniku Nízkoprahového centra ve Valašských Kloboukách i do této pobočky. To byl první krok k vytipování záměru zřídit buď rozšíření stávajícího provozu, nebo navrhnout podobnou aktivitu tohoto typu. Po konzultacích s ředitelkou nadace a předběžném mapování situace ve zvláštních školách ve Valašských Kloboukách, Horní Lidči, Bojkovicích a Slavičíně se ukázalo, že je zde umístěno několik desítek zdravotně a mentálně postižených osob-děti, které budou jen velmi obtížně hledat jak učební obor, tak i práci. Tak vznikl nápad založit sociálně terapeutickou dílnu, která by pomohla zejména zdravotně postiženým. Od tohoto okamžiku se začala jevit jako potřebnější a užitečnější než původně zamýšlené rozšíření již stávajícího provozu keramické dílny o košíkářskou dílnu. Tato by plnila svůj účel omezeně pouze pro malý počet osob, spíše jako další zájmová aktivita, kdežto sociální služba terapeutické dílny umožňuje zařadit do své péče daleko širší spektrum osob včetně mentálně postižených za současného rozšíření pracovních terapeutických aktivit také o jiné řemeslné a pracovní dovednosti přizpůsobené rozsahu postižení.

Procento případných klientů v celkové populaci je velmi malé a stávající aktivity v této oblasti jsou téměř nulové, zejména co se týká získávání pracovních dovedností využitelných jak v běžném životě, tak v případném zaměstnání. Jakákoli další aktivita by tedy byla jak v současnosti, tak případně v co nejbližší budoucnosti vítána.

Týkala by se především zdravotně postižených, kteří jsou poživateli invalidního důchodu, a není pro ně vhodné pracovní zařazení trvalého rázu, a přesto nechtějí být jen doma a přejí si vykonávat alespoň v částečném rozsahu smysluplnou činnost. Jednalo by se o postižené zejména se 3. stupněm invalidity a o mentálně postižené. Potřebnost takového zařízení je v těchto případech nesporná. Umožňuje i vážněji postiženým lidem vykonávat jak zajímavou a zábavnou, tak také alespoň částečně užitečnou činnost. Důležité je zde také připomenout fakt, že v běžných domácích podmínkách je toto téměř

¹⁹ Fundraising. [cit. 18. 4. 2014]. Mgr. Simona Kozáková. Dostupný z WWW: <http://www.econ.muni.cz/~simona/skola/marketing/1fundraising.html>

neuskutečnitelné také vzhledem k možnostem odborného vedení a případné terapeutické pomoci. Pro tuto skupinu uchazečů o službu bude nutný vysoce individuální přístup ze strany personálu, ať už se to týká pracovního nebo i osobního přístupu. V rámci možností by jim měla činnost v sociálně terapeutické dílně být přínosná ve zlepšení celkového stavu, ve vytváření základních pracovních návyků a dovedností a ve zdokonalování stávajících. U osob se sníženou soběstačností se sociální pracovník dokáže postarat o dopomoc při osobní hygieně a případně i pomoci při stravování. Velkou výhodou těchto dílen je i to, že činnost v nich je poskytována dlouhodobě a není zde vyvíjen žádný tlak časově limitované práce. Tato dílna by tedy byla zřízena zejména pro lidi se sníženou soběstačností, kteří jsou v podstatě nezařaditelní do běžného pracovního procesu jakéhokoli výdělečného typu.

4.2 Potřebnost vzniku nové sociálně terapeutické dílny

V době, kdy jsem docházela do středisek obecně prospěšné společnosti, probíhala realizace projektu „Zkuste to s námi“. Cílovou skupinou projektu jsou právě osoby se zdravotním postižením tělesným, smyslovým, mentálním nebo kombinovaným - tedy osoby s 1. nebo 2. stupněm invalidity nebo osoby, které mají sníženou pracovní schopnost ze zdravotních důvodů. Projekt probíhá od dubna 2013 a bude ukončen v březnu 2015. V jeho rámci jsou podporovány osoby do 30 let. Při realizaci tohoto projektu se ukázalo, jak početná je cílová skupina zdravotně znevýhodněných, kteří měli zájem také se projektu zúčastnit, ale vzhledem k omezené kapacitě nebylo možno všechny zařadit, přestože by pomoc a podporu určitě ocenili. Ze statistických údajů MPSV vyplývá, že na jedno pracovní místo čeká až 30 osob se zdravotním znevýhodněním. Navíc mají téměř všichni nízkou kvalifikaci, protože se jedná většinou o absolventy praktických škol. Kvůli nedostatku pracovního uplatnění mají tudíž i krátkou nebo žádnou praxi. Proto vznikl nápad pokračovat v podobném projektu. Výstupy projektu „Zkuste to s námi“ jeho potřebnost téměř od počátku prokazovaly. Proto začaly přípravy projektu „Zkuste nám dát šanci“, který by na stávající projekt navazoval. Vždy je nutno provést průzkum za účelem zjištění velikosti a potřeb cílové skupiny. Zde současně probíhalo šetření ochoty firem v regionu zaměstnávat zdravotně znevýhodněné a za jakých podmínek. Sbírání dat probíhalo rozhovory přímo se členy cílové skupiny, dotazníkovým systémem ve firmách včetně přímého kontaktu s vedením firem a analýzou potenciálu cílové skupiny, tzn. počtu žáků základních a speciálních a praktických škol ve Slavičíně a ve Valašských Kloboukách. Tady jsem se k výzkumu připojila i já. Ředitelka o.p.s. mi po konzultaci doporučila, abych se nezabývala spolu s ostatními celým průzkumem, ale zaměřila se právě na cílovou skupinu vhodnou pro možné zřízení sociálně terapeutické

dílňy, protože se jí nápad líbil jako případně realizovatelný. Doporučila mi, abych se zaměřila právě na skupinu absolventů praktických škol, protože v této věkové kategorii víceméně chybí podobné smysluplné aktivity, kromě zájmových kroužků, které však bývají většinou pro běžnou část populace, nikoli pro zdravotně znevýhodněné. Jednalo by se tedy o prozatím o věkovou skupinu 15-20 let. Dále jsem měla možnost připojit se částečně k průzkumu v podnicích v regionu, což mi alespoň okrajově pomohlo nahlédnout více do dané problematiky. Z časových důvodů nebylo možnost se účastnit všech aktivit spojených s průzkumem v podnicích. Pro potřeby této práce to však bude dostačující.

Tab. 4.1 - Počet žáků základních škol praktických a pomocných v roce 2012-2013

	Pomocná škola	Praktická škola
ZŠ praktická a sociální Slavičín	9	0
DD, ZŠ a praktická škola Val. Klobouky	8	7
ZŠ praktická Horní Lideč	6	26
ZŠ praktická Bojkovice	4	14
Celkem	27	47

Zdroj: vlastní zpracování veřejně přístupných informací

Praktická škola základní je určena pro děti s poruchami koncentrace, lehčím mentálním postižením nebo pro děti, které nezvládají výuku v běžné základní škole z důvodu sníženého intelektu nebo zdravotního postižení. Pro zařazení do tohoto typu školy je nutné doporučení odborného lékaře nebo pracovníka pedagogicko-psychologické poradny. Teprve potom je vydáno rozhodnutí o zařazení žáka do praktické školy nebo do školy speciální. Zde jsou zařazeni žáci se středně těžkou mentální retardací, často i s více vadami, případně i žáci s autismem. Cílem vzdělávací činnosti u této skupiny žactva je zvládání sebeobsluhy, běžných hygienických návyků a rozvoj motoriky nutné k získání základních vědomostí, jako je psaní a čtení.

Po ukončení základní školy praktické nebo speciální jsou zařazováni do praktických škol jedno a dvouletých, do odborných učilišť nebo středních odborných učilišť. Zde se připravují specializovaně na další profesi. Jedná se vesměs o pomocné a úklidové práce a o manuální práce ve vybraných oborech, např. pekař, zedník, pomocné práce ve strojírenství, pečovatelské.

Jediné školské zařízení, které přijímá žáky se zdravotním znevýhodněním je Střední odborné učiliště ve Valašských Kloboukách, které provozuje také tzv. E-obory. Jsou určeny právě žákům se speciálními potřebami a přístupem ke vzdělávání, kteří přicházejí z praktických a speciálních škol.

Celkem bylo do E-oborů SOU Valašské Klobouky zařazeno v roce 2012-2013 42 žáků. Tabulka ukazuje rozvrstvení oborů výuky a počet žáků.

Tab. 4.2 – Počet žáků v oborech výuky

E-obor	Počet žáků
zednické práce	17
pečovatelské práce	14
strojírenské práce	6
malířské a natěračské práce	3
zámečnické práce	2
celkem	42

Zdroj: vlastní zpracování veřejně přístupných informací SOU Valašské Klobouky

Pokud porovnáme údaje z oboru uvedených tabulek, je zřejmé, že do E-oborů nepřestupují všichni žáci praktických a speciálních škol regionu, přesto je toto číslo dosti vysoké. V malém počtu přibývají i žáci základních škol běžného typu, kteří by výuku normálního učňovského školství nezvládali. Čísla v tabulce počtu žáků speciálních škol ukazují, že právě z jejich řad je možné podchytit zájemce o práci v sociálně terapeutické dílně, přestože třeba do E-oborů učňovského školství nepostupují. I přes nedostatečnou kvalifikaci by se tak mohli zdokonalit v základních pracovních úkonech při tvorbě rukodělných výrobků a alespoň formálně se zařadit na trh práce. Tato skupina klientů sociálně terapeutické dílny samozřejmě nemá šanci konkurovat na trhu práce osobám běžně populace. Pro tyto zdravotně postižené je přínosem už jen pocit vlastní užitečnosti a sociální začlenění.

Jak moc náročné je začlenit zdravotně znevýhodněné osoby do běžného pracovního procesu, jsem zjistila při kontaktování firem v místním regionu. Firmy jsem vybrala náátkou, podle možností dopravního spojení. Některé souhlasily pouze s e-mailovou formou kontaktu, někteří zástupci firem spolupráci zamítli úplně. Zde bych chtěla poděkovat ředitelce o.p.s. nově vznikajícího projektu „Zkuste nám dát šanci“ za umožnění kontaktu se zástupci firem, které na prvotní oslovení nereagovaly

a za umožnění podílet se částečně na jejich projektu. Dostalo se mi tak odpovědí na několik základních otázek důležitých k prokázání potřeby zřídit sociálně terapeutickou dílnu jako podporu uplatnění zdravotně znevýhodněných na trhu práce.

Bylo osloveno 25 firem z místního regionu. Jednalo se zejména o malé firmy, kterých je v tomto regionu většina.

Tab. 4.3 - Rozčlenění firem podle počtu zaměstnanců

velikost firmy	počet	procento
méně než 10 zaměstnanců	8	25
11 - 25 zaměstnanců	9	32
26 - 50 zaměstnanců	3	28
více než 50 zaměstnanců	4	16
více než 250 zaměstnanců	1	4
celkem	25	100

Zdroj: vlastní zpracování údajů získaných ve spolupráci s o.p.s. při Nadaci Jana Pivečky

Nejčastěji byly osloveny průmyslové a obchodní firmy, zastoupeny byly i služby a školství.

Tab. 4.4 - Ochota zaměstnávat zdravotně znevýhodněné

Dříve zaměstnávali	zaměstnávají	zaměstnávali by	nezaměstnávají
5	8	17	5

Zdroj: vlastní zpracování údajů získaných ve spolupráci s o.p.s. při Nadaci Jana Pivečky

Z výsledků šetření vyplývá, že více než polovina oslovených firem zdravotně znevýhodněné zaměstnává nebo dříve zaměstnávala.

V dřívější době zaměstnávaly firmy až na dvě výjimky, kdy bylo a i v současné době je zaměstnáno více než 10 osob, maximálně dvě osoby. Jednalo se o malé firmy, více osob zaměstnávají pouze firmy větší. Pět organizací, které nikdy znevýhodněné nezaměstnávaly, by bylo ochotno to zkusit, dokonce by zkusily zaměstnat i více osob. Ovšem 6 firem zaměstnávat tyto osoby, byť jen výhledově, přímo odmítlo. Jako důvod byly uvedeny nevhodné podmínky, protože nemají bezbariérové přístupy a ani pracovní místa pro osoby s tak nízkou kvalifikací. Někteří uvedli i špatné předchozí zkušenosti.

Co mě však velmi překvapilo, byl způsob financování budoucích možných pracovních míst. Ačkoli se toto týkalo výzkumu k novému projektu „Zkuste nám dát šanci“, se svolením paní

ředitelky si dovolím zde uvést. Opravdu mě až zaskočilo, že zaměstnavatelé podmiňují zaměstnání zdravotně znevýhodněného hrazením jeho mzdy ze 100%. V takovém případě by i firmy už znevýhodněné zaměstnávající přijaly další osoby, dokonce několik. Odůvodněním bylo, že mají omezené mzdové prostředky, přičemž stávající invalidní zaměstnance z běžných mzdových prostředků vyplácejí. Zajímavé bylo také zjištění, jaký druh práce by postiženým byli ochotni dotázaní nabídnout. Většina uvedla pouze práce pomocné, a to ve 12 případech, zaměstnání odpovídající vzdělání a možnostem nabídlo jen 6 firem, ale potěšující je, že technické a odborné zaměstnance by přijalo také 6 firem. Podle sdělení dotazovaných záleží nejvíce na dřívějších zkušenostech. Pomocné práce nabídly firmy s malým počtem zaměstnanců nebo ty, které ještě zdravotně znevýhodněné osoby nezaměstnávaly, zatímco větší firmy byly ochotny přidělit místo odpovídající. Pravdou je, že mají větší možnosti v sortimentu nabízených míst. Co se týká zaměření podniků, nabízí odpovídající zaměstnání nejvíce firem průmyslově zaměřených nebo se zaměřením na služby. Průmyslové podniky také zaměstnávají už dnes nejvíce invalidních osob v technických pozicích nebo na místech odpovídajících vzdělání. Tyto osoby se však staly invalidními až v průběhu života po dosažení vzdělání a adekvátního pracovního zařazení. Důležité je, že se přijímání zdravotně postižených nebrání a jsou ochotny nabídnout místo trvalá, ne jen brigádnická nebo na dobu určitou.

Zajímavé je také porovnání přepočtu zaměstnanců invalidních vzhledem k celkovému počtu zaměstnanců ve firmách. Tady bezkonkurenčně vedou malé a střední firmy, které zaměstnávají jednoho až tři znevýhodněné proti firmám středním a větším, které jich zaměstnávají stejný počet. Na stejný procentuální přepočet zaměstnanců by velké firmy musely zaměstnávat znevýhodněných asi desetkrát více, co se většině z nich jevilo přímo jako úsměvné.

Z výše uvedených údajů vyplývá, že zařazování zdravotně a mentálně znevýhodněných do pracovního procesu v regionu s vysokou nezaměstnaností je úkol téměř nadlidský. Jejich nízká kvalifikace, potřeba dozoru a zdravotní handicap je odsunují až na samý konec řady uchazečů o práci. Právě tady se nachází prostor pro využití sociálně terapeutické dílny, která by jim mohla dopomoci k větší zručnosti, pochopení pracovních návyků a rychlejšímu sociálnímu začlenění mezi běžné zaměstnance.

4.3 Podmínky registrace

Obecně prospěšná společnost při Nadaci Jana Pivečky je registrovaným poskytovatelem sociální služby a tudíž by se jednalo o zaregistrování další služby, tedy sociálně terapeutické dílny.

Nově vznikající sociální služba musí projít registrací. Zde se dbá velmi přísně a do detailu na „literu zákona“, a to zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách.

Registrace je možná i bez střednědobého plánu, ovšem bez možností čerpat jakékoli finance, což je u neziskové organizace zásadní problém, zejména pokud se týká dlouhodobých provozních záležitostí. Proto je vhodné zvažovat otevření nové sociální služby nejméně 2 roky dopředu a zařadit ji do střednědobého plánu rozvoje sociálních služeb krajského úřadu a tím se zařadit do fronty žadatelů o státní dotace. Není-li sociální služba zařazena ve střednědobém plánu, nemůže organizace počítat s tím, že obdrží jakékoli dotace, přestože je bez problémů zaregistrována. Ideální postup je tedy zařadit službu do střednědobého plánu a počkat na posouzení potřebnosti vznikající služby z hlediska krajského. V tomto případě by snad problém s potřebností sociální služby nastat neměl, protože v celém regionu podobná služba prozatím není. Nejbližší je až ve Zlíně, ovšem spádová oblast je tudíž obrovská a pokud by i kapacitně mohla pokrýt potřeby daného regionu, vzniká okamžitě problém s dopravou omezeného počtu klientů služby a dalším finančním nárůstem. Sociální podnik Slunečnice ve Zlíně je plně fungující organizací a určitě by bylo dobré časem čerpat alespoň částečně z jejích poznatků a zkušeností.

Hmotné zajištění služby

Nová sociálně terapeutická dílna bude potřebovat poměrně značné prostory pro svoji činnost. Jednak je nutné zajistit bezbariérový přístup téměř do všech částí včetně sociálního zařízení, a také je nutno dbát na rozměrovou velikost pracovní dílny s možností přístupu k pracovním plochám také pro postižené na vozících. Je nutné brát v potaz také uskladnění materiálu potřebného k provádění plánovaných činností. Umístění ve stávajících prostorách keramické dílny se po zvážení daných nároků jeví jako naprosto nereálné právě kvůli přemísťování materiálu a náradí pro různé skupiny klientů.

Do prostor dílny musí být tedy začleněna dílna, sociální zařízení pro muže a ženy, obojí s bezbariérovým přístupem, alespoň malá místnost nebo vyčleněný prostor jako úklidová

místnost, úložné prostory, pracovna zaměstnanců a pokud možno kontaktní a odpočinková místnost. Před uvedením do provozu tyto prostory navštíví hygienická služba a poskytne vyjádření o vhodnosti a schválení prostor. Jeli to možné, je dobré zřídit alespoň malou kuchyňku.

Zpočátku se jevily jako vhodné stávající prostory ve Slavičíně, avšak při dalších rozvahách bylo shledáno, že pro potřeby dílny budou nedostatečné. Navíc zde není bezbariérový přístup, který by se musel nechat dobudovat. Další vhodné prostory se nacházejí ve Valašských Klobukách v budově, ve které se v současné době nachází pracoviště KamPak?. Tato budova je dvoupatrová a tudíž by bylo možno dílnu umístit v přízemí včetně všech doplňujících prostor. Navíc se uvažuje o rekonstrukci budovy, takže pokud by k realizaci sociálně terapeutické dílny došlo, byly by tyto prostory po minimálních úpravách za minimálních nákladů vhodné.

Důležité také je, že v těchto prostorách obecně prospěšná společnost neplatí nájem. Tento vztah je ošetřen tak, že byla uzavřena smlouva o výpůjčce a platí se zde pouze za energie a provozní náklady. Toto je v podstatě možné jen při dohodách s obecními úřady, u budov v soukromém vlastnictví je víceméně nemožné s něčím podobným počítat. Jako nejlepší řešení se tedy opravdu jeví oslovení městského úřadu s prosbou o pomoc při vytipování a zajištění vhodných prostor. Je možné, že město vlastní více podobných budov a uvítalo by umístění podobných aktivit právě tam. Tuto možnost je dobré volit jako první. Pokud by nedošlo k dohodě, bylo by nutné hledat prostory jiné. Ovšem vzhledem k prostorové a přístupové vybavenosti se toto začíná jevit jako dosti problematické, zejména přihlédneme-li k nutnosti platit nájemné a provozní náklady. Jako jedna z možností by připadaly vhodné prostory v Domě dětí a mládeže ve Valašských Kloboukách nebo v Podnikatelském inkubátoru. Vše by bylo otázkou dalších jednání a ochoty upravit zejména bezbariérový přístup.

Činnost sociálně terapeutické dílny

Jako první z možných aktivit terapeutické dílny se jeví již zmiňovaný proutěný program, který vzešel z nápadu košíkářské dílny. Umožňuje daleko větší možný sortiment výrobků i různorodější a výtvarně zajímavější pojetí od nejjednodušších začátečnických aktivit až po řemeslně náročnější výrobky. Nejednalo by se tedy pouze o košíkářské výrobky, ale, a to zejména zpočátku, i o práci s pedigem. Představuje hlavně pro začátečníky

přijatelnější formu zpracování a lze ho využívat celoročně na rozdíl od plně přírodních materiálů. Vzniklé výrobky, například drobné dekorativní předměty, oplétané láhve, košíky a podobně budou nabídnuty k prodeji ať už formou dražby na akcích pořádaných nadací nebo třeba na místních farmářských trzích nebo jarmarku. Případně je možné nabídnout je k prodeji pomocí internetu. Zisk z tohoto prodeje jistě nebude valný, přesto však alespoň částečně či formálně podpoří rozvoj další činnosti. Napadlo mě doplnit činnosti o drátkování, což je velmi zajímavá a krásná kreativní, přitom v zásadě fyzicky nenáročná práce. Mohla by být vhodná i pro některé částečně zdravotně postižené. Nabízejí se i další aktivity, které bude možné průběžně a postupně zařazovat až podle skladby žadatelů o službu a zhodnocení stupně jejich postižení, zejména pokud se týká bezpečnosti při práci s různými materiály a pomůckami. V úvahu by připadalo třeba malování vajíček nebo šití jednoduchých textilních výrobků (polštářů a stylizovaných hadrových panenek), pletení z novinového papíru, nebo výroba přírodních a netradičních mýdel. Je hodně důležité, aby bylo časem zavedeno více rukodělných technik. Zejména proto, aby to uživatele prostě bavilo, nenudili se, a chodili do dílny rádi a často.

Prodej výrobků by bylo dobré zajišťovat na pomoci dobrovolníků, kterým se po oslovení tento nápad celkem líbil a byli by ochotni jej bez nároku na odměnu podpořit zejména proto, aby nebyly odčerpávány další finance. Další reálnou možností se jeví oslovení majitelů prodejen papírnictví, hračkářství, upomínkových předmětů a zahradnických potřeb se žádostí o pomoc. Jednalo by se o vyhrazení prostoru pro prezentaci výrobků s označením původu a umožněním jejich prodeje. Tato možnost se jeví jako celkem reálná, protože při předběžném zjišťování podmínek u místních podnikatelů jsem zjistila, že téměř všichni jsou léta příznivci nadace a také většími nebo menšími sponzory stávajících aktivit.

Je také třeba brát v úvahu to, že začlenění lidé sem nebudou docházet pouze se učit a pracovat, ale je nutné si uvědomit, že to bude komunita žijící svým vlastním životem, která se bude zabývat také dalšími aktivitami. Za pomoci a podpory sociálních pracovníků i dobrovolníků se budou účastnit veřejných akcí, jako třeba místních jarmarků, dražeb svých výrobků, beneficí a všech možných jiných.

Pracovníci a provozní doba

Pracovníkem v registrované sociální službě může být jen pracovník s vyšším odborným vzděláním zaměřeným na sociální práci nebo sociální pedagogiku, humanitární a charitní

práci, případně na sociálně právní činnost. Dále pak s vysokoškolským vzděláním zaměřeným na sociální pedagogickou, sociální péči nebo speciální pedagogiku. Pokud je dodržena úroveň vysokoškolského vzdělání, ovšem v jiném, nejraději příbuzném oboru, je vyžadována pětiletá praxe a absolvování akreditovaných vzdělávacích kurzů v rozsahu 200 hodin. Jedná – li se o středoškolsky vzdělaného pracovníka v oboru sociálně právním, vyžaduje se absolvování akreditovaných kurzů taktéž v rozsahu 200 hodin a desetiletá praxe.

Další vzdělávání svých pracovníků je zaměstnavatel povinen každoročně zajistit v zákonem stanoveném rozsahu, a to 24 hodin za kalendářní rok, případně umožňuje účast v akreditovaných kurzech, odborné stáže v zařízeních sociálních služeb a účast na školicích akcích.

Všechny tyto aktivity pro další vzdělávání svých zaměstnanců obecně prospěšná společnost zajišťuje, nebude tedy problém vybrat pro začátek zaměstnance nové služby ze stávajících zaměstnanců. Navíc navýšením pracovních úvazků dojde ke stabilizaci zaměstnanců. Je třeba brát v úvahu, že zaměstnanci nebudou zajišťovat jen pracovní integraci, ale i motivaci k začleňování do pracovního i běžného života a dopomoc při jiných, například hygienických úkonech. Proto bude záhodno, aby dílnu vedl sociální pracovník a k odborné činnosti byl přizván i odborník-řemeslník, ochotný přijat tuto činnost na zkrácený úvazek, případně také invalidní důchodce s nízkým stupněm invalidity. Je možné oslovit také pedagogické pracovníky, kteří vedou podobně zaměřené kroužky a v začátku by mohli s praktickou činností vypomoci nebo i důchodce řemeslníky, kteří bývají zejména v pracovních odborné přípravě velmi zdatní.

Práci sociálního pracovníka by mohl zastávat zpočátku zaměstnanec, který nemá plný pracovní úvazek a stál by o jeho rozšíření. Předpokladem je, že sociálně terapeutická dílna bude zpočátku fungovat třikrát týdně po pěti hodinách, kdy je možné tuto pracovní dobu pokrýt jedním odborným pracovníkem a jedním sociálním pracovníkem. Po navýšení zájmu a ustálení počtu klientů přibližně na 12 osobách je nutné začlenit sociální pracovníky dva. Pro jednoho pracovníka by byl takový počet osob jen těžko zvladatelný hlavně proto, že se jedná o osoby s různým stupněm postižení i o postižení mentální nebo kombinované. Práce sociálního pracovníka obnáší také administrativu, a to v poměrně značném rozsahu a náročnosti. Účast uchazečů je evidována v denním záznamu, který vykazuje, kolik lidí přišlo i co se dělalo. Řešení osobních záležitostí s uchazeči se zaznamenává

v individuálním plánu. Je-li zařízení dotováno, musí být vedeny záznamy podrobně a přesně, aby bylo možné dohledat i kontrolovat finanční výdaje. Kontroly probíhají v rámci zákona č. 108/2006 Sb., který přesně určuje jejich rozsah.

V podstatě je kontrolováno všechno. Jak dodržování standardů kvality poskytované služby, tak vedení administrativy i třeba dodržování režimu vzdělávání a školení pracovníků. Přesné znění uvádí § 88.

V nově vznikající terapeutické dílně by byli tedy zaměstnáni 3 pracovníci na úvazek 0,5. Noví sociální pracovníci by prozatím přijímáni nebyli a rozšíření pracovního úvazku by bylo nabídnuto stávajícím zaměstnancům KamPak? ve Valašských Kloboukách, protože ti zde mají také jen částečné pracovní úvazky. Bylo by to výhodné řešení a došlo by tak i k větší stabilizaci pracovního kádru. Pro začátek by plnili funkci i odborného vedení, přestože je v plánu co nejdříve oslovovat řemeslníky nebo třeba i učitele výtvarníky s žádostí o pomoc. Zde by se mohla uplatnit i pomoc dobrovolníků.

Provozní doba

Po zhodnocení už známých údajů vyplývá řešení v podstatě samo. V začátku provozu se nabízí provozování sociálně terapeutické dílny třikrát týdně po 5 hodinách. Protože zařízení bude muset mít samostatné přizpůsobené prostory, nebude problém v případě zájmu ze strany uchazečů provozní dobu rozšířit. Protože se bude jednat o zdravotně postižené a invalidní důchodce, není předpoklad, že by službu navštěvovali každý otevírací den, proto se jich zde může zařadit větší počet najednou a třeba podle rozpisu a domluvy je pravidelně, nebo i podle přání a zdravotních možností, zařazovat.

Tab. 4.5 - Provozní doba zařízení

	Od	Do
Pondělí	12:00	17:00
Středa	9:00	14:00
Pátek	12:00	17:00

Zdroj: Vlastní zpracování

Počet uchazečů o službu

Po zhodnocení už známých údajů se jeví jako nejlepší zaměřit pro začátek na spolupráci se zvláštními školami, ve kterých byl prováděn první předběžný průzkum. Pro naplnění

předpokládané kapacity dílny, to je 12 osob, to pravděpodobně stačit nebude, a proto bude následovat další, a tím bude oslovení České správy sociálního zabezpečení a Úřadu práce ve Valašských Kloboukách a ve Slavičíně se žádostí o vytipování možných uchazečů. Plánovaná kapacita se může jevit vzhledem k možnému počtu uchazečů o službu jako nedostatečná, ovšem je nutno přihlídnout k tomu, že zde nebudou všichni docházet najednou a v plném počtu. Účast je dobrovolná a závisí na dohodě se sociálním pracovníkem. Dále se poskytuje podle individuálního plánu, který bere v potaz také míru postižení a celkový zdravotní stav uchazeče.

Financování služby sociálně terapeutické dílny

V takto malé organizaci není možné službu zaregistrovat bez finančního krytí jakýmkoli způsobem z jiných zdrojů než vlastních, protože stávající aktivity jsou stěží schopné spolufinancovat část vlastních nákladů. Předpokládaný typ sociální služby je finančně náročný jak z hlediska zabezpečení materiálního nutného pro provoz aktivit, tak i hrazení energetických nákladů a nájmu provozních prostor a v neposlední řadě je nutno počítat i s náklady na platy zaměstnanců. Pokud se jedná o službu terapeutické dílny, je zde předpoklad dlouhodobého trvání a od toho se také odvíjí typ a kvalita pořizovaného materiálního vybavení. Pro provoz zájmové činnosti pro široké spektrum osob lze vystačit s daleko levnějším materiálním vybavením nutným pro provoz činností, ovšem v širším sortimentu aktivit. Zde bude nutné počítat s tím, že klienty budou osoby se zdravotním postižením různého typu a bude nutné pořizovat i některé speciální pomůcky nebo materiál k provozování jejich činností.

Takto malá zakládající organizace tedy musí nutně co nejdříve žádat o dotace všech možných dostupných typů, anebo po nekryté registraci zajistit financování jiným způsobem. U dotací se jedná o dotace ze strany města, krajského úřadu a ministerstva práce a sociálních věcí. Dotace, které přiděluje ministerstvo práce a sociálních věcí musí být podpořeny dobrozdáním kraje a je nutné zařazení do střednědobého plánu. Bez toho ministerstvo dotace nepřidělí. Po předjednání na krajském úřadě po zdůvodnění potřeby včetně zařazení do akčního plánu je teprve možno žádat o dotace ministerstvo. Dále je nutno žádat o dotaci město a oslovit také soukromé subjekty. Není možno získat případné další dotace z Evropských strukturálních fondů, z nichž jsou již teď financovány současné projekty. Malá část nákladů je financována z vlastních zdrojů a z darů. Jiný způsob financování, tzn. bez dotací, je sice krátkodobě možný, ale velice obtížný a v základu

ohrožuje jak fungování služby, tak přímo existenci celé obecně prospěšné společnosti. Omezené vlastní zdroje jsou nedostačující a jen těžko se najde dárce, který by zajistil financování provozu po dobu jednoho až dvou let, tedy do doby získání možných, ne však předem jistých dotací. Proto se jeví jako nanejvýš rozumné o takové variantě ani neuvažovat a tento způsob financování i nadále považovat za doplňkový.

Finanční prostředky v začátku fungování sociálně terapeutické dílny by byly pravděpodobně skromné, a proto by bylo dobré oslovit možné dárce a majitele firem s žádostí o materiální výpomoc a středisko vybavit méně nutnými potřebami a nářadím postupně.

Budeme-li předpokládat, že se podaří zajistit odpovídající prostory, bude se jednat pravděpodobně o přízemí nebo o celý dům, počtem místností či jejich velikostí odpovídající asi $5 + 1$. Od toho se bude odvíjet cena energií s ohledem na provozní dobu a předpokládaný počet docházejících osob. Pokud by se podařilo vyjednat obdobné podmínky jako ve středisku KamPak?, případně upravit přízemí budovy, ve které sídlí, byl by nájem nulový. Při dosavadní vstřícnosti města Valašské Klobouky by to bylo reálné. Pro město, má-li volné prostory, je přínos alespoň v tom, že je budova obydlena, otápěna a v provozu.

Nemalou položku budou představovat náklady na energie. Zde je možné konzultovat na různých místech, ale skutečné náklady není možné předem stanovit. Podle velikosti otápených prostor a provozní doby je nutné počítat i při maximálním šetření s rozpočtem asi 70 000 Kč za plyn a 20 000 Kč za elektrickou energii. Totéž platí u vodného a stočného, které při současných cenách nebude určitě nižší než 6 000 Kč za rok. Náklady na odpady by mohly být poměrně nízké za předpokladu, že by stačila jedna popelnice. Zde je poplatek jednorázový a činil by 1 500 Kč za rok. Předpokládané minimální náklady na telefon by mohly činit asi 200 Kč měsíčně, což by bylo 2 400 Kč ročně.

Povinné pojištění sociální služby by měly pokrýt 2 000 Kč měsíčně a je nutné připočítat platby za vedení účetnictví a daňové poradenství. Jednalo by se o externí vedení účetnictví a daňové poradenství prováděné externími pracovníky, kteří pracují pro obecně prospěšnou společnost při Nadaci Jana Pivečky, a bylo jim nabídnuto rozšíření pracovního úvazku. Tato částka by činila asi 4 000 Kč měsíčně, což představuje 48 000 Kč ročně.

Je nutné přičíst minimální částku na drobné opravy a nejnutnější údržbu. Po konzultaci s vedoucí zařízení KamPak? by bylo dostačující přičíst 500 Kč měsíčně, ovšem ročně to činí 6 000 Kč.

Za energie a služby se předpokládaná částka vyšplhá na 177 900 Kč ročně.

Největší položku nákladů budou představovat náklady na mzdy, zdravotní a sociální pojištění.

Za předpokladu, že bude zaměstnán jeden sociální pracovník coby vedoucí pracoviště a dva další pracovníci na úvazek 0,5; budou náklady na mzdy činit 324 000 Kč. Odvody na zdravotní a sociální pojištění 113 400 Kč. Je nutné zohlednit alespoň minimální částku 500 Kč měsíčně na úhradu školení a cestovního zaměstnanců.

Je nutné zde přičíst ještě náklady na drobný provozní materiál a kancelářské potřeby. Jednalo by se o úklidové prostředky, toaletní papír a ručníky a o kancelářské potřeby - papír, CD, DVD, složky a jiné drobnosti. Předpoklad je 12 000 Kč ročně.

Po sečtení všech položek dojdeme k částce 633 300 Kč. Pro přehlednost jsou finanční náklady uspořádány do tabulky.

Tab. 4.6 - Finanční plán sociálně terapeutické dílny na 1 rok (v Kč)

Druh nákladu	Kč měsíčně	Kč ročně
energie	8 000	96 000
odpady (poplatek za popelnici)		1 500
telefon	200	2 400
pojištění sociální služby	2 000	24 000
vedení účetnictví a daňové poradenství	4 000	48 000
opravy a údržba	500	6 000
sociální pracovník vedoucí	10 000	120 000
sociální pracovník	8 500	102 000
sociální pracovník	8 500	102 000
odvody na zdravotní pojištění	2 430	29 160
odvody na sociální pojištění	6 750	84 240
cestovné zaměstnanců	500	6 000
drobný materiál	500	6 000
kancelářské potřeby	500	6 000
celkem		633 300

Zdroj: Ve vlastní úpravě po konzultaci s vedoucí NZDM

Jak už bylo výše uvedeno, bude nutné žádat o dotace předpokládaného rozpočtu. Pro názornost jsou částky seřazeny do tabulky.

Tab. 4.7 - Krytí rozpočtu sociálně terapeutické dílny (v Kč)

Krytí rozpočtu	Částka
žádost o dotaci - MPSV	400 000
město	100 000
zřizovatel, dary, FO a PO	83 300
zlínský kraj	50 000
celkem	633 300

Zdroj: Ve vlastní úpravě po konzultaci s vedoucí NZDM

Je to velmi skromný odhad, a s každou další aktivitou bude samozřejmě částka narůstat. Přitom je jisté, že terapeutická dílna nebude zpočátku vykazovat žádný příjem. Minimální poplatek by mohl být stanoven pouze za podávání stravy, pokud to však bude sjednáno smluvně s klientem. Byly by to opravdu položky zanedbatelné. S penězi z prodeje výrobků nelze zpočátku počítat, protože nějakou dobu bude trvat, než se klienti naučí základní práci s materiálem a získají potřebnou zručnost k výrobě alespoň jednoduchých produktů.

Registrace

Žádost o registraci

Žádost o registraci obsahuje tyto údaje a připojené doklady:

- a) je-li žadatelem PO, obchodní firmu nebo název, sídlo nebo umístění její organizační složky, identifikační číslo osoby (dále jen "identifikační číslo") a statutární orgán,
- b) je-li žadatelem FO, jméno, popřípadě jména, příjmení, místo trvalého nebo hlášeného pobytu a datum a místo narození,
- c) je-li žadatelem organizační složka státu nebo územní samosprávný celek, jehož jménem bude poskytovat sociální služby organizační složka územního samosprávného celku, její název, sídlo, identifikační číslo jejího zřizovatele, jméno, popřípadě jména, a příjmení vedoucího organizační složky,
- d) údaje o poskytovaných sociálních službách, kterými jsou
 1. název a místo zařízení anebo místo nebo místa poskytování sociálních služeb, popřípadě požadavek na nezveřejňování místa zařízení, jde-li o sociální služby poskytované v azylovém domě anebo pobytové sociální služby poskytované v intervenčním centru nebo v zařízení pro krizovou pomoc,
 2. druhy poskytovaných sociálních služeb,

3. okruh osob, pro které je sociální služba určena, popřípadě jejich věková hranice nebo druh zdravotního postižení,
 4. popis realizace poskytování sociálních služeb,
 5. popis personálního zajištění poskytovaných sociálních služeb,
 6. časový rozsah poskytování sociálních služeb,
 7. kapacita poskytovaných sociálních služeb,
 8. plán finančního zajištění sociálních služeb,
 9. způsob zajištění zdravotní péče, jde-li o poskytování sociálních služeb podle § 34 odst. 1 písm. c) až f),
 10. den započetí poskytování sociálních služeb,
- e) doklad o bezúhonnosti fyzických osob nebo právnické osoby uvedených v odstavci 1 písm. c), s výjimkou výpisu z evidence Rejstříku trestů,
- f) doklady nebo jejich úředně ověřené kopie prokazující odbornou způsobilost fyzických osob uvedených v odstavci 1 písm. b),
- g) rozhodnutí o schválení provozního řádu zařízení sociálních služeb uvedeného v § 34 odst. 1 písm. c) až f) vydané orgánem ochrany veřejného zdraví,
- h) doklad o vlastnickém nebo jiném právu k objektu nebo prostorám, v nichž budou poskytovány sociální služby, z něhož vyplývá oprávnění žadatele tyto objekty nebo prostory užívat,
- i) je-li žadatelem právnická osoba, úředně ověřené kopie zakladatelských dokumentů a dokladů o registraci podle zvláštních právních předpisů, popřípadě výpis z obchodního rejstříku nebo jiné evidence podle zvláštních právních předpisů,
- j) doklad, že žadatel nemá daňové nedoplatky a nemá nedoplatek na pojistném a na penále na veřejné zdravotní pojištění a na pojistném a na penále na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti,
- k) čestné prohlášení o skutečnostech uvedených v odstavci 1 písm. g), jde-li o žadatele, na kterého se vztahuje insolvenční zákon.

Registrující orgán může rozhodnout, že doklady, které žadatel přikládá k registraci, je možno podat také v elektronické podobě ve formátu, který vyhlásí registrující orgán, pokud není předepsán zvláštním právním předpisem.

Poskytovatel sociálních služeb je povinen před započítáním jejich poskytování uzavřít pojistnou smlouvu pro případ odpovědnosti za škodu způsobenou při poskytování sociálních služeb;

toto pojištění musí být sjednáno po celou dobu, po kterou poskytuje sociální služby podle tohoto zákona. Poskytovatel sociálních služeb je povinen do 15 dnů ode dne uzavření pojistné smlouvy zaslat její úředně ověřenou kopii registrujícímu orgánu.

Registrující orgán vydá rozhodnutí o registraci, jestliže žadatel prokáže, že splňuje podmínky uvedené v § 79 odst. 1.

Rozhodnutí o registraci obsahuje

- a) označení poskytovatele sociálních služeb,
- b) identifikační číslo přidělené poskytovateli sociálních služeb; pokud poskytovateli sociálních služeb dosud nebylo identifikační číslo přiděleno, poskytne ho registrujícímu orgánu správce základního registru osob,
- c) název a místo zařízení anebo místo nebo místa poskytování sociálních služeb,
- d) druhy sociálních služeb, které budou poskytovány, číselné označení sociální služby (identifikátor) a formy poskytování sociálních služeb,
- e) okruh osob, kterým budou sociální služby poskytovány,
- f) den započetí poskytování sociálních služeb,
- f) údaj o kapacitě poskytovaných sociálních služeb,
- g) den započetí poskytování sociálních služeb.

Poskytovatel sociálních služeb je povinen písemně oznámit registrujícímu orgánu změny týkající se údajů obsažených v žádosti o registraci a v dokladech předkládaných s touto žádostí s výjimkou údajů, které jsou náležitostí rozhodnutí o registraci. Poskytovatel sociálních služeb je povinen tyto změny oznámit do patnáctého dne kalendářního měsíce následujícího po kalendářním měsíci, ve kterém změny nastaly, a doložit tyto změny příslušnými doklady. O změnách údajů, které jsou náležitostí rozhodnutí o registraci, vydává registrující orgán rozhodnutí o změně registrace, a to na základě písemné žádosti poskytovatele sociálních služeb. Žádost o změnu registrace obsahuje údaje, kterých se změny týkají, doložené příslušnými doklady. Poskytování sociální služby v souladu s těmito změnami je možné až po právní moci rozhodnutí o změně registrace.

Registrující orgán rozhodne o zrušení registrace, jestliže:

- a) poskytovatel sociálních služeb přestane splňovat podmínky,

- b) poskytovateli sociálních služeb byla uložena sankce za správní delikt v případě zvlášť závažného porušení povinnosti stanovené poskytovatelům sociálních služeb,
- c) poskytovatel sociálních služeb nesplňuje standardy kvality a k nápravě nedošlo ani na základě uložených opatření při inspekci sociálních služeb, nebo
- d) poskytovatel sociálních služeb požádá o zrušení registrace; tato žádost musí být podána nejméně 3 měsíce přede dnem ukončení činnosti.

Rozhodnutí o registraci pozbývá platnosti, jestliže poskytovatel sociálních služeb nezapočne poskytovat sociální služby ve lhůtě do 6 měsíců od právní moci rozhodnutí o registraci. Registrace je nepřevoditelná a pozbývá platnosti dnem zániku právnické osoby nebo dnem úmrtí fyzické osoby.

Registrující orgán kontroluje plnění podmínek stanovených pro registraci u poskytovatelů sociálních služeb, kterým vydal rozhodnutí o registraci. Registrující orgán je oprávněn ukládat poskytovatelům sociálních služeb opatření k odstranění nedostatků zjištěných při této kontrole. Poskytovatel sociálních služeb je povinen splnit tato uložená opatření ve lhůtě stanovené registrujícím orgánem.

4.4 Povinnosti poskytovatelů sociálních služeb

Poskytovatelé sociálních služeb jsou povinni

- a) zajišťovat dostupnost informací o druhu, místě, okruhu osob, jimž poskytují sociální služby, o kapacitě poskytovaných sociálních služeb a o způsobu poskytování sociálních služeb, a to způsobem srozumitelným pro všechny osoby,
- b) informovat zájemce o sociální službu o všech povinnostech, které by pro něho vyplývaly ze smlouvy o poskytování sociálních služeb, o způsobu poskytování sociálních služeb a o úhradách za tyto služby, a to způsobem pro něj srozumitelným,
- c) vytvářet při poskytování sociálních služeb takové podmínky, které umožní osobám, kterým poskytují sociální služby, naplňovat jejich lidská i občanská práva, a které zamezí střetům zájmů těchto osob se zájmy poskytovatele sociální služby,
- d) zpracovat vnitřní pravidla zajištění poskytované sociální služby, včetně stanovení pravidel pro uplatnění oprávněných zájmů osob, a to ve formě srozumitelné pro všechny osoby,
- e) zpracovat vnitřní pravidla pro podávání a vyřizování stížností osob, kterým poskytují sociální služby, na úroveň služeb, a to ve formě srozumitelné pro všechny osoby,

- f) plánovat průběh poskytování sociální služby podle osobních cílů, potřeb a schopností osob, kterým poskytují sociální služby, vést písemné individuální záznamy o průběhu poskytování sociální služby a hodnotit průběh poskytování sociální služby za účasti těchto osob, je-li to možné s ohledem na jejich zdravotní stav a druh poskytované sociální služby, nebo za účasti jejich zákonných zástupců nebo opatrovníků a zapisovat hodnocení a jeho výstupy do písemných individuálních záznamů,
- g) vést evidenci žadatelů o sociální službu, se kterými nemohl uzavřít smlouvu o poskytnutí sociální služby,
- h) dodržovat standardy kvality sociálních služeb,
- i) uzavřít s osobou smlouvu o poskytnutí sociální služby,
- j) v případě, že poskytují sociální službu podle § 48, přednostně poskytnout sociální službu dítěti, kterému byla soudem nařízena ústavní výchova, výchovné opatření nebo předběžné opatření,
- k) neprodleně písemně oznámit obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností a) ukončení poskytování pobytové služby sociální péče osobě, která se může bez další pomoci a podpory ocitnout v situaci ohrožující její život a zdraví, pokud tato osoba s takovým oznámením souhlasí.

4.5 Smlouva o poskytnutí sociální služby v sociálně terapeutické dílně

Osoba může požádat o poskytnutí sociální služby poskytovatele sociálních služeb nebo může požádat obec, ve které má trvalý nebo hlášený pobyt, o zprostředkování možnosti poskytnutí sociální služby anebo o zprostředkování kontaktu s poskytovatelem sociálních služeb. O poskytnutí sociální služby uzavírá osoba smlouvu s poskytovatelem sociálních služeb; tato smlouva se neuzavírá v případě poskytnutí sociální služby dítěti na základě rozhodnutí soudu o nařízení ústavní výchovy, výchovného opatření nebo předběžného opatření. Smlouva o poskytnutí sociální služby musí být uzavřena v písemné formě.

Smlouva obsahuje tyto náležitosti:

- a) označení smluvních stran,
- b) druh sociální služby,
- c) rozsah poskytování sociální služby,
- d) místo a čas poskytování sociální služby,
- e) výši úhrady za sociální služby sjednanou v rámci výše stanovené úhrady a

způsob jejího placení, včetně způsobu vyúčtování,

f) ujednání o dodržování vnitřních pravidel stanovených poskytovatelem pro poskytování sociálních služeb,

g) výpovědní důvody a výpovědní lhůty,

h) dobu platnosti smlouvy.

Poskytovatel sociálních služeb může odmítnout uzavřít smlouvu o poskytování sociálních služeb pouze, pokud:

a) neposkytuje sociální službu, o kterou osoba žádá, a to i s ohledem na vymezení okruhu osob v registru poskytovatelů sociálních služeb,

b) nemá dostatečnou kapacitu k poskytnutí sociální služby, o kterou osoba žádá,

c) zdravotní stav osoby, která žádá o poskytnutí pobytové sociální služby, vylučuje poskytnutí takové sociální služby; tyto zdravotní stavy stanoví prováděcí právní předpis, nebo

d) osobě, která žádá o poskytnutí sociální služby, vypověděl v době kratší než 6 měsíců před touto žádostí smlouvu o poskytnutí téže sociální služby z důvodu porušování povinností vyplývajících ze smlouvy.

Osoba je povinna před uzavřením smlouvy o poskytnutí pobytové služby předložit poskytovateli sociálních služeb posudek registrujícího poskytovatele zdravotních služeb v oboru všeobecné praktické lékařství o zdravotním stavu, nejde-li o poskytování sociálních služeb ve zdravotnickém zařízení. Osobu, která podle lékařského posudku vydaného poskytovatelem zdravotních služeb není schopna sama jednat a nemá zákonného zástupce nebo opatrovníka, zastupuje při uzavírání smlouvy obecní úřad obce s rozšířenou působností podle místa trvalého nebo hlášeného pobytu osoby, nebo jde-li o poskytnutí pobytových sociálních služeb v zařízení sociálních služeb nebo ve zdravotnickém zařízení lůžkové péče, obecní úřad obce s rozšířenou působností podle sídla tohoto zařízení. Jestliže poskytovatel sociálních služeb odmítne uzavřít s osobou smlouvu o poskytnutí sociální služby, vydá o tom osobě na její žádost písemné oznámení s uvedením důvodu odmítnutí uzavření smlouvy.

Inspekce poskytování sociálních služeb

Inspekci poskytování sociálních služeb (dále jen „inspekce“) provádí u poskytovatelů, kterým bylo vydáno rozhodnutí o registraci, a u poskytovatelů sociálních služeb krajská pobočka Úřadu práce; místní příslušnost se řídí podle

místa trvalého nebo hlášeného pobytu fyzické osoby nebo sídla právnické osoby, popřípadě podle umístění organizační složky zahraniční právnické osoby na území České republiky. Předmětem inspekce u poskytovatelů sociálních služeb je:

- a) plnění povinností poskytovatelů sociálních služeb,
- b) kvalita poskytovaných sociálních služeb.

Při plnění povinností poskytovatelů sociálních služeb je předmětem inspekce také posouzení, zda smlouva o poskytnutí sociální služby obsahuje náležitosti smlouvy a zda je výše úhrady sjednána v rámci výše úhrady stanovené. Inspekce se provádí vždy v místě poskytování sociálních služeb.

Inspekci v každém jednotlivém případě provádí inspekční tým. V zájmu odborného posouzení věci mohou být k účasti na inspekci přizváni specializovaní odborníci. Poskytovatel sociálních služeb je povinen umožnit členům inspekčního týmu dotazovat se osob, kterým poskytuje sociální služby, na záležitosti související s poskytováním sociálních služeb, které jsou předmětem inspekce. Podmínkou přitom je, že osoba byla členem inspekčního týmu za účasti poskytovatele sociálních služeb poučena o možnosti odmítnout rozhovor a dala k rozhovoru souhlas. Krajská pobočka Úřadu práce je oprávněna ukládat poskytovateli sociálních služeb opatření k odstranění nedostatků zjištěných při inspekci. Poskytovatel sociálních služeb je povinen splnit uložená opatření ve lhůtě stanovené krajskou pobočkou Úřadu práce a podat písemnou zprávu o jejich plnění, pokud si ji krajská pobočka Úřadu práce vyžádá. Po podání písemné zprávy o plnění uložených opatření lze provést následnou inspekci.

Kvalita sociálních služeb se při výkonu inspekce ověřuje pomocí standardů kvality sociálních služeb. Standardy kvality sociálních služeb jsou souborem kritérií, jejichž prostřednictvím je definována úroveň kvality poskytování sociálních služeb v oblasti personálního a provozního zabezpečení sociálních služeb a v oblasti vztahů mezi poskytovatelem a osobami. Plnění standardů kvality se hodnotí systémem bodů. Obsah jednotlivých standardů kvality a bodové hodnocení stanoví prováděcí právní předpis.²⁰

²⁰ Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů.

5 Závěr

Neziskové organizace působí téměř ve všech oblastech činnosti naší společnosti. Jejich velký přínos je v různorodosti a v širokém záběru aktivit. Řeší problémy dotýkající se vzdělání, zdravotní péče, péče o seniory, drogově závislé, ochrany lidských práv, sociálních služeb, ale i oblasti jejich financování. Přímý kontakt s osobami je zajišťován nejčastěji působením sociálních služeb. Jsou zaměřeny na cílové skupiny osob, které jsou ohroženy negativními vlivy svého prostředí nebo vyžadují soustavnou péči různého stupně potřeby. Přibývají i služby, které se přímo zaměřují na kategorii osob zdravotně i mentálně postižených.

Teoreticky zaměřená práce se v druhé části zabývala neziskovými organizacemi a sociálními službami. Toto téma je tak obsáhlé, že bylo možné dotknout se některých bodů jen velmi okrajově. Část kapitoly o sociálních službách zobrazila podrobněji jejich rozdělení a vnitřní organizaci.

Třetí část práce se věnovala charakteristice vybrané neziskové organizace a náplni její činnosti. Nadace Jana Pivečky ve Slavičíně se zabývá poskytováním služeb pro rodinu, děti a mládež v širokém rozsahu, proto nebylo možné popisovat podrobně její aktivity. Pozornost byla proto zaměřena na vnitřní organizaci nadace, vývoj a charakteristiku poskytovaných služeb. Část této kapitoly se podrobněji zabývala Nízkoprahovým zařízením pro děti a mládež KamPak?. Zde se zaměřila na přímou práci s uživateli a nejčastější typy jejich problémů. Součástí je také stručný přehled hospodaření.

Obecně prospěšná společnost při Nadaci Jana Pivečky stále vyhledává další možnosti rozšíření své činnosti. Jako jedna z možností se jeví rozšíření sociální služby nebo vznik služby nové. Teoretickým vytvořením platformy pro novou službu se proto zabývala poslední část práce. Pro vznik navrhované sociálně terapeutické dílny bylo nutné nejdříve zjistit potřebnost této služby a splnit podmínky registrace, ať se to týkalo hmotného zabezpečení, zajištění základní činnosti nebo personálního obsazení. V reálné podobě je vytvoření nové služby velmi náročné jak časově, tak i finančně. Teoretickým vytvořením platformy pro vznik nové sociálně terapeutické dílny byl splněn cíl této práce. V průběhu příprav k práci se podařilo alespoň částečně proniknout do dané problematiky a nabyté zkušenosti by mohly být zúročeny v budoucím zaměstnání.

Při realizaci této práce byly čerpány materiály z doporučené odborné literatury, z dostupných podkladů a výročních zpráv obecně prospěšné společnosti a z www stránek, např. článků a zákonů.

Seznam použité literatury

Knižní publikace

- 1) BOUKAL, P. a kol. *Fundraising pro neziskové organizace*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, a. s., 2013. 264 s. ISBN 978-80-247-4487-2
- 2) KRÁLOVÁ, J.; RÁŽOVÁ E. *Sociální služby a příspěvek na péči k I. 7. 2012*. 4. aktualizované vyd. Olomouc: ANAG, 2012. 464 s. ISBN 978-80-7263-748-5.
- 3) MATOUŠEK, O. a kol. *Sociální služby: legislativa, ekonomika, plánování, hodnocení*. 1. vyd. Praha: Portál, 2007. 184 stran, ISBN 978-80-7367-310-9.
- 4) REKTOŘÍK, J. a kol. *Organizace neziskového sektor: základy ekonomiky, teorie a řízení*. 3. aktualizované vyd. Praha: Ekopress, 2010. 188 s. ISBN 80-861 19-41-6.
- 5) STEJSKAL, J.; KUVÍKOVÁ, H.; MAŽÁTKOVÁ, K. *Neziskové organizace - vybrané problémy ekonomiky*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2012. 172 s. ISBN 978-80-7357-973-9.

Internetové zdroje

- 1) *Projekt: K naplnění předpokladů pro výkon činnosti v sociálních službách*. [cit. 8. 4. 2014]. Dostupný z WWW: <http://granty.vsers.cz/dokument/Socialni%20politika.pdf>
- 2) *Financování*. [cit. 9. 4. 2014]. Dostupný z WWW: <http://socialnipece.brno.cz/texty/8/financovani/>
- 3) *Nadace Jana Pivečky*. [cit. 30. 4. 2014]. Dostupný z WWW: <http://www.pivecka.cz>
- 4) *Fundraising*. [cit. 18. 4. 2014]. **Mgr. Simona Kozáková**. Dostupný z WWW: <http://www.econ.muni.cz/~simona/skola/marketing/1fundraising.html>
- 5) *Statistická ročenka z oblasti práce a sociálních věcí 2012*. [cit. 15. 5. 2014]. Dostupný z WWW: http://www.mpsv.cz/files/clanky/16366/rocenka_2012.pdf
- 6) *Statistická ročenka z oblasti práce a sociálních věcí 2011*. [cit. 15. 5. 2014]. Dostupný z WWW: http://www.mpsv.cz/files/clanky/13613/rocenka_2011.pdf
- 7) *Statistická ročenka z oblasti práce a sociálních věcí 2010*. [cit. 15. 5. 2014]. Dostupný z WWW: http://www.mpsv.cz/files/clanky/11544/rocenka_2010.pdf
- 8) *Statistická ročenka z oblasti práce a sociálních věcí 2009*. [cit. 15. 5. 2014]. Dostupný z WWW: http://www.mpsv.cz/files/clanky/9854/statisticka_rocenka_z_oblasti_prace_a_socialnich_veci_2009.pdf
- 9) *Statistická ročenka z oblasti práce a sociálních věcí 2008*. [cit. 15. 5. 2014]. Dostupný z WWW: http://www.mpsv.cz/files/clanky/7870/rocenka_2008b.pdf

Interní zdroje

- 1) Výroční zpráva za rok 2009; Vzdělávací, sociální a kulturní středisko při nadaci Jana Pivečky, o. p. s.
- 2) Výroční zpráva za rok 2010; Vzdělávací, sociální a kulturní středisko při nadaci Jana Pivečky, o. p. s.
- 3) Výroční zpráva za rok 2011; Vzdělávací, sociální a kulturní středisko při nadaci Jana Pivečky, o. p. s.
- 4) Výroční zpráva za rok 2012; Vzdělávací, sociální a kulturní středisko při nadaci Jana Pivečky, o. p. s.
- 5) Výroční zpráva za rok 2013; Vzdělávací, sociální a kulturní středisko při nadaci Jana Pivečky, o. p. s.

Právní předpisy

- 1) Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.
- 2) Zákon č. 90/2012 Sb., zákon o obchodních korporacích, ve znění pozdějších předpisů.
- 3) Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů.
- 4) Zákon č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech a o změně nebo doplnění některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.
- 5) Zákon ČNR č. 576/1990 Sb., o pravidlech hospodaření s rozpočtovými prostředky České republiky a obcí v České republice (rozpočtová pravidla republiky), ve znění pozdějších předpisů.

Seznam zkratek

ČNR – Česká národní rada

ČR – Česká republika

ČSÚ - Český statistický úřad

DD – dětský domov

DVD – digital versatile disc, video

ESF - Evropské sociální fondy

EU – Evropská unie

FO – fyzická osoba

IS PEPA – interní software PEPA

MPSV - Ministerstvo práce a sociálních věcí

MÚ – městský úřad

NJP – Nadace Jana Pivečky

NNO – nestátní nezisková organizace

NZDM – Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež

o.p.s. – obecně prospěšná společnost

ORP – Odbor regionální politiky

OSPOD – orgán sociálně právní ochrany dětí

PC – personal computer, osobní počítač

PO – právnická osoba

ŘP – řidičský průkaz

SOU – Střední odborné učiliště

SPOD – sociálně právní ochrana dětí

SŠ – střední škola

THC – tetrahydrocannabinol, marihuana

z s. – zapsaný spolek

ZŠ – základní škola

Seznam tabulek

Tab. 2.1 - Vývoj nákladů na sociální služby podle základního členění 2011 – 2012 (v tis. Kč)

Tab. 2.2 - Vývoj počtu sociálních pracovníků v zařízeních sociálních služeb

Tab. 3.1 - Personální obsazení NZDM KamPak? v roce 2009-2013

Tab. 3.2 - Počet uživatelů a zájemců o služby

Tab. 3.3 - Složení uživatelů služby podle pohlaví

Tab. 3.4 - Složení uživatelů podle věku

Tab. 3.5 - Počet kontaktů a intervencí uživatelů služeb

Tab. 3.6 - Hospodaření o.p.s. v letech 2009 – 2012 (v tis. Kč)

Tab. 3.7 - Struktura celkových nákladů 2009 – 2012 (v tis. Kč)

Tab. 3.8 - Struktura celkových výnosů za období 2009 – 2012 (v tis. Kč)

Tab. 4.1 - Počet žáků základních škol praktických a pomocných za rok 2012-2013

Tab. 4.2 - Počet žáků v oborech výuky

Tab. 4.3 - Rozčlenění firem podle počtu zaměstnanců

Tab. 4.4 - Ochota zaměstnávat zdravotně znevýhodněné

Tab. 4.5 - Provozní doba zařízení

Tab. 4.6 - Finanční plán sociálně terapeutické dílny na 1 rok

Tab. 4.7 - Krytí rozpočtu sociálně terapeutické dílny

Seznam grafů

Graf č. 3.1 – Procentní vyjádření průměrného počtu mužů a žen (v %)

Graf č. 3.2 – Vyjádření průměrného počtu uživatelů služeb (v %)

Graf č. 3.3 – Počet kontaktů a intervencí uživatelů služeb

Graf č. 3.4 – Hlavní typy problémů řešených v NZDM KamPak? v roce 2010 (v %)

Graf č. 3.5 – Procentní podíl jednotlivých výnosů na celkových výnosech v roce 2009 (v %)

Graf č. 3.6 – Procentní podíl jednotlivých výnosů na celkových výnosech v roce 2010 (v %)

Graf č. 3.7 – Procentní podíl jednotlivých výnosů na celkových výnosech v roce 2011 (v %)

Graf č. 3.8 – Procentní podíl jednotlivých výnosů na celkových výnosech v roce 2012 (v %)

Graf č. 3.9 – Procentní podíl jednotlivých výnosů na celkových výnosech v roce 2013 (v %)

Seznam obrázků

Obr. č. 1 Korporace

Obr. č. 2 Fundace

Prohlášení o využití výsledků diplomové práce

Prohlašuji, že

- jsem byla seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, diplomovou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že diplomová práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího diplomové práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o diplomové práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, diplomovou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 14. 7. 2014

Jana Hlaváčková

jméno a příjmení studenta

Seznam příloh

Příloha č. 1: Spolek a sociální družstvo

Příloha č. 2: Formy poskytování sociálních služeb

Příloha č. 3: Základní členění sociálních služeb

Příloha č. 4: Obecně prospěšná společnost, nadace, nadační fond a ústav

Příloha č. 5: Logo Nadace Jana Pivečky „Nikdy se nevzdávej“

Příloha č. 6: Výroční zpráva 2009 – finanční zpráva o hospodaření organizace, II. část, Vzdělávací, sociální a kulturní středisko při Nadaci Jana Pivečky, o.p.s. v roce 2009

Příloha č. 7: Výroční zpráva 2010 – finanční zpráva o hospodaření organizace, II. část, Vzdělávací, sociální a kulturní středisko při Nadaci Jana Pivečky, o.p.s. v roce 2010

Příloha č. 8: Výroční zpráva 2011 – finanční zpráva o hospodaření organizace, II. část, Vzdělávací, sociální a kulturní středisko při Nadaci Jana Pivečky, o.p.s. v roce 2011

Příloha č. 9: Výroční zpráva 2012 – finanční zpráva o hospodaření organizace, II. část, Vzdělávací, sociální a kulturní středisko při Nadaci Jana Pivečky, o.p.s. v roce 2012

Příloha č. 10: Výroční zpráva 2013 – finanční zpráva o hospodaření organizace, II. část, Vzdělávací, sociální a kulturní středisko při Nadaci Jana Pivečky, o.p.s. v roce 2013

Příloha č. 11: Zobrazení vztahu Nadace Jana Pivečky a poskytovaných sociálních služeb

Seznam příloh

Příloha č. 1: Spolek a sociální družstvo

Spolek a sociální družstvo

Od 1. ledna 2014 vstoupil v platnost nový Občanský zákoník a zákon o Obchodních korporacích, který nahrazuje dosud platný Obchodní zákoník. Změny těchto zákonů se týkají také neziskových organizací. Od 1. 1. 2014 tedy přestávají existovat občanská sdružení a místo nich se zavádí právní forma - zapsaný spolek. Spolky se tak stávají podmnožinou korporací. Dosavadní občanská sdružení musí do tří let provést nutné úpravy dokumentů a vnitřní právní úpravy, nebo se transformovat na novou formu ústav či sociální družstvo. Tyto změny upravuje nový občanský zákoník, zákon č. 89/2012 Sb. a související právní předpisy.

Hlavní činnost spolku

Hlavní činností spolku může být jen uspokojování a ochrana těch zájmů, k jejichž naplňování je spolek založen. Podnikání nebo jiná výdělečná činnost hlavní činností spolku být nemůže.

Vedle hlavní činnosti může spolek vyvíjet též vedlejší hospodářskou činnost spočívající v podnikání nebo jiné výdělečné činnosti, je-li její účel v podpoře hlavní činnosti nebo v hospodárném využití spolkového majetku.

Zisk z činnosti spolku lze použít pouze pro spolkovou činnost včetně správy spolku.

Spolek mohou založit alespoň tři osoby jako samosprávný a dobrovolný svazek, shodnou-li se na stanovách, které obsahují minimálně

- název a sídlo spolku,
- účel spolku,
- práva a povinnosti členů vůči spolku, popřípadě určení způsobu, jak jim budou práva a povinnosti vznikat,
- určení statutárního orgánu.

Stanovy mohou taktéž založit pobočný spolek jako organizační jednotku a vymezit jeho práva i povinnosti. Stanovy musí být uloženy v sídle spolku v plném znění. Spolek lze založit usnesením ustavující schůze, kdy svolavatel vypracuje návrh stanov a svolává další zájemce o založení spolku, kontroluje také správnost a úplnost listiny přítomných, navrhuje pravidla pro jednání a volbu předsedajícího. Jsou-li tedy přítomny alespoň tři osoby, mohou schválit stanovy.

Spolek vzniká dnem zápisu do veřejného rejstříku.

Návrh na zápis spolku do veřejného rejstříku podávají zakladatelé nebo osoba určená ustavující schůzí.

Není-li spolek do veřejného rejstříku zapsán do třiceti dnů od podání návrhu na zápis a není-li v této lhůtě ani vydáno rozhodnutí o odmítnutí zápisu, považuje se spolek za zapsaný do veřejného rejstříku třicátým dnem od podání návrhu.

Pobočný spolek se odvozuje od právní osobnosti hlavního spolku a vzniká podobně. Stejně tak jako hlavní spolek nabývá i pozbývá statusu veřejné prospěšnosti. Při zániku spolku zaniká hlavní spolek jako poslední.

Členství ve spolku

O přijetí člena rozhoduje nejvyšší orgán spolku, je-li členem právnická osoba, zastupuje ji statutární orgán. Členství ve spolku nepřechází z osoby na právního zástupce. Člen je dobrovolně vázán stanovami. Stanovy určují výši a splatnost členského příspěvku, rozhodují také o způsobu vedení seznamu členů. Členství ve spolku zaniká vystoupením, vyloučením nebo např. pro neplacení členských příspěvků, nebo vážným porušením povinností vyplývajících z členství. O vyloučení rozhoduje statutární orgán po projednání písemné formy návrhu na vyloučení podané kterýmkoli členem spolku. Člen, proti kterému je návrh podán, může žádat přezkoumání vyloučení rozhodčí komisí, případně navrhnout, aby o platnosti či neplatnosti vyloučení rozhodl soud.

Organizace spolku

Orgány spolku jsou statutární orgán a nejvyšší orgán, případně kontrolní komise, rozhodčí komise a další orgány určené ve stanovách. Stanovy mohou orgány spolku pojmenovat libovolně, nevzbudí-li tím klamný dojem o jejich povaze.

Jak je zřejmé, stanovy jsou velmi důležité, protože určují formální rámec existence celého spolku. Neurčují-li jinak, je funkční období členů volených orgánů spolku pětileté, členové volených orgánů, jejichž počet klesl pod polovinu, mohou povolat náhradní členy do nejbližšího zasedání orgánu s možností volby, zřizují kontrolní a revizní komisi, svolávají kolektivní orgány spolku k zasedání a rozhodování, rozhodují taktéž o ustanovení členské

schůze, která je nejvyšším orgánem spolku. Do její působnosti tedy náleží určit hlavní zaměření činnosti spolku, rozhodovat o změně stanov, schvalovat výsledky hospodaření spolku, hodnotit činnost jiných orgánů spolku, případně jejich členů, a rozhodovat o přeměně nebo o zrušení spolku.

Členskou schůzi svolává statutární orgán spolku nejméně jedenkrát ročně nejméně třicet dnů před jejím konáním s udáním místa, času a pořadu zasedání tak, aby účast na ní co nejméně omezovala možnosti členů spolku. Schůze se může zúčastnit každý člen spolku, jeho hlas je platný při usnášení se. Členská schůze je schopná usnášet se pouze za přítomnosti většiny členů spolku, kdy je nutná většina hlasů přítomných členů. Ze zasedání členské schůze se vyhotovuje zápis. Stanovy mohou také umožnit zasedání dílčích členských schůzí nebo shromáždění volených delegátů. Pokud členská schůze není schopna se usnášet, bývá svoláno náhradní zasedání. Nesouhlasí-li kterýkoli člen s rozhodnutím orgánu spolku, může navrhnout soudu, aby rozhodl o jeho neplatnosti.

Kontrolní a rozhodčí komise

Obě tyto komise musí mít alespoň tři členy, které volí a odvolává členská schůze nebo statutární orgán. Členství v těchto komisích se neslučuje s funkcí likvidátora spolku ani se členstvím ve statutárním orgánu.

Kontrolní komise dohlíží na řádné vedení záležitostí a činností spolku, rozhodčí komise se věnuje sporným záležitostem náležejícím do působnosti spolkové samosprávy. Nejčastěji se jedná o spory o placení členských příspěvků a o rozhodnutí o vyloučení člena spolku.

Zrušení spolku

Zrušení spolku lze provést likvidací spolku, fúzí spolků, nebo rozdělením spolku. Likvidace spolku proběhne vždy soudní cestou. Důvodem pro tento typ zrušení bývá:

- a) činnost zakázaná, která se týká zejména omezování práv jiných osob pro jejich národnost, pohlaví, rasu, původ, náboženské vyznání či politické smýšlení. Za vážný důvod se považuje také podpora nenávisti a násilí,
- b) činnost v rozporu s hlavní činností spolku, což znamená, že podnikání ani jiná výdělečná činnost nemůže být hlavní činností spolku. Produkt vedlejší hospodářské činnosti musí být využit pouze ve prospěch spolku,
- c) nutí třetí osoby k členství ve spolku,

d) brání členům ze spolku vystoupit.

Likvidátor spolku bývá určen soudní cestou. Vždy musí vyhotovit soupis jmění a zpeněží likvidační podstatu pouze v rozsahu nezbytném pro uhrazení dluhů. Má-li spolek status veřejné prospěšnosti, musí být likvidační zůstatek použit k veřejně prospěšné činnosti. Pokud to není možné, nabídne likvidační zůstatek spolku s podobným zaměřením, případně obci nebo kraji.

Fúze spolku

Zúčastněné spolky uzavírají smlouvu o fúzi, kterou předkládají členské schůzi ke schválení. Musí obsahovat:

- a) návrh smlouvy o fúzi,
- b) stanovy nástupnického spolku,
- c) výkaz majetku a závazků všech zúčastněných spolků ne starších než šest měsíců,
- d) zprávu vysvětlující hospodářské i právní důvody a důsledky fúze, je-li její vyhotovení nutné.

Všechny zúčastněné spolky podávají návrh na zápis fúze do veřejného rejstříku společně a po zápisu nelze smlouvu zrušit.

Rozdělení spolku

Stejně tak jako při rozdělení fúzí, je i zde nutné uzavřít smlouvu o rozdělení, která musí obsahovat alespoň:

- a) údaje o názvu, sídle a identifikující údaj zúčastněných spolků s uvedením, který spolek je zanikající a které jsou nástupnické,
- b) určení, jaký majetek a dluhy zanikajícího spolku přejímají nástupnické spolky,
- c) určení, kteří zaměstnanci zanikajícího spolku se stávají zaměstnanci jednotlivých nástupnických spolků,
- d) rozhodný den.

Rozdělení spolku je tedy možné provést buď

- a) sloučením s jiným spolkem nebo,
- b) založením nových spolků.

Pravidla pro vypracování smlouvy i o zasedání členské schůze se v podstatě nemění, stejně tak i o zápisu do veřejného rejstříku.²¹

Sociální družstvo

Sociálním družstvem je družstvo, které soustavně vyvíjí obecně prospěšné činnosti směřující na podporu sociální soudržnosti za účelem pracovní a sociální integrace znevýhodněných osob do společnosti s přednostním uspokojováním místních potřeb a využíváním místních zdrojů podle místa sídla a působnosti sociálního družstva, zejména v oblasti vytváření pracovních příležitostí, sociálních služeb a zdravotní péče, vzdělávání, bydlení a trvale udržitelného rozvoje.

Název firmy musí v názvu nést označení „sociální družstvo“. Sociální družstvo nesmí změnit předmět své činnosti a jeho přeměna je možná opět jen na sociální družstvo. Pokud sociální družstvo vyvíjí obecně prospěšné činnosti pro znevýhodněné osoby pouze uspokojováním jejich bytových potřeb, musí být tyto osoby současně jeho členy.

Stanovy sociálního družstva obsahují

- cíle a podmínky činnosti sociálního družstva v souladu s jeho sociálně začleňovací funkcí a podporou místního rozvoje,
- podrobnější podmínky nakládání se ziskem v souladu s účelem činnosti sociálního družstva.

Fyzická osoba může být členem sociálního družstva, jen:

- vykonává-li pro sociální družstvo práci na základě pracovního poměru,
- vykonává-li pro sociální družstvo práci bez nároku na odměnu mimo rámec pracovního poměru na základě dobrovolnosti, nebo
- jsou-li jí poskytovány služby v rámci obecně prospěšné činnosti sociálního družstva.

Omezení hospodaření sociálního družstva

Sociální družstvo nesmí:

- emitovat dluhopisy,
- zajišťovat splnění povinností jiných osob,

²¹ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

- být neomezeně ručícím společníkem obchodní společnosti nebo se přímo či nepřímo podílet na podnikání jiných osob, ledaže s tím členská schůze sociálního družstva vysloví předchozí souhlas,
- být stranou smlouvy o tichém společenství,
- převést, zastavit nebo propachtovat závod nebo pobočku nebo jejich část; to neplatí, je-li druhou smluvní stranou jiné sociální družstvo.

Sociální družstvo může, připouští-li to stanovy, rozdělit nejvýše 33 % svého disponibilního zisku mezi své členy. K rozdělení části disponibilního zisku lze přistoupit až poté, co z této části sociální družstvo doplní rezervní fond a ostatní fondy tvořené ze zisku, byly-li zřízeny.

Vypořádací podíl je roven splněné vkladové povinnosti k členskému vkladu. Nedosáhne-li výše vlastního kapitálu družstva jeho základního kapitálu, vypořádací podíl se poměrně sníží. Lhůta pro vyplacení vypořádacího podílu činí 1 rok ode dne zániku členství v sociálním družstvu, neurčují-li stanovy lhůtu kratší. Zánikem členství zaniká i právo sociálního družstva na splnění vkladové povinnosti.

Členská schůze sociálního družstva

- každý člen sociálního družstva má při hlasování na členské schůzi 1 hlas,
- stanovy mohou určit, že člen, který je FO, může mít až 10 % všech hlasů v sociálním družstvu a člen, který je PO, může mít až 25 % všech hlasů v sociálním družstvu,
- v sociálním družstvu uspokojujícím pouze bytové potřeby svých členů má každý člen vždy 1 hlas,
- v sociálním družstvu se zakazuje rozhodovat na dílčích členských schůzích,
- v sociálním družstvu se zakazuje zřídit shromáždění delegátů.

Zrušení a zánik sociálního družstva

Likvidační zůstatek po uspokojení práv členů na výplatu podílu na likvidačním zůstatku případně podle rozhodnutí členské schůze jinému sociálnímu družstvu, pokud s tím jeho členská schůze souhlasí. Pokud není žádné sociální družstvo, které by likvidační zůstatek přijalo, případně obci, v níž má zanikající sociální družstvo své sídlo. Jiný způsob naložení s likvidačním zůstatkem není přípustný.

- 1) podíl na likvidačním zůstatku je roven splněné vkladové povinnosti k členskému vkladu,
- 2) podíl na likvidačním zůstatku se vyplácí v penězích,
- 3) nelze-li práva všech členů uspokojit zcela, uspokojí se poměrně.

Soud může zrušit sociální družstvo a nařídit jeho likvidaci, pokud provozuje činnost, která je v rozporu s jeho hlavním zaměřením nebo pokud nakládá se ziskem jinak, než je stanoveno.²²

²² Zákon č. 90/2012 Sb., zákon o obchodních korporacích, ve znění pozdějších předpisů.

Příloha č. 2: Formy poskytování sociálních služeb

Formy poskytování sociálních služeb

Sociální služby se poskytují jako služby pobytové, ambulantní nebo terénní. Pobytovými službami se rozumí služby spojené s ubytováním v zařízeních sociálních služeb. Ambulantními službami se rozumí služby, za kterými osoba dochází nebo je doprovázena nebo dopravována do zařízení sociálních služeb a součástí služby není ubytování. Terénními službami se rozumí služby, které jsou osobě poskytovány v jejím přirozeném sociálním prostředí.

Zařízení sociálních služeb

Pro poskytování sociálních služeb se zřizují tato zařízení sociálních služeb:

- a) centra denních služeb,
- b) denní stacionáře,
- c) týdenní stacionáře,
- d) domovy pro osoby se zdravotním postižením,
- e) domovy pro seniory,
- f) domovy se zvláštním režimem,
- g) chráněné bydlení,
- h) azylové domy,
- i) domy na půl cesty,
- j) zařízení pro krizovou pomoc,
- k) nízkoprahová denní centra,
- l) nízkoprahová zařízení pro děti a mládež,
- m) noclehárny,
- n) terapeutické komunity,
- o) sociální poradny,
- p) sociálně terapeutické dílny,
- q) centra sociálně rehabilitačních služeb,
- r) pracoviště rané péče,
- s) intervenční centra,
- t) zařízení následné péče.

Kombinací zařízení sociálních služeb lze zřizovat mezigenerační a integrovaná centra.

Základní činnosti při poskytování sociálních služeb

Základními činnostmi při poskytování sociálních služeb jsou:

- a) pomoc při zvládání běžných úkonů péče o vlastní osobu,
- b) pomoc při osobní hygieně nebo poskytnutí podmínek pro osobní hygienu,
- c) poskytnutí stravy nebo pomoc při zajištění stravy,
- d) poskytnutí ubytování, popřípadě přenocování,
- e) pomoc při zajištění chodu domácnosti,
- f) výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti,
- g) základní sociální poradenství,
- h) zprostředkování kontaktu se společenským prostředím,
- i) sociálně terapeutické činnosti,
- j) pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí,
- k) telefonická krizová pomoc,
- l) nácvik dovedností pro zvládání péče o vlastní osobu, soběstačnosti a dalších činností vedoucích k sociálnímu začlenění,
- m) podpora vytváření a zdokonalování základních pracovních návyků a dovedností.

Základní činnosti uvedené u jednotlivých druhů sociálních služeb jsou poskytovatelé sociálních služeb povinni vždy zajistit. Fakultativně mohou být při poskytování sociálních služeb zajišťovány další činnosti.

Příloha č. 3: Základní členění sociálních služeb

Základní členění sociálních služeb

Sociální poradenství

Služba obsahuje zprostředkování kontaktu se společenským prostředím, sociálně terapeutické činnosti, pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí.

Sociální poradenství zahrnuje

- **základní sociální poradenství** - poskytuje osobám potřebné informace přispívající k řešení jejich nepříznivé sociální situace, poskytovatelé sociálních služeb jsou vždy povinni tuto činnost zajistit,
- **odborné sociální poradenství** - je poskytováno se zaměřením na potřeby jednotlivých okruhů sociálních skupin osob v občanských poradnách, manželských a rodinných poradnách, poradnách pro seniory, poradnách pro osoby se zdravotním postižením, poradnách pro oběti trestných činů a domácího násilí a ve speciálních lůžkových zdravotnických zařízeních hospicového typu; zahrnuje též sociální práci s osobami, jejichž způsob života může vést ke konfliktu se společností.

Služby sociální péče

Služby sociální péče napomáhají osobám zajistit jejich fyzickou a psychickou soběstačnost, s cílem umožnit jim v nejvyšší možné míře zapojení do běžného života společnosti, a v případech, kdy toto vylučuje jejich stav, zajistit jim důstojné prostředí a zacházení. Každý má právo na poskytování služeb sociální péče v nejméně omezujícím prostředí.

- **osobní asistence** je terénní služba poskytovaná osobám, které mají sníženou soběstačnost z důvodu věku, chronického onemocnění nebo zdravotního postižení, jejichž situace vyžaduje pomoc jiné fyzické osoby. Služba se poskytuje bez časového omezení, v přirozeném sociálním prostředí osob a při činnostech, které osoba potřebuje,
- **pečovatelská služba** je terénní nebo ambulantní služba poskytovaná osobám, které mají sníženou soběstačnost z důvodu věku, chronického onemocnění nebo zdravotního postižení, a rodinám s dětmi, jejichž situace vyžaduje pomoc jiné fyzické osoby,
- **tísňová péče** je terénní služba, kterou se poskytuje nepřetržitá distanční hlasová a elektronická komunikace s osobami vystavenými stálému vysokému riziku ohrožení zdraví nebo života v případě náhlého zhoršení jejich zdravotního stavu nebo schopností,

- **průvodcovské a předčitatelské služby** jsou terénní nebo ambulantní služby poskytované osobám, jejichž schopnosti jsou sníženy z důvodu věku nebo zdravotního postižení v oblasti orientace nebo komunikace, a napomáhá jim osobně si vyřídit vlastní záležitosti,
- **podpora samostatného bydlení** je terénní služba poskytovaná osobám, které mají sníženou soběstačnost z důvodu zdravotního postižení nebo chronického onemocnění, včetně duševního onemocnění, jejichž situace vyžaduje pomoc jiné fyzické osoby,
- **odlehčovací služby** jsou terénní, ambulantní nebo pobytové služby poskytované osobám, které mají sníženou soběstačnost z důvodu věku, chronického onemocnění nebo zdravotního postižení, o které je jinak pečováno v jejich přirozeném sociálním prostředí; cílem služby je umožnit pečující fyzické osobě nezbytný odpočinek,
- **centra denních služeb** poskytují ambulantní služby osobám, které mají sníženou soběstačnost z důvodu věku, chronického onemocnění nebo zdravotního postižení, jejichž situace vyžaduje pomoc jiné fyzické osoby,
- **denní stacionáře** poskytují ambulantní služby osobám, které mají sníženou soběstačnost z důvodu věku nebo zdravotního postižení, a osobám s chronickým duševním onemocněním, jejichž situace vyžaduje pravidelnou pomoc jiné fyzické osoby,
- **týdenní stacionáře** poskytují pobytové služby osobám, které mají sníženou soběstačnost z důvodu věku nebo zdravotního postižení, a osobám s chronickým duševním onemocněním, jejichž situace vyžaduje pravidelnou pomoc jiné fyzické osoby,
- **domovy pro osoby se zdravotním postižením** poskytují pobytové služby osobám, které mají sníženou soběstačnost z důvodu zdravotního postižení, jejichž situace vyžaduje pravidelnou pomoc jiné fyzické osoby,
- **domovy pro seniory** poskytují pobytové služby osobám, které mají sníženou soběstačnost zejména z důvodu věku, jejichž situace vyžaduje pravidelnou pomoc jiné fyzické osoby,
- **domovy se zvláštním režimem** poskytují pobytové služby osobám, které mají sníženou soběstačnost z důvodu chronického duševního onemocnění nebo závislosti na návykových látkách, a osobám se stařeckou, Alzheimerovou demencí a ostatními typy demencí, které mají sníženou soběstačnost z důvodu těchto onemocnění, jejichž situace vyžaduje pravidelnou pomoc jiné fyzické osoby. Režim v těchto zařízeních při poskytování sociálních služeb je přizpůsoben specifickým potřebám těchto osob,
- **chráněné bydlení** je pobytová služba poskytovaná osobám, které mají sníženou soběstačnost z důvodu zdravotního postižení nebo chronického onemocnění, včetně duševního onemocnění, jejichž situace vyžaduje pomoc jiné fyzické osoby. Chráněné bydlení má formu skupinového, popřípadě individuálního bydlení,

- **zdravotnická zařízení lůžkové péče** poskytují pobytové sociální služby osobám, které již nevyžadují lůžkovou péči, ale vzhledem ke svému zdravotnímu stavu nejsou schopny se obejít bez pomoci jiné fyzické osoby a nemohou být proto propuštěny ze zdravotnického zařízení lůžkové péče do doby, než jim je zabezpečena pomoc osobou blízkou nebo jinou fyzickou osobou nebo zajištěno poskytování terénních nebo ambulantních sociálních služeb anebo pobytových sociálních služeb v zařízeních sociálních služeb.

Služby sociální prevence

Služby sociální prevence napomáhají zabránit sociálnímu vyloučení osob, které jsou tímto ohroženy pro krizovou sociální situaci, životní návyky a způsob života vedoucí ke konfliktu se společností, sociálně znevýhodňující prostředí a ohrožení práv a oprávněných zájmů trestnou činností jiné fyzické osoby. Cílem služeb sociální prevence je napomáhat osobám k překonání jejich nepříznivé sociální situace a chránit společnost před vznikem a šířením nežádoucích společenských jevů.

- **raná péče** je terénní služba, popřípadě doplněná ambulantní formou služby, služba poskytovaná dítěti a rodičům dítěte ve věku do 7 let, které je zdravotně postižené, nebo jehož vývoj je ohrožen v důsledku nepříznivého zdravotního stavu. Služba je zaměřena na podporu rodiny a podporu vývoje dítěte s ohledem na jeho specifické potřeby,

- **služba telefonické krizové pomoci** je terénní služba poskytovaná na přechodnou dobu osobám, které se nacházejí v situaci ohrožení zdraví nebo života nebo v jiné obtížné životní situaci, kterou přechodně nemohou řešit vlastními silami,

- **tlumočnické služby** jsou terénní, popřípadě ambulantní služby poskytované osobám s poruchami komunikace způsobenými především smyslovým postižením, které zamezuje běžné komunikaci s okolím bez pomoci jiné fyzické osoby,

- **azylové domy** poskytují pobytové služby na přechodnou dobu osobám v nepříznivé sociální situaci spojené se ztrátou bydlení,

- **domy na půl cesty** poskytují pobytové služby zpravidla pro osoby do 26 let věku, které po dosažení zletilosti opouštějí školská zařízení pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy, popřípadě pro osoby z jiných zařízení pro péči o děti a mládež, a pro osoby, které jsou propuštěny z výkonu trestu odnětí svobody nebo ochranné léčby. Způsob poskytování sociálních služeb v těchto zařízeních je přizpůsoben specifickým potřebám těchto osob,

- **kontaktní centra** jsou nízkoprahová zařízení poskytující ambulantní, popřípadě terénní služby osobám ohroženým závislostí na návykových látkách. Cílem služby je snižování sociálních a zdravotních rizik spojených se zneužíváním návykových látek,
- **krizová pomoc** je terénní, ambulantní nebo pobytová služba na přechodnou dobu poskytovaná osobám, které se nacházejí v situaci ohrožení zdraví nebo života, kdy přechodně nemohou řešit svoji nepříznivou sociální situaci vlastními silami,
- na základě **vykázání ze společného obydlí** je osobě ohrožené násilným chováním vykázané osoby nabídnuta pomoc nejpozději do 48 hodin od doručení kopie úředního záznamu o vykázání intervenčnímu centru. Pomoc intervenčního centra může být poskytnuta rovněž na základě žádosti osoby ohrožené násilným chováním jiné osoby obývající s ní společné obydlí nebo i bez takového podnětu, a to bezodkladně poté, co se intervenční centrum o ohrožení osoby násilným chováním dozví. Sociální služby v intervenčním centru jsou poskytovány jako služby ambulantní, terénní nebo pobytové,
- **nízkoprahová denní centra** poskytují ambulantní, popřípadě terénní služby pro osoby bez přístřeší,
- **nízkoprahová zařízení pro děti a mládež** poskytují ambulantní, popřípadě terénní služby dětem ve věku od 6 do 26 let ohroženým společensky nežádoucími jevy. Cílem služby je zlepšit kvalitu jejich života předcházením nebo snížením sociálních a zdravotních rizik souvisejících se způsobem jejich života, umožnit jim lépe se orientovat v jejich sociálním prostředí a vytvářet podmínky k řešení jejich nepříznivé sociální situace. Služba může být poskytována osobám anonymně,
- **noclehárny** poskytují ambulantní služby osobám bez přístřeší, které mají zájem o využití hygienického zařízení a přenocování,
- **služby následné péče** jsou ambulantní nebo pobytové služby poskytované osobám s chronickým duševním onemocněním a osobám závislým na návykových látkách, které absolvovaly lůžkovou péči ve zdravotnickém zařízení, absolvovaly ambulantní léčbu nebo se jí podrobují, nebo osobám, které abstínují,
- **sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi** jsou terénní, popřípadě ambulantní služby poskytované rodině s dítětem, u kterého je jeho vývoj ohrožen v důsledku dopadů dlouhodobě krizové sociální situace, kterou rodiče nedokáží sami bez pomoci překonat, a u kterého existují další rizika ohrožení jeho vývoje,
- **sociálně aktivizační služby** jsou ambulantní, popřípadě terénní služby poskytované osobám v důchodovém věku nebo osobám se zdravotním postižením ohroženým sociálním vyloučením,

- **sociálně terapeutické dílny** jsou ambulantní služby poskytované osobám se sníženou soběstačností z důvodu zdravotního postižení, které nejsou z tohoto důvodu umístitelné na otevřeném ani chráněném trhu práce. Jejich účelem je dlouhodobá a pravidelná podpora zdokonalování pracovních návyků a dovedností prostřednictvím sociálně pracovní terapie,
- **terapeutické komunity** poskytují pobytové služby i na přechodnou dobu pro osoby závislé na návykových látkách nebo osoby s chronickým duševním onemocněním, které mají zájem o začlenění do běžného života,
- **terénní programy** jsou terénní služby poskytované osobám, které vedou rizikový způsob života nebo jsou tímto způsobem života ohroženy. Služba je určena pro problémové skupiny osob, uživatele návykových látek nebo omamných psychotropních látek, osoby bez přístřeší, osoby žijící v sociálně vyloučených komunitách a jiné sociálně ohrožené skupiny. Cílem služby je tyto osoby vyhledávat a minimalizovat rizika jejich způsobu života. Služba může být osobám poskytována anonymně,
- **sociální rehabilitace** je soubor specifických činností směřujících k dosažení samostatnosti, nezávislosti a soběstačnosti osob, a to rozvojem jejich specifických schopností a dovedností, posilováním návyků a nácvikem výkonu běžných, pro samostatný život nezbytných činností alternativním způsobem využívajícím zachovaných schopností, potenciálů a kompetencí. Sociální rehabilitace se poskytuje formou terénních a ambulantních služeb, nebo formou pobytových služeb poskytovaných v centrech sociálně rehabilitačních služeb.²³

²³ Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů.

Příloha č. 4: Obecně prospěšná společnost, nadace, nadační fond a ústav

Obecně prospěšná společnost, nadace, nadační fond a ústav

Vymezení obecně prospěšné společnosti

Obecně prospěšná společnost je právnickou osobou, která:

- je založena podle tohoto zákona,
- poskytuje veřejnosti obecně prospěšné služby za předem stanovených a pro všechny uživatele stejných podmínek,
- její hospodářský výsledek (zisk) nesmí být použit ve prospěch zakladatelů, členů jejích orgánů nebo zaměstnanců a musí být použit na poskytování obecně prospěšných služeb, pro které byla obecně prospěšná společnost založena,
- název obecně prospěšné společnosti musí obsahovat označení "obecně prospěšná společnost" nebo jeho zkratku "o. p. s.". Jiné osoby nesmějí ve svém názvu nebo obchodním jménu toto označení používat.

Založení obecně prospěšné společnosti

Zakladatelem může být fyzická osoba, právnická osoba nebo Česká republika. Obecně prospěšná společnost se zakládá zakládací smlouvou podepsanou všemi zakladateli nebo zakládací listinou ve formě notářského zápisu.

Zakládací listina v podstatě vymezuje formální rámec dalšího fungování obecně prospěšné společnosti a dotýká se jak vymezení činnosti a druhu poskytovaných služeb, stanovení orgánů správy, tak i způsobu hospodaření.

Vznik obecně prospěšné společnosti

Obecně prospěšná společnost vzniká dnem zápisu do rejstříku obecně prospěšných společností. Návrh podává zakladatel současně s přiložením zakládací listiny do 90 dnů od založení obecně prospěšné společnosti. Do rejstříku se zapisuje název, sídlo a identifikační číslo obecně prospěšné společnosti; název, sídlo a identifikační číslo zakladatele, u fyzických osob jméno, rodné číslo a trvalý pobyt; jméno, rodné číslo a trvalý pobyt členů správní rady; způsob jednání správní rady; druh obecně prospěšných služeb; jméno, rodné číslo a trvalý pobyt členů dozorčí rady.

Zánik obecně prospěšné společnosti

Obecně prospěšná společnost zaniká dnem výmazu z rejstříku. Zániku obecně prospěšné společnosti předchází její zrušení s likvidací nebo bez likvidace. Likvidace se nevyžaduje, jde-li o zrušení obecně prospěšné společnosti sloučením, splynutím či rozdělením. Obecně prospěšná společnost se může sloučit nebo splynout jen s jinou obecně prospěšnou společností, rozdělit se může jen na jiné obecně prospěšné společnosti.

Likvidaci obecně prospěšné společnosti provede likvidátor jmenovaný správní radou. Ten zajistí formální průběh likvidace a další postup ke zpeněžení majetku pro nutné uhrazení závazků likvidované obecně prospěšné společnosti. Po uspokojení pohledávek věřitelů je likvidační zůstatek nabídnut bezúplatně obci, v níž obecně prospěšná společnost sídlí, a ta jej využije k zajištění služeb, pro jejichž poskytování byla původní obecně prospěšná společnost zřízena. Pokud obec majetek odmítne převzít, převede jej likvidátor krajskému úřadu taktéž k poskytování obecně prospěšných služeb.

Orgány obecně prospěšné společnosti

Orgány obecně prospěšné společnosti představuje správní rada, ředitel a dozorčí rada.

Správní rada je statutárním orgánem obecně prospěšné společnosti. Má nejméně tři a nejvýše 15 členů. Správní radu jmenuje zakladatel. Členem správní rady může být pouze bezúhonná fyzická osoba se způsobilostí k právním úkonům a nesmí být zaměstnancem této společnosti. Členství ve správní radě se neslučuje se členstvím v dozorčí radě téže společnosti a nenáleží mu odměna mimo náhrady výdajů. Funkční období členů je tříleté. Členové volí předsedu, který svolává a řídí jednání správní rady. Hlasovací právo členů je rovné a pro usnášení je nutná nadpoloviční většina členů. K rozhodování je nutný souhlas většiny přítomných členů. Správní rada zasedá dvakrát ročně a do její působnosti náleží:

- vydat ve lhůtě šesti měsíců ode dne vzniku obecně prospěšné společnosti statut,
- schvalovat změny zakládací listiny,
- rozhodovat o zrušení obecně prospěšné společnosti,
- dbát na zachovávání účelu, pro který byla obecně prospěšná společnost založena,
- schvalovat rozpočet a jeho změny,
- schvalovat roční uzávěrku a výroční zprávu,
- rozhodovat o předmětu a rozsahu doplňkových činností,
- jmenovat a odvolávat ředitele, dohlížet na jeho činnost a stanovit mu mzdu.

Členství ve správní radě zaniká uplynutím funkčního období, úmrtím, odstoupením nebo odvoláním. Na uvolněná místa členů správní jsou kooptováni noví členové na nejbližším zasedání správní rady.

Ředitel je jmenován a odvoláván správní radou. Může jím být pouze bezúhonná fyzická osoba způsobilá k právním úkonům. Nemůže být členem správní ani dozorčí rady, je však oprávněn účastnit se jednání správní rady. Řídí činnost obecně prospěšné společnosti a jedná jejím jménem, pokud není zakládací listinou určeno jinak.

Dozorčí rada je kontrolním orgánem obecně prospěšné společnosti. Dozorčí rada je ustanovena zakládací listinou a její zřízení je povinné, pokud je do majetku společnosti vložen majetek státu nebo obce. Dozorčí rada je tří až sedmičlenná. Členové rady volí předsedu, který svolává a řídí jednání dozorčí rady. Pro členství v dozorčí radě platí stejná ustanovení jako pro členství ve správní radě. Do působnosti dozorčí rady patří:

- dohlížet na to, aby obecně prospěšná společnost vyvíjela činnost v souladu se zákony a zakládací listinou,
- přezkoumávat roční účetní závěrku a výroční zprávy,
- podávat zprávu správní radě o výsledcích své kontrolní činnosti,
- kontrolovat účetní knihy a jiné doklady,
- podávat správní radě návrh na odvolání ředitele.

Členové dozorčí rady mají právo účastnit se jednání správní rady a musí jim být uděleno slovo, pokud o ně požádají. Dozorčí rada je povinna upozornit správní radu na porušení zákonů, ustanovení zakládací listiny nebo statutu, na nehospodárné postupy, popřípadě na další nedostatky v činnosti obecně prospěšné společnosti.²⁴

Nadace

Od 1. 1. 2014, kdy vstoupil v platnost nový Občanský zákoník, došlo rovněž k úpravě nadací a nadačních fondů. Občanský zákoník ruší zákon 227/1997 Sb. o nadacích a nadačních fondech a tyto se staly spolu s nově vytvořenou formou ústav podmnožinou fundací. Fundace je právnická osoba vytvořená majetkem vyčleněným k určitému účelu. Její činnost se váže na účel, k němuž byla zřízena. Vnitřní poměry fundace upravuje její statut. Ústavy by měly časem nahradit obecně prospěšné společnosti, protože zákon 248/1995 Sb. o obecně

²⁴ Zákon č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech a o změně nebo doplnění některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

prospěšných společnostech byl také k 1. 1. 2014 zrušen. Dosud fungující obecně prospěšné společnosti mohou existovat dále, nebo se transformovat na ústavy nebo sociální družstva.

Nadace se zakládá k trvalé službě společensky nebo hospodářsky užitečnému účelu. Účel nadace může být veřejně prospěšný, spočívá-li v podpoře obecného blaha, i dobročinný, spočívá-li v podpoře určitého okruhu osob určených jednotlivě či jinak. Zakazuje se založit nadaci za účelem podpory politických stran a hnutí nebo k výlučně výdělečným cílům. Plní-li nadace zakázaný účel, soud ji i bez návrhu zruší a nařídí její likvidaci.

Nadace může podnikat, pokud podnikání představuje pouhou vedlejší činnost a výtěžky podnikání slouží jen k podpoře jejího účelu; nadace však podnikat nesmí, pokud to zakladatel v nadační listině vyloučil. Za stejných podmínek může nadace převzít vedení obchodní společnosti. Nesmí být ani neomezeně ručícím společníkem obchodní společnosti.

Založení a vznik nadace

Nadace se zakládá nadační listinou nebo pořízením pro případ smrti. Nadační listina vyžaduje formu veřejné listiny a musí obsahovat:

- název a sídlo nadace,
- jméno zakladatele a jeho bydliště nebo sídlo,
- vymezení účelu, pro který se nadace zakládá,
- údaj o výši vkladu každého zakladatele,
- údaj o výši nadačního kapitálu,
- počet členů správní rady i jména a bydliště jejích prvních členů a údaj, jakým způsobem členové správní rady za nadaci jednají,
- počet členů dozorčí rady i jména a bydliště jejích prvních členů, případně, není-li dozorčí rada zřizována, jméno a bydliště prvního revizora,
- určení správce vkladů a
- podmínky pro poskytování nadačních příspěvků, případně okruh osob, jimž je lze poskytnout, nebo okruh činností, jež nadace může vzhledem k svému účelu vykonávat, anebo určení, že tyto náležitosti stanoví statut nadace.

Spolu s nadační listinou vydává nadace statut a uveřejní jej uložení do sbírky listin ve veřejném rejstříku. Statut upravuje způsob jednání orgánů nadace a podmínky pro poskytování nadačních příspěvků, případně též okruh osob, kterým je lze poskytovat.

Nadace vzniká dnem zápisu do veřejného rejstříku. Změna nadační listiny je možná pouze v takovém rozsahu, který zakladatel v nadační listině výslovně vyhradil pro sebe nebo některému z orgánů nadace. V nutných případech může zakladatel změnit nadační listinu za souhlasu správních orgánů, případně soudu. Týká se to nejčastěji změny sídla nebo účelu nadace.

Při založení nadace musí souhrnná výše vkladů alespoň 500 000 Kč. Vklad může být peněžitý nebo nepeněžitý za předpokladu trvalého výnosu, investiční cenné papíry, hmotný majetek oceněný znalcem.

Majetek nadace

Majetek nadace tvoří nadační jistina a ostatní majetek. Po vzniku nadace je možné rozmnožit jistinu nadačními dary nebo rozhodnutím o zvýšení nadačního kapitálu. Nadační kapitál je peněžní vyjádření nadační jistiny a jeho výše se zapisuje do veřejného rejstříku. Nadace používá svůj majetek v souladu s účelem uvedeným v nadační listině i ve statutu a za podmínek tam určených k poskytování nadačních příspěvků, k zajištění vlastní činnosti k naplnění svého účelu a k úhradě nákladů na zhodnocení nadační jistiny i nákladů na vlastní správu. O zvýšení nebo snížení nadačního kapitálu rozhoduje správní rada po předchozím souhlasu dozorčí rady, případně po provedení řádné účetní závěrky ověřené auditorem. Snížení kapitálu není přípustné pod zákonem stanovenou hranici nadační jistiny. Nadace může spravovat také přidružený fond. Jeho majetek eviduje odděleně od svého majetku a jeho výnosy nesmí být použity k politickým účelům. Nadační kapitál lze navýšit přijetím nadačního kapitálu nebo vlastních účelově vázaných zdrojů. Nadace účtuje odděleně o nadačních příspěvcích, o ostatních činnostech k naplnění účelu nadace a o nákladech na její správu. Do šesti měsíců od uplynutí předcházejícího účetního období sestaví výroční zprávu, která obsahuje účetní závěrku a přehled o veškeré činnosti nadace včetně zhodnocení této činnosti. **Musí obsahovat:**

- a) přehled o vlastním majetku a závazcích,
- b) u jednotlivých nadačních darů přehled o osobách, které poskytly nadační dar v hodnotě vyšší než 10 000 Kč,
- c) přehled o tom, jak byl majetek nadace použit,
- d) přehled o osobách, kterým byl poskytnut nadační příspěvek v hodnotě vyšší než 10 000 Kč,

- e) zhodnocení, zda nadace při svém hospodaření dodržela pravidla pro poskytování nadačních příspěvků a přehled nákladů na vlastní správu,
- f) zhodnocení základních údajů roční účetní závěrky a zprávu auditora, je-li nadace povinna mít účetní závěrku ověřenou auditorem.

Výroční zprávu nadace uveřejní do 30 dnů od schválení správní radou.

Orgány nadace

Orgány nadace představuje správní rada a dozorčí rada nebo revizor.

Správní rada je statutární orgán nadace, musí mít alespoň tři členy. Členem správní rady nemůže být zaměstnanec nadace ani člen dozorčí rady. Členy volí a odvolává správní rada. Funkční období člena je pětileté a může být volen opakovaně.

Dozorčí rada

Dozorčí rada je kontrolní a revizní orgán nadace a má také alespoň tři členy. Musí být zřízena, dosahuje-li nadační kapitál výše alespoň desetkrát vyšší, než je státem stanovená základní jistina. Členem dozorčí rady nemůže být zaměstnanec nadace ani člen správní rady nebo likvidátor nadace. I zde platí, že funkční období člena je pětileté. Členy volí a odvolává rada sama. **Dozorčí rada dále:**

- dohlíží, zda správní rada vykonává působnost podle zákona a ve shodě s nadační listinou i statutem,
- kontroluje plnění podmínek stanovených pro poskytování nadačních příspěvků,
- upozorňuje správní radu na zjištěné nedostatky a podává návrhy na jejich odstranění,
- kontroluje, jak je vedeno účetnictví a přezkoumává roční, mimořádnou a konsolidovanou účetní závěrku,
- vyjadřuje se k výroční zprávě,
- nejméně jedenkrát ročně podává správní radě v písemné formě zprávu o své kontrolní činnosti.

Revizor

Není-li zřízena dozorčí rada, vykonává její působnost revizor. Nadační listina nebo statut nadace mohou stanovit, že funkci revizora bude vykonávat právnická osoba, jejíž předmět činnosti umožňuje výkon kontrolní a revizní činnosti, a že tuto funkci bude vykonávat i po neurčitou dobu, zpravidla je však funkční období pětileté. Revizora volí a odvolává správní rada.

Zrušení nadace

Bylo-li dosaženo účelu, pro který byla nadace založena, je nadace zrušena a správní rada zvolí likvidátora. Soud zruší nadaci, pokud:

- nadace vyvíjí zakázanou činnost,
- se nadace stane neomezeně ručícím společníkem obchodní společnosti,
- nadace závažně nebo opakovaně porušuje zákaz poskytovat nadační příspěvek osobě zakladatele, členu vlastního orgánu nebo zaměstnanci nadace,
- nadace neposkytuje nadační příspěvky déle než dva roky, aniž pro to má vážný důvod,
- nadace zastaví jistinu nebo ji použije k zajištění dluhu,
- se hodnota nadační jistiny sníží pod výši 500 000 Kč, a že tento stav trvá déle než jeden rok od konce účetního období, v němž k snížení hodnoty nadační jistiny došlo,
- nadační jistina nepřináší žádný výnos po dobu delší než dva roky,
- není trvale možné, aby nadace nadále plnila svůj účel.

Likvidátor zpeněží likvidační podstatu v rozsahu nutném pro vyrovnaní dluhů nadace. S likvidačním zůstatkem naloží podle nadační listiny nebo jej podle zákona nabídne nadaci s podobným účelem, případně obci, kraji nebo státu. Vždy však musí být použit pro veřejně prospěšné účely.

Přeměna nadace

K přeměně nadace může dojít její fúzí sloučením s jinou nadací nebo s nadačním fondem, anebo změnou právní formy na nadační fond. Návrh na zápis sloučení do veřejného rejstříku podávají společně všechny zúčastněné osoby; návrh podepíší také členové statutárního orgánu nástupnické osoby. Na základě návrhu se provede zápis sloučení tak, že k témuž dni vymaže ve veřejném rejstříku zanikající osoby, poznamená, kdo je jejich právní nástupce, a u nástupnické osoby uvede den účinnosti sloučení a názvy, adresy sídla a identifikující údaje

osob, které se s nástupnickou osobou sloučily, a případné další změny u nástupnické osoby, pokud v důsledku sloučení nastaly.

Změna právní formy nadace na nadační fond

Připustí-li to nadační listina výslovně, může správní rada po předchozím vyjádření dozorčí rady nebo revizora rozhodnout o změně právní formy nadace na nadační fond, avšak jen pokud došlo ke snížení hodnoty nadační jistiny pod stanovenou výši na dobu nikoli přechodnou. Rozhodnutí o změně právní formy musí obsahovat označení nadace názvem, sídlem a identifikujícím údajem, název nadačního fondu po změně právní formy, rozhodný den, údaje o členech orgánů nadačního fondu, které se zapisují do veřejného rejstříku. Rozhodnutí vyžaduje formu veřejné listiny. Rozhodnutí o změně právní formy nabývá účinnosti dnem zápisu do veřejného rejstříku.

Nadační fond

Zakladatel zakládá nadační fond k účelu užitečnému společensky nebo hospodářsky. Název nadačního fondu musí obsahovat slova „nadační fond“. Nadační fond se zakládá zakládací listinou nebo pořízením pro případ smrti. **Zakladatelské právní jednání obsahuje alespoň:**

- název a sídlo nadačního fondu,
- jméno zakladatele a jeho bydliště nebo sídlo,
- vymezení účelu, pro který se nadační fond zakládá,
- údaj o výši vkladu, popřípadě o jeho nepeněžitém předmětu,
- počet členů správní rady i jména a bydliště jejích prvních členů a údaj, jakým způsobem členové správní rady za nadační fond jednají,
- počet členů dozorčí rady i jména a bydliště jejích prvních členů, nebo jméno a bydliště prvního revizora,
- určení správce vkladů a
- podmínky pro poskytování příspěvků z majetku nadačního fondu nebo vymezení okruhu činností, jež nadační fond může vzhledem k svému účelu vykonávat.

Zakládá-li se nadační fond pořízením pro případ smrti a neurčí-li zakladatel ani způsob jmenování prvních členů správní a dozorčí rady, popřípadě prvního revizora, jmenuje je vykonavatel závěti; jinak je jmenuje soud na návrh osoby, která na tom osvědčí právní zájem.

Nadační fond vzniká dnem zápisu do veřejného rejstříku. Majetek nadačního fondu tvoří soubor vzniklý z vkladů a darů, jejichž předmět nemusí splňovat předpoklad trvalého výnosu. Co je v majetku nadačního fondu, nelze zastavit, ani jinak použít k zajištění dluhu, lze jej však použít k investicím. Nadační fond nevytváří nadační jistinu ani nadační kapitál. Nadační fond lze přeměnit na nadaci. Neplní-li nadační fond účel, ke kterému byl zřízen, soud jej zruší a nařídí jeho likvidaci.

Ústav

Ústav je právnická osoba ustavená za účelem provozování činnosti užitečné společensky nebo hospodářsky s využitím své osobní a majetkové složky. Ústav provozuje činnost, jejíž výsledky jsou každému rovnocenně dostupné za podmínek předem stanovených. Provozuje-li ústav obchodní závod nebo jinou vedlejší činnost, nesmí být provoz na újmu jakosti, rozsahu a dostupnosti služeb poskytovaných v rámci hlavní činnosti ústavu. Zisk může ústav použít jen k podpoře činnosti, pro niž byl založen, a k úhradě nákladů na vlastní správu. Ústav se zakládá zakládací listinou nebo pořízením pro případ smrti. **Zakladatelské právní jednání obsahuje alespoň:**

- název ústavu a jeho sídlo,
- účel ústavu vymezením předmětu jeho činnosti, popřípadě i předmět jeho podnikání,
- údaj o výši vkladu, popřípadě o jeho nepeněžitém předmětu,
- počet členů správní rady i jména a bydliště jejích prvních členů a
- podrobnosti o vnitřní organizaci ústavu, nevyhradí-li se její úprava statutu ústavu.

Zřídí-li zakladatelské právní jednání dozorčí radu, uvedou se v něm počet členů dozorčí rady a jména i bydliště jejích prvních členů. Ústav vzniká zápisem do veřejného rejstříku.

Orgány ústavu

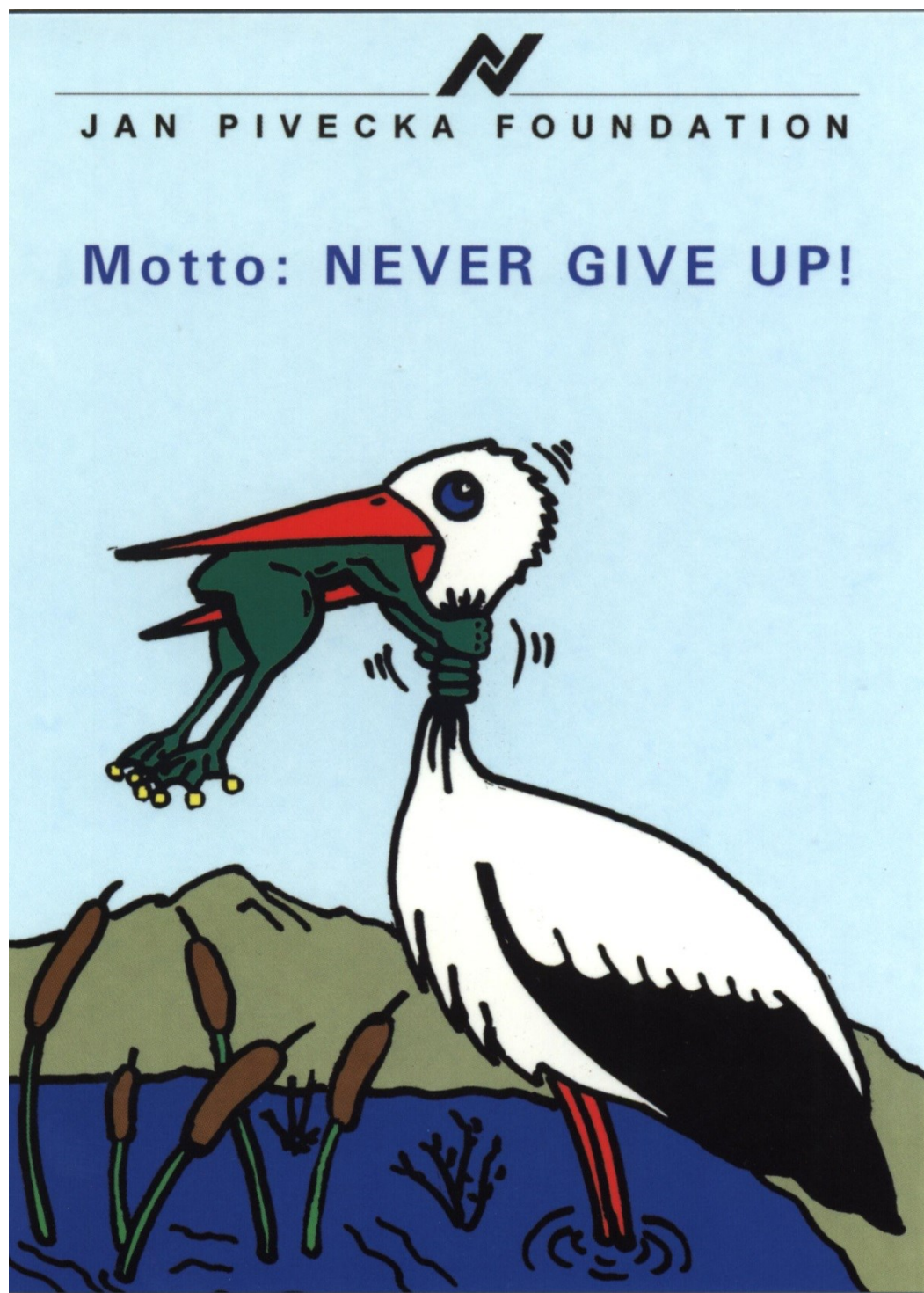
- ředitel je statutární orgán ústavu. Nemůže být členem správní ani dozorčí rady.
- správní rada – její členy jmenuje a odvolává zakladatel správní rady. Není-li to možné, volí a odvolává členy správní rady dozorčí rada, pokud byla zřízena, jinak správní rada volí a odvolává své členy sama. Funkční období člena správní rady je tříleté, může být zvolen opakovaně nejvýše dvakrát po sobě a nemůže být členem dozorčí rady. Správní rada volí i odvolává ředitele a dohlíží na výkon jeho působnosti. Schvaluje rozpočet, řádnou a mimořádnou účetní závěrku a výroční zprávu ústavu. Rozhoduje o zahájení provozu obchodního závodu nebo jiné vedlejší činnosti ústavu. Může udělit souhlas se zastavením

majetku ve svém vlastnictví. Správní rada dále vydává statut ústavu a uveřejní jej uložení do sbírky listin. Určuje výši odměny ředitele, ostatní funkce jsou čestné. Vypracovává výroční zprávu se závěrkou.

Nenaplnuje-li ústav dlouhodobě svůj účel, soud jej zruší.²⁵

²⁵ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Příloha č. 5: Logo Nadace Jana Pivečky „Nikdy se nevzdávej“

Příloha č. 6: Výroční zpráva 2009 – finanční zpráva o hospodaření organizace, II. část,
Vzdělávací, sociální a kulturní středisko při Nadaci Jana Pivečky, o.p.s. v roce 2009

VÝSLEDOVKA			
	Činnosti		
Náklady v tisících Kč	hlavní	hospodářská	Celkem
Spotřeba materiálu	85	0	85
Spotřeba energie			
Prodané zboží		6	6
Opravy a udržování			
Cestovné			
Náklady na reprezentaci			
Služby	48	18	66
Mzdové náklady	152		152
Zákonné sociální pojištění	22		22
Zákonné sociální náklady	1		1
Dary			
Jiné ostatní náklady			
Odpisy dlouhodobého nehmotného a hmotného majetku			
Prodané cenné papíry a vklady			
Poskytnuté příspěvky			
Celkem	309	24	333
Výnosy v tisících Kč			
Tržby z prodeje služeb		86	86
Tržby z prodeje služeb		7	7
Tržby z prodeje materiálu	2	2	4
Úroky			
Jiné ostatní výnosy			
Výnosy z dlouhodobého finančního majetku			
Přijaté příspěvky	130		130
Provozní dotace			
Celkem	132	95	227
Hospodářský výsledek před zdaněním	-177	71	-106
Daň z příjmů	0	0	0
Hospodářský výsledek po zdanění	-177	71	-106

Příloha č. 7: Výroční zpráva 2010 – finanční zpráva o hospodaření organizace, II. část,
Vzdělávací, sociální a kulturní středisko při Nadaci Jana Pivečky, o.p.s. v roce 2010

VÝSLEDOVKA			
	Činnosti		
Náklady v tisících Kč	hlavní	hospodářská	Celkem
Spotřeba materiálu	143	7	150
Spotřeba energie			
Prodané zboží		6	6
Opravy a udržování	58		58
Cestovné	8		8
Náklady na reprezentaci			
Služby	145		145
Mzdové náklady	214	19	233
Zákonné sociální pojištění	48		48
Zákonné sociální náklady	1		1
Dary			
Jiné ostatní náklady	2		2
Odpisy dlouhodobého nehmotného a hmotného majetku			
Prodané cenné papíry a vklady			
Poskytnuté příspěvky			
Celkem	619	32	651
Výnosy v tisících Kč			
Tržby z prodeje služeb		107	107
Tržby z prodeje služeb		6	6
Tržby z prodeje materiálu	1		1
Úroky			
Jiné ostatní výnosy	171		171
Výnosy z dlouhodobého finančního majetku			
Přijaté příspěvky	157		157
Provozní dotace	130		130
Celkem	459	113	572
Hospodářský výsledek před zdaněním	-160	81	79
Daň z příjmů	0	0	0
Hospodářský výsledek po zdanění	-160	81	-79

Příloha č. 8: Výroční zpráva 2011 – finanční zpráva o hospodaření organizace, II. část,
Vzdělávací, sociální a kulturní středisko při Nadaci Jana Pivečky, o.p.s. v roce 2011

VÝSLEDOVKA			
	Činnosti		
Náklady v tisících Kč	hlavní	hospodářská	celkem
Spotřeba materiálu	133	0	133
Spotřeba energie	33	0	33
Prodané zboží	2	0	2
Opravy a udržování			
Cestovné	12		12
Náklady na reprezentaci			
Služby	157		157
Mzdové náklady	419		419
Zákonné sociální pojištění	125		125
Zákonné sociální náklady	1		1
Dary			
Jiné ostatní náklady	3		3
Odpisy dlouhodobého nehmotného a hmotného majetku			
Prodané cenné papíry a vklady			
Poskytnuté příspěvky			
Celkem	885	0	885
Výnosy v tisících Kč			
Tržby z prodeje služeb		45	45
Tržby z prodeje zboží		3	3
Tržby z prodeje materiálu			
Úroky			
Jiné ostatní výnosy	672	9	681
Výnosy z dlouhodobého finančního majetku			
Přijaté příspěvky	66		66
Provozní dotace	150		150
Celkem	888	57	945
Hospodářský výsledek před zdaněním	3	57	60
Daň z příjmů	0	0	0
Hospodářský výsledek po zdanění	3	57	60

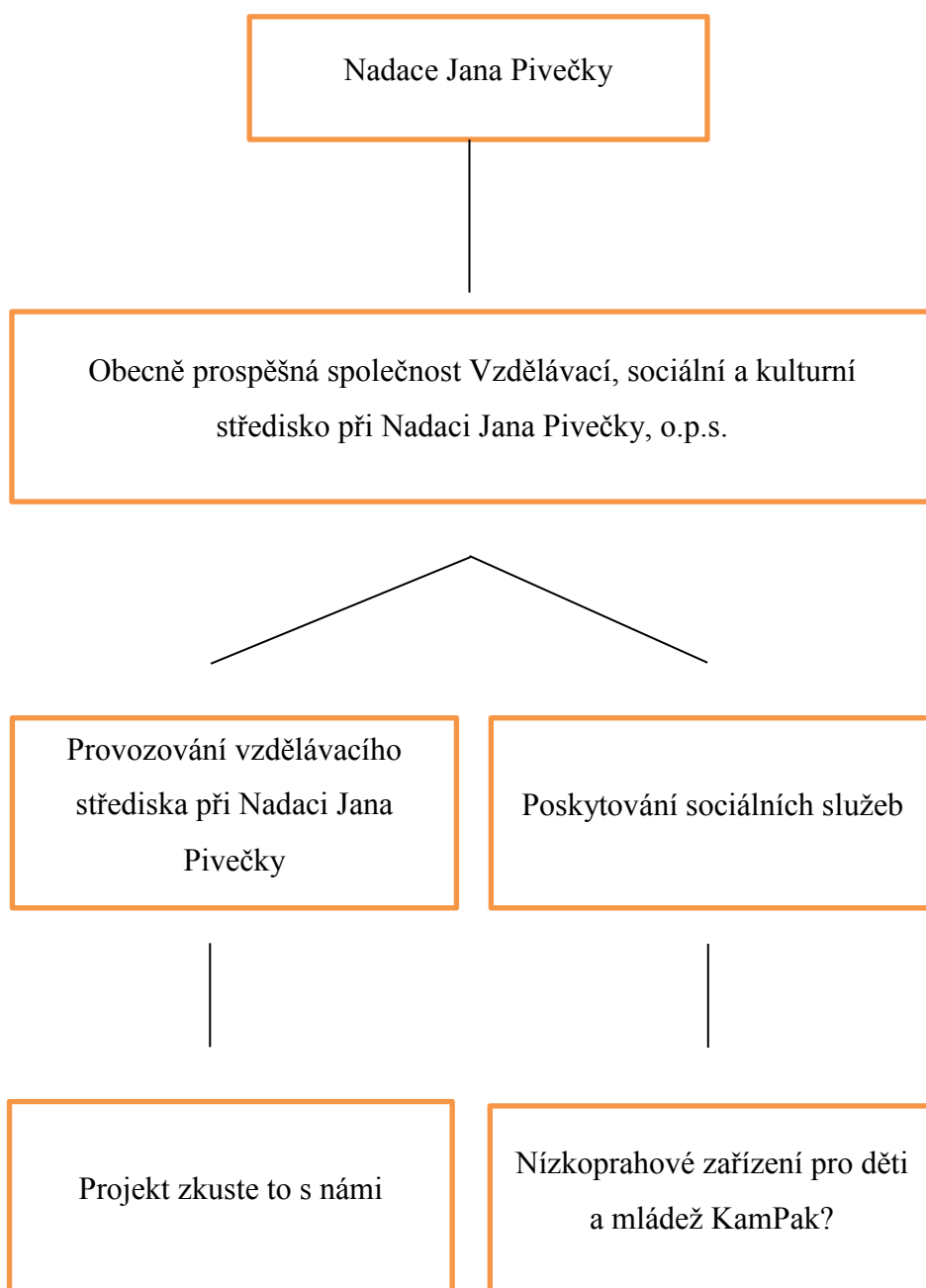
Příloha č. 9: Výroční zpráva 2012 – finanční zpráva o hospodaření organizace, II. část,
Vzdělávací, sociální a kulturní středisko při Nadaci Jana Pivečky, o.p.s. v roce 2012

VÝSLEDOVKA k 31.12.2012			
	Činnosti		
Náklady v tisících Kč	hlavní	hospodářská	Celkem
Spotřeba materiálu	124		124
Spotřeba energie			
Prodané zboží		1	1
Opravy a udržování	5		5
Cestovné	13		13
Náklady na reprezentaci			
Služby	296		296
Mzdové náklady	774		774
Zákonné sociální pojištění	226		226
Zákonné sociální náklady	3		3
Dary			
Jiné ostatní náklady	4		4
Odpisy dlouhodobého nehmotného a hmotného majetku			
Prodané cenné papíry a vklady			
Poskytnuté příspěvky			
Celkem	1445	1	1446
Výnosy v tisících Kč			
Tržby z prodeje služeb		79	79
Tržby z prodeje zboží		1	1
Tržby z prodeje materiálu	1		1
Úroky			
Jiné ostatní výnosy	352		352
Výnosy z dlouhodobého finančního majetku			
Přijaté příspěvky	60		60
Provozní dotace	937		937
Celkem	1349	80	1429
Hospodářský výsledek před zdaněním	-96	79	-16
Daň z příjmů	0	0	0
Hospodářský výsledek po zdanění	-96	79	-16

Příloha č. 10: Výroční zpráva 2013 – finanční zpráva o hospodaření organizace, II. část,
Vzdělávací, sociální a kulturní středisko při Nadaci Jana Pivečky, o.p.s. v roce 2013

VÝSLEDOVKA k 31.12.2013			
Náklady v tisících Kč	Činnosti		
	hlavní	hospodářská	Celkem
Spotřeba materiálu	194	22	216
Spotřeba energie	90		90
Prodané zboží			
Opravy a udržování	35		35
Cestovné	6		6
Náklady na reprezentaci			
Služby	496		496
Mzdové náklady	1284	35	1319
Zákonné sociální pojištění	401		401
Zákonné sociální náklady	4		4
Dary			
Jiné ostatní náklady	5		5
Odpisy dlouhodobého nehmotného a hmotného majetku			
Prodané cenné papíry a vklady			
Poskytnuté příspěvky	180		180
Celkem	2695	57	2752
Výnosy v tisících Kč			
Tržby z prodeje služeb	46	118	164
Tržby z prodeje zboží			
Tržby z prodeje materiálu			
Úroky			
Jiné ostatní výnosy	97		97
Výnosy z dlouhodobého finančního majetku			
Přijaté příspěvky	105		105
Provozní dotace	2388		2388
Celkem	2636	118	2754
Hospodářský výsledek před zdaněním	-59	61	2
Daň z příjmů	0		0
Hospodářský výsledek po zdanění	-59	61	2

Příloha č. 11: Zobrazení vztahu Nadace Jana Pivečky a poskytovaných sociálních služeb

Zdroj: vlastní zpracování interních materiálů Nadace Jana Pivečky a o.p.s. při Nadaci Jana Pivečky